

หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ

การบังคับใช้กฎหมายอาญา
และกฎหมายแรงงาน
เกี่ยวกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ
และการค้ามนุษย์

หน่วยการเรียนรู้ (module) ที่ 3 :
การส่งต่อเพื่อการบริการและการช่วยเหลือ (referral)

สารบัญ

การแนะนำหน่วยการเรียนรู้ (หน่วยการเรียนรู้ (MODULE)) ที่ 3	4
บทเรียนที่ 3.1 : บริการสำหรับเหยื่อ/ผู้เสียหาย (victim services)	5
• ความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย	6
• ประเภทของการบริการ	11
• การไม่ดำเนินคดีอาญากับเหยื่อ/ผู้เสียหาย (NON-CRIMINALIZATION OF VICTIMS)	22
○ แบบฝึกหัดที่ 3.1.1: กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาการให้บริการสำหรับเหยื่อ	24
○ แบบฝึกหัดที่ 3.1.2: การระบุความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย	26
○ ใบงานที่ 3.1.2: กรณีศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย	28
บทเรียนที่ 3.2 : การดูแลรักษาบาดแผลทางจิตใจ (TRAUMA-INFORMED CARE)	32
• ผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์	34
• การประเมินเหยื่อในบริบทต่างๆ (victim assessment)	34
• การเสริมแรง/เสริมพลังให้กับเหยื่อ (Empowering Victims)	34
• การบอกเล่าเรื่องราวที่ส่งผลกระทบทางจิตใจ (SHARING THE TRAUMA STORY)	36
• การกลับคืนสู่สังคม (reintegration)	36
○ แบบฝึกหัดที่ 3.2.1: การอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบทางจิตใจ (TRAUMA DISCUSSION)	37
○ แบบฝึกหัดที่ 3.2.2: กรณีศึกษาการนำการเยียวยารักษาผู้ที่มีบาดแผลทางจิตใจจากการปรับใช้	38
กรณีศึกษาหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ (TRAUMA-INFORMED CARE USING ETP CASE STUDIES)	
บทเรียนที่ 3.3 : กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (REFERRAL MECHANISMS)	40
• บทบาทของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ	41
• กลไกระดับชาติ และระดับพื้นที่ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)	42
• องค์ประกอบของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ	43
• ตัวอย่างของกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ระดับชาติ	45
และระดับภูมิภาคภายในประเทศ	
○ แบบฝึกหัดที่ 3.3.1: การอภิปรายเกี่ยวกับกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ	48

○ แบบฝึกหัดที่ 3.3.2: การใช้กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือกับกรณีศึกษาหลักสูตร	50
การอบรมเชิงปฏิบัติการ (ETP)	

บทเรียนที่ 3.4: กระบวนการและบทบาทหน้าที่ 53

• บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ	54
• การจัดทำแผนผังขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)	56
○ แบบฝึกหัดที่ 3.4.1: กิจกรรมส่งเสริมส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้โทรศัพท์	58
○ แบบฝึกหัดที่ 3.4.2: การทำผังแสดงกระบวนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (REFERRAL)	60
○ ใบงานที่ 3.4.1: แบบฟอร์มการทำผังแสดงขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)	62

บทเรียนที่ 3.5: การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ (MANDATORY REPORTING) 63

• ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำและนำเสนอรายงาน	64
• ข้อท้าทายของการจัดทำและนำเสนอรายงาน	65
○ แบบฝึกหัดที่ 3.5.1: การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ	66

ผังภูมิรูปภาพ

ผังภูมิรูปภาพที่ 1: การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายในการดำเนินคดีทางกฎหมาย	14
ผังภูมิรูปภาพที่ 2: ขั้นตอนสำหรับการช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ/ผู้เสียหาย	19
ผังภูมิรูปภาพที่ 3: ตัวอย่างของแสดงแผนการดำเนินงานกรณีแรงงานเด็ก	57

1. การแนะนำหน่วยการเรียนรู้ (module) ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ของหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้บังคับใช้กฎหมาย เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referrals) โดยประกอบด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการส่งต่อหรือรับการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referrals) สำหรับดูแลให้บริการสำหรับเหยื่อ หรือบุคลากรที่เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยหมายรวมถึง บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลงานแรกรับ การให้บริการ/ความช่วยเหลือ (รวมถึงองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และองค์กรภาคประชาสังคม) การบังคับใช้กฎหมาย การตรวจแรงงาน และพนักงานอัยการ การส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referrals) มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินคดีและช่วยเหลือบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ทั้งในส่วนการระบุ/คัดแยกประเภท (identification) การสืบสวนสอบสวน (investigation) และการดำเนินคดีทางกฎหมาย (Prosecution) รวมถึงการส่งต่อเพื่อรับบริการและความช่วยเหลือ (Referrals) ที่จำเป็นสำหรับเหยื่อ โดยการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เริ่มต้นจากการอภิปรายเกี่ยวกับการบริการและความช่วยเหลือสำหรับเหยื่อ/ผู้เสียหาย และความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย จากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเยียวยาบาดแผลทางจิตใจ (trauma-informed care) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานกับเหยื่อ/ผู้เสียหายโดยตรง ผ่านการให้บริการ/ความช่วยเหลือต่างๆ หรือเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการฟ้องร้องดำเนินคดี นอกจากนั้น หน่วยการเรียนรู้นี้ได้อธิบายบทบาทและโครงสร้างของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) โดยครอบคลุม กลไกระดับชาติเพื่อการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ ซึ่งช่วยสร้างความชัดเจนของขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น และอธิบายหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงาน สำนักงาน และองค์กรที่ปฏิบัติงานกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมถึงส่วนที่เกี่ยวกับการดูแลให้บริการสำหรับเหยื่อ ในตอนท้ายของหน่วยการเรียนรู้จะนำเสนอเกี่ยวกับการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ (mandatory reporting) รวมถึงประโยชน์และข้อท้าทายที่เกิดขึ้น ในหน่วยการเรียนรู้นี้มีแบบฝึกหัดเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์หรือกระบวนการมีส่วนร่วม 9 กิจกรรม ครอบคลุมการอภิปราย การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมกลุ่ม

บทเรียนที่ 3.1 : บริการสำหรับเหยื่อ/ผู้เสียหาย (victim services)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อทำความเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ การค้ามนุษย์ และความต้องการหรือความจำเป็นของบุคคลและเหยื่อในการขอรับความช่วยเหลือ ภายหลังจากที่ได้รับการดูแล จำแนกคัดกรองและยืนยันว่า บุคคลดังกล่าวเป็นเหยื่อ
- เพื่อเรียนรู้ขั้นตอนการคัดกรองและระบุลักษณะบริการช่วยเหลือต่างๆ ที่เหมาะสมและ สอดคล้องต่อความจำเป็นและความต้องการของเหยื่อ และวิธีการหรือแนวทางในการจัดหา ดูการบริการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเหยื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
- เพื่อทำความเข้าใจความต้องการหรือความจำเป็นจำเพาะการให้บริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับเด็ก และผู้ใหญ่ที่ตกเป็นเหยื่อ

เวลา :

 [2 ชั่วโมง 15 นาที]

ขั้นตอน :

- แบบฝึกหัดที่ 3.1.1 : กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาการให้บริการสำหรับเหยื่อ [25 นาที]
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.1: บริการสำหรับเหยื่อ [1 ชั่วโมง]
- แบบฝึกหัดที่ 3.1.2: การค้นหาความจำเป็นของเหยื่อ [50 นาที]

วัสดุอุปกรณ์/สิ่งที่ต้องจัดเตรียม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.1: บริการสำหรับเหยื่อ
- เครื่องฉายภาพ (projector)
- บัตรคำ (note cards)
- ปากกา/ดินสอ
- สำเนาเอกสารกรณีศึกษาแผนงานการฝึกอบรมสำหรับการบังคับใช้กฎหมาย
- สำเนาเอกสารใบงานที่ 3.1.2: กรณีศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย

ในการดูแลให้ความช่วยเหลือและการคุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ให้บริการต่างๆ ต้องระมัดระวังและเคารพต่อสิทธิมนุษยชนพื้นฐานของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ โดยปฏิบัติต่อบุคคลผู้นั้นด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พร้อมให้ความช่วยเหลือดูแลตามหลักมนุษยธรรม ทั้งนี้แม้ว่าบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการกระทำความผิดอาญาและต่อกฎหมายที่กำหนดในบางส่วน แต่หากกิจกรรมหรือการกระทำนั้นๆ เข้าข่ายการค้ามนุษย์ ก็ไม่ควรปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเสมือนว่าผู้นั้นเป็นอาชญากรหรือผู้กระทำความผิด ในส่วนของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อควรได้รับการดูแลตามหลักการประโยชน์สูงสุดของเด็ก (the best interests of the child) เป็นสำคัญ ดังนั้น การนำกระบวนการทำงานที่เน้นเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach) มาใช้ ทำให้การช่วยเหลือหรือดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เป็นไปเพื่อดูแลประโยชน์สูงสุดของเหยื่อ ในขณะที่เหยื่อควรเป็นผู้เลือกหรือกำหนดการบริการต่างๆ ที่ตนเองต้องการ มากกว่าการได้รับดูแลหรือสนับสนุนการบริการจากฝ่ายที่สามโดยมิได้ขอความเห็น หรือความยินยอมใดๆ จากเหยื่อ ดังนั้น เจ้าหน้าที่หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ พึงใช้หลักการนี้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือเหยื่อในกรณีดังกล่าว

อนึ่งโดยทั่วไปแล้ว บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์มักจะมี ความซับซ้อน มีความต้องการหรือความจำเป็นที่แตกต่างหลากหลาย และอาจไม่สามารถได้รับการดูแล/สนองตอบได้โดยองค์กรใดเพียงองค์กรเดียว ในขณะที่ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นผู้จำแนกและคัดกรองเหยื่ออาจจะไม่สามารถดูแลและให้บริการครอบคลุมความต้องการ/ความจำเป็นได้ทั้งหมด หรือรอบด้าน ดังนั้น หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งต่อเหยื่อให้ได้รับบริการและการช่วยเหลือตามที่จำเป็นหรือต้องการ อาทิ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) องค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) และผู้ให้บริการและความช่วยเหลือในท้องถิ่น

ในส่วนของความร่วมมือที่จำเป็นต้องดำเนินการระหว่างหน่วยงานที่แตกต่างหลากหลาย และครอบคลุมการบริการประเภทต่างๆ ที่สนองตอบความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายที่ต่างกัน อาทิ ด้านสุขภาพกาย จิตใจ และอารมณ์ ด้านกฎหมาย ด้านที่พักพิง ด้านการศึกษา และด้านความต้องการพื้นฐาน เพื่อดูแลให้เหยื่อได้รับบริการหรือความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อฟื้นฟูและปรับสภาพชีวิตของเหยื่อรายนั้นๆ การสร้างทีมเพื่อประสานความร่วมมือที่ดีเพื่อตอบสนองความต้องการของเหยื่อ จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ เจ้าหน้าที่แผนกงานยุติธรรมอาญา แผนกงานช่วยเหลือด้านอาหารและที่พักพิง กฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ในชุมชน และผู้ปฏิบัติงานด้านตรวจคนเข้าเมือง ในบางกรณี

ความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย (victim needs)

บุคคลจำนวนมากที่ตกเป็นเหยื่อจากการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ต้องเผชิญกับความรุนแรง และการข่มขู่คุกคามจากนักค้ามนุษย์และผู้แสวงหาประโยชน์ต่างๆ โดยในทุกๆ สถานการณ์ล้วนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น กระบวนการสำคัญคือ การสื่อสารกับเหยื่อแต่ละคน เพื่อสร้างความเข้าใจกับสถานการณ์ และความต้องการหรือความจำเป็นของแต่ละคน ซึ่งทำให้สามารถดูแลให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองความปลอดภัยได้ในทิศทางหรือวิธีการที่เหมาะสมมากที่สุด บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์อาจจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองจากอันตรายหรือการข่มขู่คุกคามต่างๆ ตลอดจนควรเข้าถึงการบริการและการช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เหยื่อกลับไปใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและเป็นปกติได้อีกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกละเลยจากการกระทำความผิดบุคคลผู้กระทำความผิดมักข่มขู่คุกคามให้เหยื่อปิดปากเงียบ ไม่ให้ข้อมูลใดๆ โดยเหตุผลเช่นนี้ ทำให้การทำงานกับองค์กรที่ให้บริการต่างๆ ต่อเหยื่อ จำเป็นต้องปกปิดอัตลักษณ์และข้อมูลต่างๆ ของเหยื่อไว้เป็นความลับ

อนึ่ง ตามขั้นตอนที่เพิ่งดำเนินการแล้ว จำเป็นต้องแจ้งทางเลือกและข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เหยื่อต้องเจอหรืออาจจะเจอให้กับเหยื่อได้ทราบทั้งหมด เพื่อให้สามารถเลือกหรือตัดสินใจได้อย่างรอบคอบเกี่ยวกับความปลอดภัยและอนาคตของตนเอง ดังนั้น เหยื่อต้องให้ความยินยอม (consent) ตามที่ได้รับแจ้งข้อมูลอย่างชัดเจนและเต็มรูปแบบก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือใดๆ โดยการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ควรอยู่ในภาษาที่บุคคลนั้นๆ สามารถทำความเข้าใจได้¹ และมีใช้เหยื่อทุกรายจะมีประสบการณ์หรือพบเจอกับเงื่อนไขหรือมีความต้องการ/ความจำเป็นต่างๆ เหมือนกัน ดังนั้น จำเป็นต้องจัดหาการดูแลแบบจำเพาะ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นของบุคคลต่างๆ ตามพื้นฐานของแต่ละคน และควรมีเนื้อหาหรือครอบคลุมประเด็นต่างๆ กว้างๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ หลังจากที่ได้แจ้งและคัดกรองบุคคลที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ตรวจสอบเข้าประเมินความต้องการ/ความจำเป็นฉุกเฉินที่สุดของเหยื่อ

อนึ่ง สำหรับเหยื่อที่ผ่านการฟื้นฟูและพร้อมที่จะเริ่มชีวิตใหม่ รวมถึงได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนตามขั้นตอนการดำเนินคดีทางกฎหมายต่อผู้ต้องสงสัยการกระทำความผิด ยังต้องได้รับการดูแล สร้างความเชื่อมั่นทั้งด้านความมั่นคงและความปลอดภัยต่างๆ โดยเหยื่อควรได้เข้าร่วมจัดทำแผนสำหรับการฟื้นฟูและดูแลความปลอดภัยของตนเองอย่างจริงจัง รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นกับเหยื่อ เพื่อให้รู้สึกมั่นใจ และสามารถบอกกล่าวความต้องการ/ความจำเป็นต่างๆ ให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ตรวจแรงงานได้ทราบ ซึ่งส่วนนี้จะช่วยให้สามารถค้นหาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการขอรับการสนับสนุนตามความต้องการ/ความจำเป็นตามความช่วยเหลือหรือการฟื้นฟูที่บุคคลนั้นๆ ต้องการ²

นอกจากเหยื่อมีความต้องการขอรับการสนับสนุนในมิติต่างๆ ของการดำรงชีวิต ครอบคลุมความช่วยเหลือทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม และยังมีสิทธิในการได้รับการสนับสนุนเพื่อฟื้นฟูในมิติต่างๆ โดยภายใต้พิธีสารปาเลโม (the Palermo Protocol)³ กำหนดให้ การดูแลให้บริการและการช่วยเหลือต่างๆ สำหรับการฟื้นฟูเหยื่อจำเป็นต้องพิจารณาความเปราะบางในมิติต่างๆ ของเหยื่อทั้งด้านอายุ เพศสภาพ (gender) และความต้องการ/ความจำเป็นจำเพาะ อาทิ การมีที่พักพิงแบบเหมาะสม การศึกษา และการดูแลต่างๆ โดย ควรนำมาตรฐานต่างๆ มาปรับใช้กับเหยื่อการใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับ ดังนี้

- การจัดหาที่พักพิงซึ่งปลอดภัยและเหมาะสม ตอบสนองความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อ
- การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย และข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนทางกฎหมาย โดยนำเสนอในภาษาที่เหยื่อสามารถเข้าใจได้
- การดูแลด้านสุขภาพกายและจิต
- การช่วยเหลือด้านวัสดุ/อุปกรณ์
- โอกาสในการได้รับการจ้างงาน การศึกษา และการฝึกอบรม

1 คู่มือสำหรับการจำแนกคัดกรองและการให้ความช่วยเหลือเหยื่อโดยเบื้องต้น. กลุ่มภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง (The Hong Kong SAR Civil Society Anti-Trafficking Task Force), ปี 2561. www.respect.international/handbook-on-initial-victim-identification-and-assistance-for-trafficked-persons/

2 อาชญากรรมการค้ามนุษย์: แนวทางการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการคัดกรอง จำแนก และการตรวจสอบ (A Law Enforcement Guide to Identification and Investigation). สมาคมระหว่างประเทศของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (The International Association of Chiefs of Police), ปี 2550. www.theiacp.org/resources/document/the-crime-of-human-trafficking-a-law-enforcement-guide-to-identification-and

3 พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) แนบท้าย อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime), ปี 2543. มีผลบังคับใช้ ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2546), ข้อ 6. www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx

ความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อและการสนับสนุนตามที่เหยื่อต้องการอาจจะแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับความประสงค์หรือความยินยอมของเหยื่อในการเป็นพยานให้การ/เบิกความในศาล และสนับสนุนช่วยเหลือขั้นตอนการดำเนินคดีทางกฎหมาย โดยที่หน่วยบังคับใช้กฎหมายไม่ควรบังคับเหยื่อให้การในฐานะพยาน/เบิกความในศาล เนื่องจากเหยื่ออาจมีเหตุผลที่ขอไม่ข้องเกี่ยวกับขั้นตอนทางกฎหมาย อาทิ เหยื่อไม่ต้องการให้การในฐานะพยาน/การเบิกความในศาล เนื่องจากการประสบปัญหาความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ ความเกรงกลัวเจ้าหน้าที่ ความเกรงกลัวการแก้แค้นจากนักค้ามนุษย์หรือผู้แสวงประโยชน์ หรือสภาพความกลัวทางจิตใจ และภาวะกดดันหรือความเครียดทางอารมณ์

การให้เวลาสำหรับการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูล (Reflection period) : สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักไว้เสมอ คือ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ล้วนเผชิญผลกระทบ ความเจ็บปวด และความตึงเครียดเป็นเวลานาน และมีสภาพความเข้าใจ หรือการรับรู้ต่อเหตุการณ์ที่มีผู้กระทำการค้ามนุษย์หรือแสวงประโยชน์เกี่ยวข้องแตกต่างกันออกไป โดยเหยื่อก็มักได้รับข้อมูลแจ้งมาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา เหยื่อก็มักจะได้รับการแจ้งเตือนมิให้เชื่อกระบวนการติดตามและบังคับใช้กฎหมาย และได้รับการบอกกล่าวว่า หากไปพบเจ้าหน้าที่จะถูกผลักดันออกนอกประเทศ เนื่องจากเหยื่อไม่มีเอกสารการเดินทางหรือหนังสือแสดงตัวบุคคลที่ถูกต้อง ซึ่งในส่วนนี้ มักเกิดขึ้นกับเหยื่อของการค้ามนุษย์หรือการใช้แรงงานบังคับข้ามพรมแดนประเทศ ดังนั้น หลังจากที่ได้เข้าให้การช่วยเหลือเหยื่อแล้ว จำเป็นต้องให้เวลาสำหรับการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูล หรือการลำดับไล่เรียงเหตุการณ์ต่างๆ ก่อนที่เหยื่อจะสามารถตัดสินใจว่า ควรให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้ติดตามและบังคับใช้กฎหมาย และแผนงานยุติธรรมอาญา ในฐานะที่เป็นพยาน หรือผู้ให้ข้อมูลหรือไม่

ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่พึงดำเนินการในช่วงการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูล คือ การแจ้งสิทธิด้านต่างๆ ให้กับเหยื่อ พร้อมให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย และแม้ว่า ช่วงการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูลจะเป็นช่วงเดียวกับกระบวนการเก็บรวบรวมหลักฐานเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย และการขอความช่วยเหลือจากเหยื่อในการเตรียมพร้อมสำหรับกระบวนการตรวจสอบและการดำเนินคดีทางกฎหมาย แต่ก็พึงให้ความเคารพและความใส่ใจกับการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูล (reflection) โดยไม่กดดันเหยื่อให้ขอหรือให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนดังกล่าว ในส่วนนี้จึงหมายรวมถึง กระบวนการเก็บหลักฐานต่าง ๆ ยังคงแยกเหยื่อออกไว้ต่างหาก จนกว่าเหยื่อจะตกลงที่จะเข้าร่วมกระบวนการ⁴

การให้เวลาสำหรับการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูลเป็นการจัดสรรเวลาให้เหยื่อมีโอกาสสะท้อนความต้องการ/ความจำเป็นของตนและเข้าถึงกระบวนการดูแลให้ที่พักพิง การพบจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา การเข้ารับบริการทางการแพทย์และทางสังคมต่างๆ รวมถึงการปรึกษาหารือทางกฎหมาย ช่วงเวลาดังกล่าวทำให้เหยื่อได้รับข้อมูลที่จำเป็นในการพิจารณาหรือตัดสินใจว่า ตนเองต้องการช่วยเหลือในการดำเนินคดีทางกฎหมายตามขั้นตอนต่างๆ และมีความมั่นใจในการพิจารณาหรือตัดสินใจมากยิ่งขึ้น เมื่อเหยื่อได้เข้าถึงการบริการและการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากขั้นตอนแรกๆ ของการฟื้นฟู จะยิ่งทำให้เชื่อมั่นต่อรัฐบาลและเต็มใจในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและแผนงานยุติธรรมอาญา ในระหว่างการตรวจสอบ และการฟ้องร้องหรือดำเนินคดี โดยเบื้องต้นควรกำหนดเวลาสำหรับการระบายความรู้สึกและให้ข้อมูล (reflection) เป็นระยะสามสัปดาห์

4 คู่มือสื่อฝึกอบรมการต่อต้านการค้ามนุษย์สำหรับผู้พิพากษาและอัยการ. ศูนย์ระหว่างประเทศสำหรับการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน (International Centre for Migration Policy Development), ปี 2549. http://lastradainternational.org/Isidocs/540%20AGIS_JUD_Handbook.pdf

เพศสภาพ (gender) กับความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อ/ผู้เสียหาย : สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักอีกเรื่อง คือ ประเด็นเพศสภาพ (gender-specific concern) ซึ่งมีส่วนทำให้เข้าใจความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อ/ผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ พบว่ามีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นเพศสภาพ อาทิ การมีสมมติฐานว่าการค้ามนุษย์กระทบต่อผู้หญิงเท่านั้น ถือเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากผู้ชายและเด็กผู้ชายก็ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เช่นกัน การค้ามนุษย์ไม่รวมถึงการค้ามนุษย์ทางเพศเป็นความเข้าใจที่ผิดและทำให้มีสมมติฐานว่าเหยื่อของการค้ามนุษย์มักจะเป็นผู้หญิง และผู้หญิงมักจะถูกค้ามนุษย์เพื่อแสวงประโยชน์ทางเพศเป็นสำคัญ ดังนั้น การนำแนวทางการพิจารณาแบบรอบด้าน (comprehensive approach) มาใช้ดูแล/ให้บริการสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ควรครอบคลุมพฤติกรรม และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ชายและเด็กผู้ชายด้วย

เมื่อทำการระบุนการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ผู้ให้บริการต้องเอาใจใส่และละเอียดอ่อนต่อความต้องการ/ความจำเป็นของบุคคลที่มีเพศสภาพที่แตกต่างกับรูปแบบของการค้ามนุษย์ และการแสวงประโยชน์ โดยนำแง่มุมการดูแล/จัดการบริการที่ละเอียดอ่อนและตอบสนองต่อเพศสภาพ (gender-sensitive) มาใช้พิจารณาและให้ความสำคัญกับเหยื่อทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยผู้หญิงและเด็กผู้หญิงอาจมีความต้องการ/ความจำเป็นที่แตกต่างออกไปเนื่องจากมีภาวะความเปราะบางที่สูงกว่าประชากรกลุ่มอื่น ในการพิจารณาความต้องการ/ความจำเป็นที่ต่างกันของเหยื่อเพศชายและหญิง ผู้ให้บริการควรเอาใจใส่ต่อประเด็นต่างๆ ดังนี้⁵

- ผู้ชายถูกค้ามนุษย์และนำมาใช้เป็นแรงงานบังคับซึ่งอยู่ในสภาพที่สังเกตเห็นหรือพบได้ง่ายโดยทั่วไป โดยในช่วงเวลากลางวันเหยื่อเพศชายมักจะถูกมองข้ามบ่อยครั้ง เนื่องจากเป็นแรงงานบังคับที่ปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะมองเห็นได้โดยทั่วไป อาทิ พื้นที่ก่อสร้างหรือเรือประมง ซึ่งทำให้เห็นว่าเป็นการปฏิบัติงานในภาวะทั่วไปแม้ว่าเป็นการทำงานผิดกฎหมายก็ตาม เหยื่อของการเป็นแรงงานบังคับประเภทนี้อาจจะถูกทำให้เป็นเหยื่อ (victimization) ข้ำขากและต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน ก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือ ส่งผลให้เกิดความเจ็บปวดทั้งทางจิตใจและอารมณ์ ทำให้หมดกำลังใจตายอยาก สูญสิ้นความหวังในการใช้ชีวิต จนต้องขอรับบริการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต ก่อนเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูในด้านอื่นๆ

- ผู้ชายจำนวนมากที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง เหมืองแร่ ป่าไม้ และก่อสร้าง ซึ่งเป็นสภาพการใช้แรงงานที่เป็นอันตรายและทำให้เหยื่อต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมการทำงานที่เลวร้าย การอยู่กับเครื่องจักรอันตราย และมีระยะเวลาการทำงานยาวนานหลายชั่วโมงติดต่อกัน โดยมีได้หยุดพักแต่อย่างใด การทำงานในสภาพดังกล่าวส่งผลต่อสุขภาพและทำให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรง ซึ่งเหยื่อจำเป็นต้องได้รับการดูแล/ช่วยเหลือทางการแพทย์ เพื่อการฟื้นฟูสุขภาพของเหยื่อ

- ผู้ชายรู้สึกอับอายหรือเจ็บปวดต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ค่อนข้างมาก ทำให้ยังต้องได้รับการดูแลในการบำบัดและดูแลทางสภาพจิตใจ ผู้ชายจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนเหยื่อและสามารถเข้าถึงหรือได้รับการดูแลการบริการต่างๆ เหล่านี้

- เหยื่อเพศหญิงที่ถูกค้ามนุษย์ในงานบริการทางเพศอาจประสบปัญหาสุขภาพทางเพศ เนื่องจากการทำแท้งเถื่อน การบาดเจ็บในระบบอวัยวะสืบพันธุ์ และความเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งทำให้ยังต้องได้รับการบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสมและเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น โดยตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็น และสภาพปัญหาต่างๆ

ผู้หญิงจำนวนมากถึงเลที่จะแจ้งความหรือรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีความเกรงกลัวต่อสิ่งที่นักค้ามนุษย์กระทำต่อพวกตน หากกรณีนี้นักค้ามนุษย์นั้นๆ พบพวกตนอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้หญิงเหล่านั้นอ่อนแอ และไม่สามารถปกป้องตนเองได้

5 “มิติด้านเพศสภาพในการค้ามนุษย์.” กลุ่มความร่วมมือระหว่างองค์กรต่อต้านการค้ามนุษย์ (the Inter-Agency Coordination Group against Trafficking in Persons), ปี 2560. <https://icat.network/sites/default/files/publications/documents/ICAT-IB-04-V.1.pdf>

ดังนั้น เหยื่อเพศหญิงจำเป็นต้องได้รับการดูแลคุ้มครองกันโดยทันทีทันใด พร้อมกับจัดหาและดูแลที่พักและให้การคุ้มครองกันความปลอดภัยระหว่างขั้นตอนทางกฎหมาย ตามที่บุคคลนั้น ๆ พิจารณาเลือกใช้ในฐานะที่ตนเองเป็นพยาน

- ผู้หญิงมีความกลัวที่จะร้องขอบริการและความช่วยเหลือต่างๆ เนื่องจากเหตุผลทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม อาทิ การกลัวผลกระทบต่อชื่อเสียง และความอับอายที่เกิดขึ้นกับสมาชิกครอบครัว หรือการถูกตีตราจากชุมชน ในกรณีที่เข้าไปข้องเกี่ยวหรือทำการค้าเพศพาณิชย์ (sex industry) ดังนั้น ในการแจ้งความหรือรายงานสถานการณ์ดังกล่าว ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่ออาจขอให้ปิดปิดซ่อนเร้นหรืออำพรางอัตลักษณ์ของตนเอง

- เมื่อผู้หญิงถูกแสวงประโยชน์จากกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากการแสวงประโยชน์ทางเพศ อาทิ การเป็นแรงงานบังคับ การข่มขืน และการบังคับใช้แรงงานตามบ้าน นักค้ามนุษย์และผู้แสวงประโยชน์มักใช้การกระทำความรุนแรงทางเพศในการข่มขู่ บังคับ และควบคุมผู้หญิงให้ต้องทนทำงาน ดังนั้น บรรดาเหยื่อผู้หญิงทั้งหลายควรได้รับการดูแลสุขภาพแบบจำเพาะโดยเฉพาะด้านเพศ รวมถึงการช่วยเหลือ/ดูแลสุขภาพจิตที่เป็นผลกระทบหรือความเจ็บปวดจากการถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ

Photo Credit: Fairphone, 2014, Rwanda

ประเภทของการบริการ

หลังจากที่มีการคัดกรองและจำแนกเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์เสร็จสิ้นแล้ว ควรเร่งจัดหาบริการต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือ ฟันฟู และเยียวยาบุคคลดังกล่าว โดยขั้นตอนแรก คือ การจัดหาพื้นที่ปลอดภัยให้กับบุคคลนั้นๆ ก่อนที่จะเข้ารับบริการต่างๆ ในขณะที่ เหยื่ออาจขอรับบริการเพิ่มเติมที่เหมาะสมเพื่อดูแลด้านต่าง ๆ อาทิ การเข้ารับการรักษาทางการแพทย์ การดูแลสุขภาพจิต การจัดหาและดูแลที่พักพิง การศึกษา การฝึกอาชีพ การช่วยเหลือทางกฎหมาย และการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) เป็นต้น^{6,7}

การบริการทางการแพทย์ : บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ต้องได้รับการดูแลสุขภาพโดยเบื้องต้น โดยในกระบวนการแรกนี้ เหยื่อควรได้รับการดูแลตรวจร่างกายและประเมินความต้องการ/ความจำเป็นในการรับบริการทางการแพทย์ ซึ่งเหยื่อเองอาจจะมิได้ขอรับการช่วยเหลือหรือการบริการทางการแพทย์มาก่อน ทั้งนี้ ไม่เพียงบังคับเหยื่อให้ต้องเข้าสู่กระบวนการตรวจโรค รวมถึง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อาทิ เชื้อเอชไอวี/เอดส์ เป็นต้น

หลังจากที่มีการจำแนก คัดกรอง และช่วยเหลือบุคคลที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์แล้ว สิ่งสำคัญที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายพึงดำเนินการโดยทันที คือ การตรวจดูความจำเป็น/ความต้องการทางการแพทย์ของเหยื่อเนื่องจากอาจจะประสบภาวะทุพโภชนาการ การเสี่ยงต่อการติดเชื้อ หรือการบาดเจ็บต่างๆ ทางร่างกาย เหยื่อของการค้ามนุษย์อาจมีปัญหาด้านสุขภาพทางเพศโดยที่ตนเองไม่รู้ตัว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตรวจหาอย่างละเอียด และจำเป็นต้องดำเนินการทุกขั้นตอนโดยคำนึงถึงหลักการเก็บรักษาความลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นสุขภาพทางเพศ เนื่องจากเหยื่ออาจรู้สึกไม่สะดวกใจ และมีความละเอียดอ่อนในการพูดคุยเรื่องดังกล่าว ในขณะที่การให้บริการทางการแพทย์ต่างๆ ต้องกระทำการแบบไม่รบกวนสร้างความรำคาญ หรือทำให้เหยื่อรู้สึกไม่สบายใจ และต้องคำนึงถึงความอ่อนไหวของการปฏิบัติและเงื่อนไขทางวัฒนธรรม

การบริการทางสุขภาพจิต : บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิต เนื่องจากภาวะความทุกข์ยากที่ประสบจากการถูกควบคุม หรือบังคับโดยนักค้ามนุษย์ และผู้แสวงประโยชน์ ซึ่งพบพฤติกรรมที่แสดงถึงปัญหาสุขภาพจิตโดยทั่วไป ดังนี้

- ความกลัวการถูกทอดทิ้ง/อยู่โดยลำพัง หรือถูกนักค้ามนุษย์ หรือผู้กระทำความผิดหาตัวเจอ ในขณะที่ถูกทอดทิ้ง/อยู่โดยลำพัง
- ความกลัวอันตรายหรือการลงโทษที่จะเกิดขึ้นต่อครอบครัว
- ความกลัวการถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง เนื่องจากสถานการณ์เข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย
- ความวิตกกังวลต่อการถูกล่วงละเมิดทางอาญา

6 คู่มือสำหรับการจำแนกคัดกรองและการให้ความช่วยเหลือเหยื่อโดยเบื้องต้น. กลุ่มภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง (The Hong Kong SAR Civil Society Anti-Trafficking Task Force), ปี 2561. www.respect.international/handbook-on-initial-victim-identification-and-assistance-for-trafficked-persons/

7 การคัดกรอง จำแนก และช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Victim Identification and Assistance). องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2563. <https://publications.iom.int/books/trafficking-persons-victim-identification-and-assistance-training-guide>

- ความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตและอนาคต
- การขาดความเชื่อมั่นและความกลัวในการสร้างความสัมพันธ์ใหม่ๆ
- ความรู้สึกแค้นแค้นและสิ้นหวัง และไม่ได้รับความช่วยเหลือต่างๆ

อาการผิดปกติทางจิตใจหลังจากประสบสถานการณ์รุนแรง (Post-traumatic stress disorder) ถือเป็นสิ่งที่พบได้โดยทั่วไปในบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ เนื่องจากการประสบภาวะความทุกข์ยากและความรุนแรงต่างๆ รวมถึงการถูกบังคับโดยนักค้ามนุษย์ และผู้แสวงประโยชน์

เหยื่อต้องได้รับการดูแล ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจโดยทันทีทันใด และในระยะยาว เพื่อเป็นการดูแลฟื้นฟูสภาพจิตใจในภาพรวม และตอบสนอง ดูแลความต้องการ/ความจำเป็นต่าง ๆ ด้านจิตใจ โดยสำหรับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ อาจจำเป็นต้องได้รับการดูแลสุขภาพจิตจากนักวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการดูแล และช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาความยากลำบาก โดยการบริการให้คำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิต ควรเน้นไปที่ปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจที่เหยื่อประสบมา ผู้ให้คำปรึกษาและนักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานต้องเข้าใจและละเอียดอ่อนต่อปัญหา เหตุการณ์ที่เหยื่อต้องเผชิญ อันนำไปสู่ความเครียด และความกลัวต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้การฟื้นฟูต่างๆ เป็นไปได้จริง ทั้งนี้ ในระดับที่ต่ำที่สุด การให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจของเหยื่อควรดำเนินการผ่านหรือโดยมีบุคคลที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและดูแลความสัมพันธ์ต่างๆ ดำเนินการควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ที่มีอยู่

เป้าหมายเบื้องต้นสำหรับการทำกระบวนการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพกับเหยื่อ มีดังนี้

- การดูแล สร้าง และรักษาความรู้สึกปลอดภัยให้กับเหยื่อ
- การดูแล สร้าง และรักษาความรู้สึกของเหยื่อในการดูแล ควบคุมการตัดสินใจ และชีวิตของตนเอง
- การดูแล สร้าง และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของเหยื่อและการส่งเสริมการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ
- การดูแล สร้าง และรักษาความเชื่อมั่นในตัวเอง การเคารพตนเอง การมีเป้าหมายของชีวิต และศักดิ์ศรีของเหยื่อ

ที่פקפง : หน่วยงานของรัฐควรทำงานร่วมกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) นักสังคมสงเคราะห์ และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อจัดหาและดูแลที่פקฟงสำหรับเหยื่อ โดยควรเป็นสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นของบุคคลที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ การแสดงความสมัครใจของเหยื่อในการเข้าร่วมขั้นตอนตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวต้องไม่นำมาใช้เป็นเงื่อนไขของการจัดหาที่פקฟง และการจัดหาที่פקฟงชั่วคราวเพื่อให้เหยื่อทำหน้าที่เป็นพยานในกระบวนการดังกล่าวแต่อย่างใด

หลังจากที่มีการตรวจสอบและดูแลความต้องการ/ความจำเป็นทางการแพทย์แบบเร่งด่วนของเหยื่อแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการดูแลและจัดหาที่פקฟงสำหรับเหยื่อ ซึ่งต้องพ้นจากการเข้าถึงของนักค้ามนุษย์และผู้แสวงประโยชน์ โดยหากไม่มีที่פקฟงที่เหมาะสม เหยื่อส่วนมากจะต้องกลับไปถูกควบคุมหรือบังคับโดยผู้กระทำความผิด เนื่องจากไม่มีทางอื่นๆ ให้หนีไปได้ หรือไม่รู้จักช่องทางหรือมีทรัพยากรอื่นใด และกลัวความรุนแรงและการแก้แค้นจากนักค้ามนุษย์และผู้แสวงประโยชน์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดหาที่פקฟงทางเลือกที่ทำให้เหยื่อรู้สึกปลอดภัยอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแผนการใช้ชีวิตของเหยื่อ ไม่ว่าจะกลับไปอยู่ในประเทศต้นทางหรืออยู่ในประเทศจุดหมายปลายทาง ในขั้นตอนการฟื้นฟูจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือในการหาที่פקฟงทั้งในระยะสั้น และระยะยาว โดยมีทางเลือกต่างๆ คือ

- **ที่พักพิงระยะสั้น (short-term shelter)** เป็นความต้องการ/ความจำเป็นแบบเร่งด่วน หลังจากที่เขาหนีที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือหน่วยงานสนับสนุนติดต่อหรือเข้าช่วยเหลือได้แล้ว ซึ่งโดยหลักการ ที่พักพิงที่จัดหาให้เพื่อต้องปกป้องและทำให้เหยื่อปลอดภัยจากผู้ต้องสงสัยที่เป็นผู้กระทำความผิด และมีบริการทั้งทางการแพทย์ การให้คำปรึกษาทางสุขภาพจิต การช่วยเหลือทางกฎหมาย และการสนับสนุนงบประมาณการเงินต่างๆ

- **ที่พักพิงชั่วคราว (temporary shelter)** ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการฟื้นฟู หลังจากที่ได้ดูแลจัดการกับความต้องการ/ความจำเป็นแบบเร่งด่วนของเหยื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ จำเป็นต้องดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับเหยื่อตลอดเวลา ในขณะที่ต้องดูแลจัดการการสนับสนุน/ช่วยเหลืออื่นๆ ระยะยาว ทั้งการดูแลทางการแพทย์ สุขภาพจิต และการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการดูแลช่วยเหลือตามขั้นตอนทางกฎหมาย อีกทั้ง ยังต้องการขอรับความช่วยเหลือตามขั้นตอนกฎหมายที่เลือก เพื่อช่วยสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบ และการดำเนินคดีทางกฎหมาย

- **การดูแลจัดหาที่พักพิงช่วงเปลี่ยนผ่านและการช่วยเหลือในการใช้ชีวิต** เป็นการจัดหาที่พักพิงระยะยาว หากเหยื่อเลือกที่จะอยู่ในประเทศปลายทาง และขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า) หรือการผ่อนปรนการเข้าเมืองแบบชั่วคราว ทั้งนี้ ประเภทที่พักพิงเช่นนี้ มักเป็นแผนงานสนับสนุนหรือความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เหยื่อที่ต้องการที่พักพิงประเภทนี้อาจเผชิญปัญหาข้อท้าทายในขั้นตอนการฟื้นฟู เยียวยา ดังนั้น สิ่งสำคัญคือ การทำให้พวกเขาสามารถเข้าถึงบริการและการช่วยเหลือต่างๆ ของชุมชน ในระหว่างที่ต้องพำนักอยู่ในที่พักพิงดังกล่าว การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริม และการจัดหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการขอรับความช่วยเหลือต่างๆ ตามที่ต้องการ/จำเป็น

- **การดูแล/ส่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตอย่างอิสระ** ซึ่งเป็นการดูแล และจัดหาที่พักพิงและที่อยู่อาศัยที่มีสภาพแวดล้อมมากขึ้นให้กับเหยื่อ ซึ่งประสบปัญหาด้านจิตใจ หรือร่างกายรุนแรง อันเนื่องจากการเป็นแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยในส่วนนี้ครอบคลุมถึงเหยื่อที่ประสบปัญหาสุขภาพจิต เจ็บป่วยจากการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หรือไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวหรือชุมชน ทำให้ไม่มีโอกาส หรือมีโอกาสน้อยที่จะหาที่พักพิงหรือจากการจ้างงานได้ด้วยตนเอง เหยื่อเหล่านี้ต้องการขอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ

- **ลักษณะที่พักพิงประเภทอื่นๆ**

- **ที่พักพิงแบบไม่พักค้างคืนและศูนย์ให้คำปรึกษา (drop-in shelters and counseling centers)** เป็นประเภทของที่พักพิงที่ไม่อนุญาตให้อยู่ค้างคืน แต่เป็นศูนย์เบื้องต้นเพื่อปรึกษาหารือ และทำการประเมินความต้องการ/ความจำเป็นสำหรับการสนับสนุน ช่วยเหลือด้านจิตใจ การแพทย์ และทางสังคม รวมถึงการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือไปยังที่พักพิงอื่นๆ และการเข้ารับบริการบริการสังคมอื่นๆ ที่มีอยู่

- **ที่พักพิงแบบลับ (confidential shelters)** เป็นสถานที่จำเป็นสำหรับเหยื่อที่ต้องการการปกป้องคุ้มครองทั้งความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยต่าง ๆ โดยที่อยู่ของที่พักพิงประเภทนี้จะได้รับการดูแลและปกปิดเป็นความลับ นำมาใช้ดูแลเหยื่อที่ต้องการการปกป้อง คุ้มครองจากนักค้ามนุษย์และผู้แสวงหาประโยชน์ในการค้นหาหรือทำร้ายร่างกายของเหยื่อ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ไม่มีการนำอาคารหรือสถานที่ส่วนกลางมาใช้ แต่เป็นที่พักพิงแบบลับที่แทรกซึมหรือปนเปื้อนอยู่ตามห้องชุดอพาร์ทเมนต์ทั่วไปกระจายตัวอยู่ทั่วเมือง เพื่อให้เป็นการยากในการค้นหาที่พักพิงของเหยื่อ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่ต้องการที่พักพิงที่ปลอดภัย เหยื่ออาจเป็นผู้เช่าห้องชุดในอพาร์ทเมนต์นั้นๆ เอง แต่โดยหลักการแล้ว เหยื่อไม่ควรอยู่ในสถานที่เดิมๆ ซ้ำๆ ติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน หรือติดต่อกันหลายช่วง เพื่อการลดความเสี่ยงจากการถูกติดตาม ค้นหาได้เจอ

การศึกษาและการฝึกอาชีพ : ในกรณีที่เหยื่อมีความหวังว่าจะกลับไปใช้ชีวิตกับสังคมและเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง โดยมีงานทำ และมีความมั่นคงทางการเงิน การศึกษาและการฝึกอบรมทักษะต่างๆ ถือเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ ของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ในช่วงของการฟื้นฟูหรือการเยียวยาต่างๆ โดยสำหรับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ ในส่วนนี้อาจหมายถึงการกลับเข้ารับการศึกษาในระบบหรือในโรงเรียนอีกครั้ง ซึ่งจะนำเสนอในส่วนต่อไป ทั้งนี้ การกลับเข้ารับ การศึกษาอีกครั้งอาจจะเป็นเรื่องยากและเป็นข้อท้าทายพอสมควร หากเหยื่อมีอายุมากขึ้น และไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบ มาก่อน ในส่วนนี้ รัฐบาลควรปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรช่วยเหลือ/สนับสนุน เพื่อดูแล/อำนวยความสะดวกในช่วงการเปลี่ยนผ่านของการ เข้ารับการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจว่าจะมีการสนับสนุนและการดูแลด้านงบประมาณที่ชัดเจนและเพียงพอสำหรับการศึกษาดังกล่าว

ในส่วนของการฝึกอบรมทางอาชีพ มักเป็นกิจกรรมที่นำเสนอโดยองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรภาคประชาสังคม องค์กร ผู้บริจาคหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยในขณะที่เหยื่อเข้ารับการฝึกอบรมทางอาชีพ จะมีกระบวนการผสมผสานและสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับเหยื่อในการอยู่ร่วมกับสังคม การเป็นอิสระและการได้รับการจ้างงานเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจ้างงาน เป็นเรื่องที่เหยื่อต้องเผชิญความเครียดอีกครั้ง เนื่องจากที่ผ่านมา มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะการทำงานตามลักษณะที่ถูกค้ามนุษย์ หรือแสวงประโยชน์เท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เหยื่อได้รับการจ้างงานที่เป็นจริง มีความสอดคล้องเหมาะสมกับทักษะ และความสามารถของเหยื่อ เพื่อให้สามารถคิดหรือจินตนาการเกี่ยวกับความสำเร็จด้านอาชีพของตนเองในอนาคต อนึ่ง สำหรับ การดำเนินแผนงานการฝึกอบรมทักษะและอาชีพ โดยหลักการแล้ว พึงสร้างความร่วมมือกับองค์กรและบริษัทต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อให้ เหยื่อได้รับโอกาสในการฝึกและหาประสบการณ์ในการทำงานตามสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงผ่านการพัฒนาทักษะต่างๆ ในการทำงาน

กฎหมาย : ในขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งหมายถึง การตรวจสอบ/สอบสวน/สืบสวน การพิจารณาและสั่งฟ้อง การสั่งฟ้อง และการพิจารณาคดี การแสดงเจตนา พฤติการณ์ อายุ เพศสภาพ และความเป็นอยู่ของเหยื่อ ควรนำมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบร่วมและใช้ปรับเปลี่ยนปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ตามขั้นตอนการฟ้องร้องและพิจารณาคดี เหยื่อมีสิทธิ ต่างๆ มากมาย และมีทางเลือกที่แตกต่างหลากหลาย รวมถึงการไม่ให้ปากคำ การยื่นคำร้อง การทำหน้าที่พยาน และการให้ข้อมูล ในชั้นความลับ⁸ ต่างๆ

8 การตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์ โดยใช้กรอบแนวคิดเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach): คู่มือสำหรับผู้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอาชนะต่อการค้ามนุษย์ ในแอนติกัว และบาบูดา เบลิซ จาเมกา และตรินิแดด และโตเบโก. องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้าย ถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2561. <https://publications.iom.int/books/investigating-human-trafficking-cases-using-victim-centred-approach-trainers-manual-combating>

บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์มักจะเพิกเฉยและไม่เชื่อมั่นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและแผนงานยุติธรรมอาญา อีกทั้งยังกลัวการติดตามแก้แค้นหรือลงโทษจากนักค้ามนุษย์และผู้แสวงประโยชน์ หากมีการแจ้งความดำเนินคดีดังกล่าว หรือในกรณีที่เดินทางกลับไปยังถิ่นฐานบ้านเกิด ก็อาจถูกรวบหรือส่งคืนนั้นๆ ปฏิเสธ นอกจากนั้น เหยื่อยังมีแนวโน้มที่จะเชื่อมั่นว่า คุณภาพชีวิตของตนเองจะดีขึ้น หากยังคงทำงานต่อ หรือขาดข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและอื่นๆ ที่จะช่วยเหลือเหยื่อได้ ซึ่งความคิด ความเชื่อแบบผิดๆ เหล่านี้มักเกิดจากการกระทำของนักค้ามนุษย์และผู้แสวงประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม จึงบอกให้เหยื่อเชื่อข้อมูลเพื่อให้สามารถควบคุมเหยื่อไว้ได้

เนื่องจากความเป็นไปได้เหยื่อจะขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตั้งแต่แรก ทำให้สิ่งสำคัญแรกๆ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ คือ การดูแลให้ความช่วยเหลือและการคุ้มครอง เมื่อจะต้องเข้ามาปฏิบัติงานกับผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ยิ่งสำคัญมากขึ้น เมื่อเหยื่อตอบตกลงให้ความร่วมมือกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายในฐานะที่เป็นพยาน โดยจำเป็นต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองตามขั้นตอนการดำเนินคดีทางกฎหมาย

ในระหว่างการดำเนินการขั้นตอนทางกฎหมาย มีการจัดหาดูแลการคุ้มครองหลักที่จัดให้กับเหยื่อ ได้แก่

- **การคุ้มครองอัตลักษณ์ และความเป็นส่วนตัวของเหยื่อ** ซึ่งหมายรวมถึงการอนุญาตให้เหยื่อทำหน้าที่เป็นพยานให้การ/เบิกความในศาลแบบไม่เปิดเผยตัวตน
- **การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของเหยื่อ** ซึ่งหมายถึง การขนส่ง/โยกย้ายเหยื่อ การอนุญาตให้เหยื่อทำหน้าที่พยานให้การ/เบิกความในศาลผ่านช่องทางหรือสื่อออนไลน์ อาทิ การบันทึกเทปวิดีโอ การจัดหาเจ้าหน้าที่ตำรวจติดตามดูแลเหยื่อที่เป็นพยานในระหว่างการเดินทางไป-กลับศาลยุติธรรม การแยกสถานที่พักของเหยื่อและผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดออกจากกันระหว่างรอการพิจารณาคดีในศาล หรือการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลกำหนดการพิจารณาคดีขั้นสุดท้าย
- **การดูแลคุ้มครองสุขภาพจิตของเหยื่อ** ซึ่งหมายรวมถึงการอนุญาต หรือจัดให้มีที่ปรึกษาติดตามดูแลเหยื่อระหว่างไป-กลับศาลยุติธรรม การดูแลให้เหยื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสมบูรณ์เกี่ยวกับขั้นตอน และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในห้องพิจารณาคดีในศาล กรณีที่ทำหน้าที่เป็นพยาน และการแยกสถานที่พักของพยานและจำเลยออกจากกันระหว่างรอการพิจารณาคดีในศาล
- **สำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อ และทำหน้าที่เป็นพยาน** ควรจัดหาสถานที่พักเพิ่มเติมให้เป็นการจำเพาะ เพื่อปกป้องมิให้ต้องพบปะและเผชิญหน้ากับจำเลย การใช้สื่อกลางในการช่วยเหลือเด็กในการนำเสนอหลักฐาน การใช้กระบวนการพิจารณาคดีแบบปิด ห้ามมิให้สาธารณชนทั่วไปเข้าฟัง การห้ามสื่อบันทึกการให้การของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในฐานะพยาน และการลดรูปแบบและขั้นตอนที่เป็นทางการของห้องพิจารณาคดีในศาลให้ได้เท่าที่จะเป็นไปได้

ในส่วนของการขั้นตอนทางกฎหมาย หากบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อเลือกที่จะสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยให้การเป็นพยาน จำต้องได้รับการดูแลคุ้มครองเพิ่มเติม ในขณะที่ทนายความต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ให้เหยื่อได้รับทราบตามขั้นตอนการพิจารณา คดีอาญา โดยทำให้เหยื่อเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการใช้สิทธิเชิงกระบวนการ (procedural rights) ของตนเอง และช่วยให้เหยื่อสามารถผ่านพ้นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ โดยข้อ 6 ของพิธีสารปาเลโม (the Palermo Protocol) กำหนดมาตรการคุ้มครองที่รัฐต้องดูแลและจัดหาให้กับเหยื่อของการค้ามนุษย์ ในขณะที่เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการ ซึ่งในส่วนนี้ครอบคลุมถึง⁹

- การดูแล คุ้มครองความเป็นส่วนตัว และอัตลักษณ์ของเหยื่อ
- การนำเสนอ/ให้ข้อมูลกับเหยื่อในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาทั้งทางปกครอง และในศาลยุติธรรม
- การจัดหาการสนับสนุนต่างๆ ให้กับเหยื่อตามความเหมาะสม โดยดูแลการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) เพื่อช่วยเหยื่อการฟื้นฟู เยียวยาต่างๆ
- การพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ อาทิ อายุ เพศสภาพ และความต้องการจำเพาะของเหยื่อเมื่อให้การช่วยเหลือต่างๆ อาทิ ที่พักพิง การศึกษา และการดูแลต่างๆ
- การดูแล คุ้มครองความปลอดภัยต่างๆ ให้กับเหยื่อ

การดูแลกฎหมายภายในประเทศ ให้มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายต่อเหยื่อ และการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้กับเหยื่อจากการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเหยื่อตกลงที่จะทำหน้าที่เป็นพยานต่อการดำเนินคดีทางกฎหมายกับผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เหยื่อจำนวนมาก

9 การตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์ โดยใช้กรอบแนวคิดเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach): คู่มือสำหรับผู้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอาชนะต่อการค้ามนุษย์ ในแอนดักซ์ และบาบูดา เบอริช จาไมก้า และตรินิแดด และโตโบโก. องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2561.

<https://publications.iom.int/books/investigating-human-trafficking-cases-using-victim-centred-approach-trainers-manual-combating>

ภาษาที่เกี่ยวข้องในพิธีสารปาเลโม (the Palermo Protocol):

1. ในกรณีที่เหมาะสม และมากเท่าที่จะเป็นไปได้ภายใต้กฎหมายภายในประเทศ ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดูแลคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและอัตลักษณ์ของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยหมายรวมถึงการฟ้องร้องดำเนินคดีแบบลับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐควรดูแลให้ระบบการพิจารณาทั้งทางปกครอง และทางกฎหมายภายในประเทศ มีมาตรการต่าง ๆ ที่ดูแลเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ตามกรณีที่เหมาะสม กล่าวคือ:
 - (ก) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการพิจารณาทั้งทางปกครอง และในศาลยุติธรรมต่าง ๆ
 - (ข) การสนับสนุน ช่วยเหลือเพื่อให้มีการนำเสนอ และรับฟังความเห็น และความกังวลของเหยื่อ ในขั้นตอนที่เหมาะสมของกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิด ในลักษณะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา
3. รัฐภาคีแต่ละรัฐควรมีมาตรการต่าง ๆ มาใช้ดำเนินการ เพื่อดูแล ฟื้นฟู เยียวยาเหยื่อของการค้ามนุษย์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมถึงในกรณีที่เหมาะสม โดยทำความเข้าใจร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบอื่น ๆ ของภาคประชาสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
 - (ก) การจัดหาและดูแลที่พักพิง ที่เหมาะสม
 - (ข) การปรึกษาหารือ และดูแล/จัดหาข้อมูลต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย โดยนำเสนอในภาษาที่เหยื่อของการค้ามนุษย์สามารถเข้าใจได้
 - (ค) การช่วยเหลือ ดูแลทางการแพทย์ ทางจิตใจ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามที่จำเป็น และ
 - (ง) การดูแลและจัดหาโอกาสในการเข้ารับการศึกษ การฝึกอบรม และการจ้างงาน
6. รัฐภาคีแต่ละรัฐควรดูแลให้มีระบบกฎหมายภายในประเทศ ที่นำเสนอมาตรการต่าง ๆ ที่ดูแลเหยื่อ หรือชดเชยความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อเหยื่อของการค้ามนุษย์ เท่าที่จะเป็นไปได้

พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) แนบท้าย อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime), ปี 2543. (มีผลบังคับใช้ ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2546), ข้อ 6. www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx

มักจะกลัวและขาดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินการของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากขาดข้อมูลหรือมีข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ชัดเจน ดังนั้น สิ่งสำคัญคือ การจัดหาหนาย หรือที่ปรึกษาด้านกฎหมายให้กับเหยื่อ เพื่อให้เหยื่อได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ในขณะที่มีการแจ้งสิทธิต่างๆ ให้เหยื่อได้รับทราบทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลทั่วไป และฐานะบุคคลที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ อนึ่ง เหยื่อมักจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจไม่สามารถจ่ายค่าจ้างการใช้บริการทนายความหรือที่ปรึกษาทางกฎหมายได้ ดังนั้น รัฐควรจัดหากองทุนสนับสนุนการให้บริการดังกล่าว ในส่วนของการดูแลจัดหาทนายความหรือที่ปรึกษาทางกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้รัฐได้รับประโยชน์ เนื่องจากทำให้เหยื่อมีความเข้าใจต่อบทบาทของตนเองตามขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดีทางกฎหมาย และเตรียมความพร้อมในการให้การในฐานะพยาน/การเบิกความในศาล เพื่อให้ได้คำให้การที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้อย่างแท้จริง

ในส่วนของเหยื่อที่เดินทางข้ามพรมแดนของประเทศยังมีสิทธิในการพบปะผู้แทนกงสุลหรือนักการทูตของประเทศมาตุภูมิของตน ในขณะที่ลักษณะการควบคุมตัวเหยื่อโดยทั่วไป นักค้ามนุษย์และผู้แสวงหาประโยชน์มักยึดเอกสารประจำตัวของเหยื่อเอาไว้ ซึ่งในกรณีนี้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือเหยื่อ โดยออกเอกสารการเดินทางตามที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม เพื่อปกป้องคุ้มครองอัตลักษณ์และความเป็นส่วนตัวของเหยื่อ ในกรณีที่ต้องขอหรือออกเอกสารต่าง ๆ ให้นำส่งข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้นให้กับหน่วยงานรัฐ

บุคคลที่เป็นเหยื่อของการถูกใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์อาจจำเป็นต้องได้รับการดูแลและกำหนดสถานะผู้มีถิ่นพำนักชั่วคราวหรือถาวร โดยการตรวจลงตรา (วีซ่า) หรือให้สิทธิในการพำนักชั่วคราว ซึ่งในส่วนนี้ เป็นการดูแลทั้งสิทธิของเหยื่อ และการช่วยให้หน่วยบังคับใช้กฎหมายสามารถเอาผิดกับผู้ต้องสงสัยการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ โดยเหยื่อให้ความช่วยเหลือในฐานะพยานหรือผู้ให้ข้อมูลระหว่างการสอบสวน สืบสวน และตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งในส่วนของการดูแลการตรวจลงตรา (วีซ่า) ให้กับเหยื่อ ถือเป็นประโยชน์ของประเทศที่มีสถานการณ์การใช้แรงงานบังคับหรือการค้ามนุษย์ ในการดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำความผิดหรือการตรวจสอบข้อเท็จจริง และการสืบสวนสอบสวนสถานการณ์ต่างๆ โดยที่เหยื่อที่อยู่ในประเทศนั้นๆ ทำหน้าที่เป็นพยานหรือช่วยสนับสนุนการดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมาย และถือเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินคดีทางกฎหมาย โดยในแต่ละประเทศ มีขั้นตอนการให้การตรวจลงตรา (วีซ่า) ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องปรึกษาและตรวจสอบกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าเมืองของประเทศนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ ในบางประเทศ หากเหยื่อไม่มีสถานะทางกฎหมายที่ถูกต้องเหมาะสมในการขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า) อาจให้เหยื่อขอรับสถานะการเดินทางเข้าเมืองชั่วคราวเพื่ออนุญาตให้อยู่ในประเทศเพื่อช่วยเหลือ/สนับสนุนการดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งในส่วนนี้ อาจต้องให้เวลากับเหยื่อในการสมัครขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า) ระหว่างการสอบสวน/สืบสวนและการดำเนินคดีทางกฎหมาย หากต้องการอาศัยอยู่ในประเทศนั้น ๆ ยาวนานมากยิ่งขึ้น¹⁰

ในส่วนของ การสนับสนุนดูแลด้านสุขภาพจิตถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือเหยื่อตามขั้นตอนการฟื้นฟู/เยียวยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริการสนับสนุนทางกฎหมายสำหรับเหยื่อ ซึ่งเลือกที่จะต่อสู้ตามกระบวนการพิจารณาฟ้องร้องคดีในฐานะพยาน ซึ่งในระหว่างการดำเนินการทางกฎหมาย ควรมีการสนับสนุน/ดูแลเหยื่อ ดังต่อไปนี้

- การแจ้ง/ให้ข้อมูลต่อเหยื่อเกี่ยวกับลักษณะเหตุการณ์และการดำเนินการภายในห้องพิจารณาคดีในศาล
- การแจ้ง/ให้ข้อมูลต่อเหยื่อเกี่ยวกับทางเลือกหรือวิธีการติดตามดูแลโดยที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนการไป-กลับจากศาล

10 อาชญากรรมการค้ามนุษย์: แนวทางการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการคัดกรอง จำแนก และการตรวจสอบ (A Law Enforcement Guide to Identification and Investigation). สมาคมระหว่างประเทศของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (The International Association of Chiefs of Police), ปี 2550. www.theiacp.org/resources/document/the-crime-of-human-trafficking-a-law-enforcement-guide-to-identification-and

- การขอให้อบรมหมายให้ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเฉพาะทาง และตระหนักถึงความต้องการหรือความจำเป็นของเหยื่อซึ่งทำหน้าที่เป็นพยาน มาปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จะทำได้
- การดูแลจัดหาสถานที่พักหรือระหว่างการพิจารณาคดีในศาล โดยแยกสถานที่พักของเหยื่อ ออกจากสถานที่พักของจำเลย หรือกลุ่มพวกของจำเลย เพื่อหลีกเลี่ยงการพบปะหรือการถูกข่มขู่คุกคามนอกห้องพิจารณาในศาล¹¹

การกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับสังคม (reintegration) : บุคคลที่เป็นเหยื่อของการถูกใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ ซึ่งเดินทางข้ามพรมแดนของประเทศ อาจเลือกเดินทางกลับประเทศต้นทางโดยสมัครใจ หรือบุคคลเหล่านั้นอาจประสงค์ขอลี้ภัยในในประเทศที่ตนเองเดินทางเข้ามาถึงแบบชั่วคราวหรือแบบถาวร โดยในส่วนของ เหยื่อควรมีช่องทางเลือกในการพิจารณาหรือกำหนดแนวทางที่เหมาะสม โดยสำหรับเหยื่อของการค้ามนุษย์ ข้อ 7 ของพิธีสารปาเลโม กำหนดลักษณะความสามารถในการขอลี้ภัยในในประเทศต้นทางได้ ในขณะที่ข้อ 8 กำหนดให้ประเทศต้นทางยอมรับและดูแลความปลอดภัยให้กับเหยื่อของการค้ามนุษย์ ที่ตัดสินใจเลือกเดินทางกลับไปยังมาตุภูมิ¹²

ประเด็นการเดินทางกลับไปยังประเทศต้นทางของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อถือเป็นข้อท้าทาย เนื่องจากเหยื่อเดินทางกลับไปยังมาตุภูมิอาจต้องการขอรับความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนต่างๆ จากแผนงานหรือหน่วยงานที่ดูแลการเดินทางกลับและการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) ซึ่งโดยการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม ในกระบวนการเดินทางกลับไปยังมาตุภูมิของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ อาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการฟื้นฟู เยียวยา และทำให้บุคคลเหล่านั้นตกอยู่ในอันตราย เนื่องจากการถูกนักค้ามนุษย์และผู้แสวงประโยชน์ควบคุมตัว ดังนั้น บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลทั้งด้านจิตใจ สังคม และการช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อให้สามารถเดินทางกลับและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศต้นทางของตนเองได้

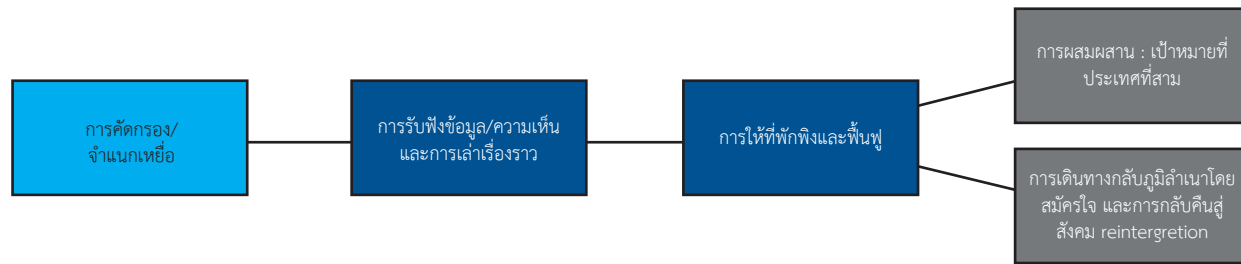
อนึ่ง ก่อนส่งบุคคลใดๆ กลับไปยังประเทศต้นทาง ให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายประเมินความปลอดภัยของสถานการณ์ในประเทศต้นทาง ทั้งนี้ เนื่องจากความไม่คุ้นชินกับวัฒนธรรมของประเทศต้นทาง รวมถึงงานบริการต่างๆ สำหรับเหยื่อที่มีอยู่ รวมถึงภาษา ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่ทำการประเมินต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และองค์กรอื่นๆ ในประเทศต้นทางนั้นๆ โดยการประเมินผลควรพิจารณาเงื่อนไขและงานบริการต่างๆ ที่อยู่ในประเทศต้นทางของเหยื่อ เนื่องจากเหยื่อจำเป็นต้องได้รับการบริการต่าง ๆ ที่เพียงพอ หลังจากที่ถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง หากจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟู/เยียวยาอย่างเต็มรูปแบบ การประเมินผลมีการดำเนินการครอบคลุมทั้งความเสี่ยง ภาวะเปราะบาง (vulnerabilities) หรือการตีตรา (stigmatization) ตามที่เหยื่ออาจจะเผชิญ และอาจจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย และการดำเนินการฟื้นฟู/เยียวยาต่างๆ

ในส่วนของผู้ใหญ่ที่ตกเป็นเหยื่อมีความสามารถในการพิจารณาและตัดสินใจเลือกงานบริการต่างๆ ที่ตนเองต้องการขอรับ พร้อมๆ กับช่องทางที่จำเป็นหรือต้องเลือกในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ขั้นตอนทางกฎหมายและการกลับใช้ชีวิตร่วมกับสังคม (reintegration)

11 การตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์ โดยใช้กรอบแนวคิดเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach): คู่มือสำหรับผู้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอาชนะต่อการค้ามนุษย์ ในแอฟริกา และบาบูดา เบอลิส จาไมกา และตรินิแดด และโตเบโก. องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2561. <https://publications.iom.int/books/investigating-human-trafficking-cases-using-victim-centred-approach-trainers-manual-combating>

12 พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) แนบท้าย อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime), ปี 2543. (มีผลบังคับใช้ ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2546), ข้อ 8. www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx

ผังภูมิรูปภาพ 2: ขั้นตอนสำหรับการช่วยเหลือเด็กที่เป็นเหยื่อ

เด็กที่ตกเป็นเหยื่อ : เมื่อเข้าช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ มีประเด็นที่ต้องดำเนินการตั้งแต่แรก คือ การจัดหาที่พักปลอดภัยให้กับเด็ก โดยดูแลตามความจำเป็นหรือความต้องการเฉพาะหน้าแบบเร่งด่วนทั้งเรื่องอาหาร การดูแลรักษาสุขภาพ และการรักษาหรือต่างๆ นอกจากนั้น ยังจำเป็นต้องดูแลความจำเป็นและความต้องการอื่นๆ ที่มีระดับความสำคัญอันดับรองๆ ลงมา ซึ่งควรดำเนินการโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรตามความเหมาะสม

ในการประเมินวิธีการฟื้นฟูและเยียวยาเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ จำเป็นต้องพิจารณาลักษณะความจำเป็น หรือความต้องการเฉพาะของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ โดยในข้อ 6 ของพิธีสารปาเลโม บัญญัติลักษณะเฉพาะสำหรับการดูแลความจำเป็นหรือความต้องการพิเศษของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ หากมีข้อมูลเรื่องอายุของเด็กไม่ชัดเจนแน่นอน แต่มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเหยื่อเป็นเด็ก กำหนดให้ประเทศนั้นๆ ต้องดูแลเหยื่อดังกล่าวเช่นการดูแลเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ จนกว่าจะสามารถพิสูจน์อายุที่แท้จริงของบุคคลดังกล่าวได้ โดยเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the Convention on the Rights of the Child) โดยสำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ จำเป็นต้องได้รับการดูแล/จัดหาที่พักพิงพิเศษสำหรับเหยื่อ โดยมีการบริการต่างๆ ดังนี้¹³

- การดูแล/จัดหาให้มีผู้ปกครองดูแลเด็ก
- การแยกเด็กออกจากบุคคลผู้ต้องสงสัยเป็นผู้กระทำความผิด ในระหว่างขั้นตอนการดำเนินคดีทางกฎหมาย และการฟ้องร้องต่างๆ ตามที่เป็นไปได้
- การดูแลให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษสำหรับเด็ก
- การดูแล/จัดหาที่พักที่เหมาะสมกับวัย และความต้องการของเด็ก
- การพิจารณา หรือดูแลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ก่อนที่จะดำเนินการใดๆ ในการส่งเด็กกลับไปยังประเทศต้นทางของตนเอง และพยายามให้การดูแลต่างๆ รวมถึงการจัดการที่พักพิงระยะยาว หากประเทศต้นทางไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

13 คู่มือสื่อฝึกอบรมการต่อต้านการค้ามนุษย์สำหรับผู้พิพากษาและอัยการ. ศูนย์ระหว่างประเทศสำหรับการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน (International Centre for Migration Policy Development), ปี 2549. http://lastradainternational.org/lsidocs/540%20AGIS_JUD_Handbook.pdf

การดูแล/บริการด้านสุขภาพจิตสำหรับเด็ก : การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านสุขภาพจิตสำหรับเด็ก มีความแตกต่างกันกับผู้ใหญ่ เนื่องจากการเป็นเด็กมีภาวะที่เปราะบาง และอ่อนไหว รวมถึงสามารถเกิดความรู้สึกเจ็บปวดที่รุนแรงมากกว่า การบริการฟื้นฟูหรือเยียวยาต่างๆ สำหรับเด็ก ควรครอบคลุมถึง

- การคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของการเด็กเป็นสำคัญ
- การเน้นย้ำการดูแลเด็กเชิงปัจเจก ให้เหมาะสมกับพฤติการณ์เฉพาะของแต่ละคน
- การดูแลความปลอดภัย และความมั่นคงของเด็ก
- การหลีกเลี่ยงการทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อซ้ำซาก (re-victimization) หรือการลงโทษเด็ก
- การดูแล จัดหาพื้นที่ปลอดภัยให้กับเด็ก และการจัดหาที่พักพิงหรือที่ปลอดภัยให้กับเด็ก
- การสร้างความเชื่อมั่นระหว่างเด็กและที่ปรึกษา
- การเคารพต่อความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของเด็ก
- การสนับสนุนการเติบโตและการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) ของเด็ก

ที่พักสำหรับเด็ก : ต้องตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นที่แตกต่างหลากหลายของเด็ก ซึ่งแตกต่างจากที่พักสำหรับผู้ใหญ่ทั่วไป ดังนั้น จึงควรแยกที่พักของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อออกจากหาก ในขณะที่เด็กอาจจะต้องการที่พักทั้งแบบชั่วคราวและแบบระยะยาว (ปานกลาง) ขึ้นอยู่กับกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมาย ระยะเวลา และความเข้มข้นของการดำเนินขั้นตอนการฟื้นฟู/เยียวยา รวมถึงความจำเป็นในการขอรับบริการให้คำปรึกษา การดูแลรักษาสุขภาพ หรือเมื่อไม่มีที่พักพิงทางเลือกต่างๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเด็กมีภาวะเปราะบางทั้งในเชิงวิญญู คุ้มครอง ประสิทธิภาพ และไม่มีการดูแล/คุ้มครองโดยครอบครัว ทำให้เด็กส่วนใหญ่จำเป็นต้องได้รับการดูแลจัดหาที่พักพิงที่ปลอดภัย แข็งแรง เพื่อให้สามารถพักอาศัยในระยะเวลายาวนานกว่าผู้ใหญ่ที่เป็นเหยื่อเนื่องจากระยะเวลาการดูแล ฟื้นฟู และเยียวยาเด็กที่ตกเป็นเหยื่อมักจะยาวนานกว่า ทั้งนี้ หนึ่งในข้อท้าทายด้านนี้ คือ การจัดหาบริการและที่พักพิงที่เพียงพอ สอดคล้องต่อความต้องการของเด็ก ซึ่งมีไม่เพียงแต่สถานที่พักพิง แต่ยังรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การศึกษา และการดูแลสุขภาพต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ดูแลการให้บริการต่างๆ เหล่านี้

การศึกษาและทักษะการใช้ชีวิต : เด็กที่เป็นเหยื่อและถูกแสวงประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้ไม่ได้รับการศึกษา และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับทักษะทางสังคมและการใช้ชีวิตต่าง ๆ การที่เด็กไม่ได้เข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐาน กลายเป็นข้อท้าทายสำหรับเด็กในการกลับไปรับการศึกษาในโรงเรียน รวมถึงการสร้างทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ดังนั้น จำเป็นต้องจัดทดสอบระดับการศึกษาโดยนักวิชาชีพเพื่อประเมินระดับการศึกษาของเด็ก ซึ่งจะนำมาใช้เป็นทางเลือกของเด็กในการเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนโดยตรงหรือเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนที่จะเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนโดยตรงทำได้ยาก เนื่องจากปัญหาอุปสรรคด้านระยะเวลาที่เด็กออกจากโรงเรียนไปนานแล้วหรือเด็กมีอายุมากเกินไปที่จะเข้ารับการศึกษานตามความเหมาะสมได้ อาจนำรูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกตามวิถีวัฒนธรรมมาปรับใช้ เพื่อทำกระบวนการเรียนรู้เฉพาะตัวที่เหมาะสมกับเด็ก การกำหนดแผนการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย หรือการเข้ารับการฝึกอบรมทางวิชาชีพ เพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานที่เหมาะสมต่อไป¹⁴

การกลับมาพบกับครอบครัวหลังจากพลัดพรากและการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) : การกลับคืนสู่สังคมสำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อจะแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ในขณะที่การส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง (repatriation) เป็นข้อท้าทายในการดำเนินการค่อนข้างมาก เนื่องจากสำหรับเด็กแล้ว การกลับไปยังประเทศต้นทางด้วยตนเองทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น ขั้นตอนแรกคือการมีผู้ปกครองดูแลเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ ในกรณีที่ไม่มีญาติพี่น้องหรือบุคคลในครอบครัวเดินทางเข้ามาพร้อมกับเด็ก รัฐบาลควรพยายามค้นหา และระบุตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว หากสามารถหาพบ ให้พาลูกไปอยู่ร่วมกับครอบครัวของเขา โดยให้พิจารณาว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ทั้งนี้ หากครอบครัวขอรับการช่วยเหลือใด ๆ เพื่อให้เด็กสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างแท้จริงให้พยายามดูแล/จัดหา/สนับสนุนทรัพยากรให้กับครอบครัวของเด็กรายนั้นๆ เป็นการเฉพาะ กรณีที่ครอบครัวต้องการให้ช่วยเหลือหาสถานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กซึ่งปกป้องคุ้มครองเด็กจากการค้ามนุษย์หรือผู้ที่แสวงประโยชน์ไม่สามารถหาตัวเด็กเจอ เหยื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นเด็กต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการถูกค้ามนุษย์และกลายเป็นเหยื่อของการถูกใช้แรงงานเด็กซ้ำซาก ดังนั้น ขอให้พิจารณาถึงสถานะความเปราะบางเช่นนี้ไว้ และให้ความช่วยเหลือในลักษณะเฉพาะเพื่อดูแลให้เด็กปลอดภัย รอดพ้นจากอันตรายต่าง ๆ นั้นหมายถึง การจัดหาที่พักพิงให้กับเด็ก จนกว่าเด็กจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในถิ่นฐานบ้านเกิดได้ ครอบครัวอาจจะร้องขอให้ดูแลความจำเป็นพื้นฐานให้กับเด็ก อาทิ การดูแลสุขภาพสุขภาพ และช่องปาก อาหารและโภชนาการต่างๆ ตามความต้องการพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมทักษะการใช้ชีวิตต่างๆ ดังนั้น แผนการบริการต่างๆ ที่จัดทำให้กับครอบครัวควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการบริการต่างๆ ที่เป็นไปตามความต้องการ/ความจำเป็นเหล่านี้¹⁵

หากการส่งเด็กกลับไปอยู่กับครอบครัวของเด็กมิใช่เป็นแนวทางเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ควรแสวงหาและดำเนินการจัดการต่างๆ เพื่อดูแลเด็กๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ หากครอบครัวยังคงผลักดันให้เด็กเข้าสู่การถูกใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ การให้เด็กกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัว (reunification) จึงมิใช่สิ่งที่ควรทำ หากไม่มีการดำเนินการมาตรการอื่นๆ

14 คู่มือการฝึกอบรมเพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในเด็กเพื่อแสวงประโยชน์ในด้านแรงงาน ทางเพศ และรูปแบบอื่น ๆ (Training manual to fight trafficking in children for labour, sexual and other forms of exploitation) - เอกสารหมายเลข 2: การดำเนินการเพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในเด็ก ในระดับนโยบาย และกิจกรรมพื้นที่ (Action against child trafficking at policy and outreach levels). องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO), ปี 2552. www.ilo.org/ipsec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_10772/lang-en/index.htm

15 คู่มือการฝึกอบรมเพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในเด็ก เพื่อแสวงประโยชน์ในด้านแรงงาน ทางเพศ และรูปแบบอื่น ๆ (Training manual to fight trafficking in children for labour, sexual and other forms of exploitation) - เอกสารหมายเลข 2: การดำเนินการเพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในเด็ก ในระดับนโยบาย และกิจกรรมพื้นที่ (Action against child trafficking at policy and outreach levels). องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO), ปี 2552. www.ilo.org/ipsec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_10772/lang-en/index.htm

เพิ่มเติมสำหรับครอบครัวดังกล่าว ในส่วนของการกลับมาพบกับครอบครัวหลังจากพลัดพราก หากเด็กที่เป็นเหยื่อมีความเห็น และข้อเสนอเกี่ยวกับการเดินทางกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัว ควรนำความเห็นและข้อเสนอต่างๆ เหล่านั้น มาพิจารณาร่วมกัน โดยให้คิดถึงอายุ และวุฒิภาวะของเด็กไว้ด้วย และที่สำคัญที่สุด คือ การคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก หากเด็กประสงค์ ให้มีการแต่งตั้ง หรือจัดหาผู้ปกครองดูแลเขา ควรจัดการฝึกอบรมทางวิชาชีพให้กับผู้ปกครองนั้นๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการประคับประคองให้เด็กก้าวผ่านขั้นตอนต่างๆ จนสามารถคืนสู่สังคมได้ ซึ่งนอกจากการช่วยเหลือเพื่อให้ กลับคืนสู่สังคมได้แล้ว ผู้ปกครองยังจำเป็นต้องช่วยเหลือให้เด็กสามารถก้าวผ่านขั้นตอนการฟื้นฟูต่างๆ จนกระทั่งบรรลุนิติภาวะ สิ่งที่ ผู้ปกครองพึงดำเนินการ ได้แก่

- การส่งเสริม/ดูแลเด็กในวิถีทางต่างๆ
- การดูแลว่า การตัดสินใจของเด็ก จะอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สูงสุดของเด็ก
- การดูแลให้เด็กได้รับการดูแลที่เหมาะสม การช่วยเหลือทางกฎหมาย และสิทธิต่างๆ ที่มีอยู่ตามกฎหมาย
- การประสานเชื่อมโยงให้เด็กได้รับทรัพยากร การช่วยเหลือ และเข้าถึงหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ
- การติดตาม ดูแลเด็กฯ ผ่านขั้นตอนต่างๆ

การไม่ดำเนินคดีอาญากับเหยื่อ/ผู้เสียหาย (non-criminalization of victims)

โดยหลักการแล้ว บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำของตนที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (Worst form of Child Labor : WFCL) การเป็นแรงงานบังคับหรือการค้ามนุษย์ จะต้องไม่ถูกลงโทษ หรือดำเนินคดีอาญา เนื่องจากเหยื่อมิได้เป็นผู้ล่วงละเมิด/ผู้กระทำความผิด (perpetrators) และต้องไม่ถูกปฏิบัติเช่นผู้ล่วงละเมิด/ผู้กระทำความผิด อีกทั้งต้องไม่ถูกทำให้กลายเป็นเหยื่อซ้ำซาก (re-victimized) โดยหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น จึงถือเป็นการปฏิบัติที่ควรกำหนดไว้ในกฎหมายกลางของประเทศ ซึ่งในประเทศที่ยังไม่มีบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในกฎหมายกลาง ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการจะมีบทบาทสำคัญในการไม่พิจารณาสั่งฟ้องหรือดำเนินคดีอาญา หรือสั่งลงโทษเหยื่อ การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการไม่ลงโทษควรครอบคลุมถึง การกระทำใดๆ ของเหยื่อที่ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ หรือในพฤติการณ์ที่ดำเนินการเนื่องจากถูกบังคับโดยนักค้ามนุษย์หรือผู้แสวงประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การไม่ลงโทษและกักเหยื่อเนื่องจากการเข้าเมืองผิดกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์การทำงานที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยหากเป็นไปได้ การบัญญัติกฎหมายกลางภายในประเทศควรสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเหยื่อของการเป็นแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ ภายใต้บริบทหรือเงื่อนไขใดๆ ที่ชัดเจน¹⁶

การไม่ดำเนินคดีอาญากับเหยื่อ/ผู้เสียหาย (non-criminalization of victims) ถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากหากประเทศไม่ดูแลเรื่องดังกล่าว ทำให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองต้องดำเนินการส่งเหยื่อดังกล่าวกลับไปยังประเทศต้นทาง ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อบุคคลดังกล่าว เนื่องจากประเทศต้นทางอาจจะลงโทษเหยื่อโดยเหตุผลต่าง ๆ อาทิ การปลอมเอกสารเดินทาง การเดินทางออกจากประเทศแบบผิดกฎหมาย หรือการค้าประเวณี หรือทำงานในอุตสาหกรรมเพศพาณิชย์ และไม่ว่าการลงโทษนั้น ๆ จะเกิดขึ้นในประเทศที่มีการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับหรือการค้ามนุษย์ หรือในประเทศต้นทางของเหยื่อก็ตาม การดำเนินคดีอาญากับเหยื่อย่อมส่งผล

16 คู่มือสื่อฝึกอบรมการต่อต้านการค้ามนุษย์สำหรับผู้พิพากษาและอัยการ. ศูนย์ระหว่างประเทศสำหรับการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน (International Centre for Migration Policy Development), ปี 2549. http://lastradainternational.org/Isidocs/540%20AGIS_JUD_Handbook.pdf

ให้เหยื่อไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือในการฟื้นฟู หรือการคุ้มครองต่าง ๆ ตามที่ควรได้รับ และไม่ได้รับการดูแลหรือใช้สิทธิในฐานะบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมร้ายแรงได้แต่อย่างใด

โดยพื้นฐานแล้ว เหยื่อของการเป็นแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์มีความหวาดกลัวเรื่องความปลอดภัยของตนเอง อันเนื่องมาจากอำนาจหรืออิทธิพลของนักค้ามนุษย์ และผู้แสวงประโยชน์ต่างๆ อยู่แล้ว และหากมีความกลัวจากการถูกดำเนินคดีทางกฎหมายและการลงโทษต่าง ๆ ยิ่งทำให้ต้องประสบกับความเจ็บปวด ทุกข์ทน และทำให้เหยื่อไม่ต้องการใช้กลไกการคุ้มครอง หรือการช่วยเหลือใดๆ ในขณะที่ทำให้เหยื่อไม่ประสงค์จะสนับสนุน หรือขอเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายแต่อย่างใด

ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลที่ถูกใช้แรงงานเด็ก เป็นแรงงานบังคับ หรือถูกค้ามนุษย์มีฐานะเป็นเหยื่อ และมีใช้ผู้กระทำความผิดอาญา ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวในฐานะเหยื่อ ดังนี้¹⁷

- การช่วยเหลือเหยื่อจากผู้ล่อลวง/ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์
- การดูแล ให้ความคุ้มครองต่อเหยื่อ
- การดำเนินการตรวจสอบการกระทำความผิดทางอาญา
- การประสาน/ส่งต่อเหยื่อไปรับบริการสำหรับเหยื่อที่เหมาะสม
- การตรวจสอบเอกสารของเหยื่อในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางเข้าเมือง และการทำงาน
- การตรวจสอบสถานที่ประกอบการ/การจ้างงาน
- การเข้าตรวจค้น และลาดตระเวนในพื้นที่ ซึ่งมีเหตุสงสัยเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นความผิดทางอาญา
- การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือผ่านขั้นตอนทางกฎหมาย
- การให้ข้อมูล และปรับปรุงความเคลื่อนไหวต่างๆ กับเหยื่อ โดยสม่ำเสมอ

นอกจากการดูแลสนับสนุนความต้องการ/ความจำเป็นต่าง ๆ จากมุมมองทางกฎหมาย จะต้องไม่ลงโทษหรือดำเนินการเอาผิดกับเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ เนื่องจากข้อเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ หรือการแสวงประโยชน์ใดๆ โดยที่รัฐบาลควรดูมิให้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อต้องกลายเป็นเหยื่อซ้ำซากในสายตาของสาธารณชนและสังคมโดยทั่วไป ทั้งนี้ ไม่ว่าสถาบันหรือบุคคลใดๆ ในชุมชนต้องไม่ทำให้บุคคลที่เป็นเหยื่อต้องตกเป็นเหยื่ออีกครั้ง เนื่องจากเป็นจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการฟื้นฟู เยียวยาเหยื่อ และกลายเป็นผลกระทบ หรือความเจ็บปวดในระยะยาวของบุคคลดังกล่าว โดยเบื้องต้น พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมักมีบทบาทเป็นอย่างมากในการทำให้บุคคลที่เป็นเหยื่อต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำซาก (revictimization) ดังนั้น จึงควรฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานกับบุคคลที่เป็นเหยื่อ ในฐานะเหยื่อ มิใช่เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาแต่อย่างใด ส่วนนี้ ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินการในขั้นตอนแรกๆ หลังจากที่ช่วยเหลือเหยื่อออกมาได้แล้ว เนื่องจากบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาจจะไม่รู้ตัวว่า ตนเองเป็นเหยื่อการทำความผิดทางอาญารุนแรง จนกว่าที่กระบวนการติดตามบังคับใช้กฎหมายจะเคารพและให้ความสำคัญต่อสิทธิของบุคคลดังกล่าวในการได้รับการดูแลความปลอดภัย และความยุติธรรม พร้อมๆ กับแสดงให้เห็นว่า ตนเองมีสิทธิดังกล่าว

17 การคัดกรอง จำแนก และช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Victim Identification and Assistance). องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2563. <https://publications.iom.int/books/trafficking-persons-victim-identification-and-assistance-training-guide>

แบบฝึกหัดที่ 3.1.1 :

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กรณีศึกษาการดูแล/ให้บริการสำหรับเหยื่อ

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อเริ่มกระบวนการคิดเกี่ยวกับความต้องการ/ความจำเป็นของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยการใช้กรณีศึกษาตามหลักสูตรการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement Training Program: ETP)

เวลา :

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)
- บัตรคำ (note cards)
- ปากกา/ดินสอ
- สำเนาเอกสารกรณีศึกษาของแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้ (ETP) 1 กรณี (โดยให้กระบวนการเลือกกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมมากที่สุด)

ขั้นตอน :

- อธิบายวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัดให้กับผู้เข้ารับการอบรม [2 นาที]
- นำบัตรคำแจกให้ผู้เข้ารับการอบรมคนละ 1 ใบ จากนั้นให้อ่านกรณีศึกษาของแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้ (ETP) ออกเสียงดัง หรือให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนอ่านกรณีศึกษา หากแต่ละคนมีสำเนากรณีศึกษาของตนเอง แล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนเขียนความจำเป็น/ความต้องการของเหยื่อเท่าที่ตนเองคิดลงไป [5 นาที]
- ให้ผู้เข้ารับการอบรมลุกออกจากที่นั่งของตนเอง จากนั้นจัดกลุ่มกับผู้เข้ารับการอบรมที่มีคำตอบแบบเดียวกัน (โดยผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนถามหาคำตอบกันเอง) ทั้งนี้ หลังจากที่ทำทุกๆ คนได้กลุ่มของตนเองแล้ว ให้แต่ละกลุ่มกำหนดเลือกงานบริการซึ่งสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นที่แต่ละกลุ่มเลือก [5 นาที]
- ให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอความต้องการ/ความจำเป็นที่แต่ละกลุ่มเลือก พร้อมอธิบายเหตุผลที่คิดว่ามีความสำคัญ และงานบริการที่คิดว่าจะสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นนั้นๆ ได้ [5 นาที]

- ให้สอบถามผู้เข้ารับการอบรม หลังจากที่ได้รับฟังการนำเสนอของกลุ่มอื่นๆ ว่า แต่ละคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการ/ความจำเป็นด้านอื่นๆ ที่ตนเองไม่ได้คิดมาก่อน [5 นาที]
- สรุปข้อความสำคัญด้านล่างนี้ [2 นาที]

ข้อความสำคัญ :

- บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อมีความต้องการ/ความจำเป็นที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งอาจจำเป็นต้องสนองตอบแบบเร่งด่วน หรือแบบระยะยาวมากขึ้น
- เหยื่อทั้งหมดมีความต้องการ/ความจำเป็นเหมือนกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องออกแบบ หรือจัดทำแผนเชิงปัจเจกของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ แต่ละคนแตกต่างกันออกไป
- การเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อ และงานบริการต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ ทั้งนี้ ยังหาความต้องการ/ความจำเป็นได้เพิ่มเติม ก็ยังสามารถช่วยเหลือ ฟันฟู หรือเยียวยาเหยื่อได้มากยิ่งขึ้น

แบบฝึกหัดที่ 3.1.2 :

การค้นหา และกำหนดความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อ¹⁸

วัตถุประสงค์ :

เพื่อค้นหาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อจากการสัมภาษณ์ และความเสี่ยงที่เป็นไปได้ ซึ่งทำให้เกิดความต้องการ/ความจำเป็นนั้นๆ

เวลา :

 [50 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม

• ให้คัดเลือกและทำสำเนาเอกสารใบงานที่ 3.4.2: กรณีสืบศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายสำหรับแจกผู้เข้าร่วมอบรมแต่ละกลุ่ม

• ปากกาหรือดินสอ

• กระดาษฟลิปชาร์ต พร้อมกับเขียนคำถามต่างๆ ดังต่อไปนี้

◦ ใครบ้างที่ประสบความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและความมั่นคง ?

◦ ความเสี่ยงดังกล่าว คืออะไร ?

◦ แหล่งของความเสี่ยงต่างๆ คืออะไร ?

◦ มีเหตุหรือพฤติกรรมอะไรบ้าง ที่ทำให้ระดับความเสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น ?

ขั้นตอน :

• อธิบายให้ผู้เข้าร่วมการอบรมทราบถึงวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัด [5 นาที]

• ขอให้ผู้เข้าร่วมการอบรมจกรายการ และอภิปรายเกี่ยวกับความจำเป็น/ความต้องการที่พบร่วมกันมากที่สุดในเหยื่อของการค้ามนุษย์ [10 นาที]

• ขอให้ผู้เข้าร่วมการอบรมจกรายการความจำเป็น/ความต้องการที่ตนเองคิดว่า เป็นความจำเป็น/ความต้องการที่พบร่วมกันมากที่สุดในเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยคำตอบอาจจะครอบคลุมถึง การดูแล/คุ้มครองจากอันตราย หรือการคุกคามต่างๆ ทั้งต่อร่างกาย

¹⁸ ปรับใช้จาก การตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์ โดยใช้กรอบแนวคิดเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach): คู่มือสำหรับผู้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอาชนะต่อการค้ามนุษย์ ในแอนดริว และบาบูดา เบอลิช จาไมก้า และตรินิแดด และโตบาโก. องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), หน้า 54, 2018. <https://publications.iom.int/books/investigating-human-trafficking-cases-using-victim-centred-approach-trainers-manual-combating>

จิตใจ และการช่วยเหลือทางสังคม รวมถึงการช่วยเหลือทางกฎหมาย การเก็บรักษาความลับ ข้อมูลที่อธิบายในภาษาแม่ของเหยื่อที่พำนัก การช่วยเหลือด้านวัสดุ/อุปกรณ์ต่างๆ การช่วยเหลือด้านการศึกษา และการจ้างงาน และอื่น ๆ ทั้งนี้ ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมอธิบายเหตุผลหรือความสำคัญที่เหยื่อมีความต้องการ/ความจำเป็นเหล่านี้

- แบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4–5 คน และมอบหมายสำเนาใบงานที่ 3.4.2: กรณีศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย ให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมอ่านกรณีศึกษาที่ได้รับ แล้วให้ทำงานร่วมกันกับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อค้นหา และกำหนดความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายเท่าที่เห็น ณ ปัจจุบัน จากนั้นศึกษาเนื้อหาในแต่ละช่วงของกรณีศึกษาที่แสดงถึงความต้องการแต่ละด้าน ผู้เข้ารับการอบรมควรกำหนดระดับ ความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายที่มีแตกต่างกัน (การตอบสนองแบบเร่งด่วน การสนับสนุน/ดูแลในช่วงเปลี่ยนผ่าน และการสนับสนุนระยะยาว)
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันอภิปรายและตอบคำถามที่อยู่ท้ายกรณีศึกษา ซึ่งได้เขียนลงบนกระดานฟลิปชาร์ตที่ติดอยู่หน้าห้องอบรมด้วย [25 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมตัวกัน และซักถามแต่ละกลุ่มให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ กรณีศึกษา และคำตอบตามคำถามที่ได้อภิปรายแต่ละข้อ พยายามกระตุ้นการพูดคุย โดยการตั้งคำถามและแสดงความเห็นต่าง ๆ [10 นาที]
- สรุป พร้อมถาม-ตอบ และเน้นข้อความสำคัญด้านล่าง

ข้อความสำคัญ

- เหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์เผชิญหน้ากับความรุนแรง และการถูกข่มขู่คุกคามต่างๆ จากนักค้ามนุษย์ และผู้แสวงประโยชน์ โดยในแต่ละสถานการณ์มีความแตกต่างกัน ดังนั้น การสื่อสารกับเหยื่อเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ และความต้องการ/ความจำเป็นในการขอรับการช่วยเหลือด้านความปลอดภัย ถือเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด
- การระบุหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการ/ความจำเป็นควรประเมินเฉพาะตัวบุคคล เนื่องจากเหยื่อแต่ละคนเผชิญหน้ากับปัญหาข้อท้าทายที่แตกต่างกัน และย่อมมีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์ต่างกันไป อย่างไรก็ตาม บรรดาเหยื่อทั้งหมดย่อมมีความต้องการ/ความจำเป็นคล้าย ๆ กันอยู่ส่วนหนึ่ง อาทิ ทางกาย ทางจิตใจ หรือการช่วยเหลือทางสังคม แม้ว่าแสดงออกในรูปแบบหรือทิศทางที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ควรประเมินและค้นหาความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อและลักษณะของความช่วยเหลือที่ต้องการอย่างเร่งด่วน
- ความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่ออาจจะแตกต่างกันไปตามระดับหรือขั้นตอนที่เหยื่อจะฟื้นฟู หรือเยียวยาตนเอง รวมถึงขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคม (reintegration)
- เหยื่อต้องการรับการคุ้มครองจากอันตราย หรือการข่มขู่คุกคาม ตลอดจนการเข้าถึงการบริการและการช่วยเหลือในการสนับสนุนให้เหยื่อได้รับสิทธิตามกฎหมาย ความปลอดภัย ความมั่นคง และความเป็นส่วนตัว
- เหยื่อจำเป็นต้องรู้ช่องทางเลือกทั้งหมด และข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เหยื่อเผชิญอยู่ ดังนั้น การนำเสนอ/สื่อสารข้อมูลต่างๆ ต้องเป็นไปในภาษาที่บุคคลนั้นๆ สามารถเข้าใจได้

ใบงานที่ 3.1.2 :

กรณีศึกษาความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย (victim need)

ให้อ่านกรณีศึกษาด้านล่าง จากนั้นตอบคำถามท้ายใบงาน

กรณีศึกษา :

วันที่ 28 มีนาคม 2561 เวลา 23:30 น.

เนื่องจากการคาดการณ์อายุของบุคคลเพศหญิงรายหนึ่งที่พบในสถานค้าบริการ สารวัตรไมเคิล (Michael) เจ้าหน้าที่ตำรวจ มีความเห็นว่า อาจจะเข้าข่ายกรณีการค้ามนุษย์ นอกจากนั้น ยังพบว่าผู้หญิงทุกรายในสถานค้าบริการมีอาการบอบช้ำและบาดเจ็บ จากการถูกกระทำ และยังตื่นกลัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ สารวัตรไมเคิล (Michael) ทำงานกับกลุ่มป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (the Anti-Trafficking in Persons Unit) โดยสนธิกำลังกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจอื่น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรปฏิบัติต่อบรรดาผู้หญิง ทั้ง 15 คน เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ไปก่อน ทำให้มีการจัดหาที่พักพิงให้กับบรรดาผู้หญิงทั้งหมดที่บ้านพักฉุกเฉิน (Women's Aid) ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGO) องค์กรหนึ่ง ทั้งนี้ ผู้จัดการของบ้านพักฉุกเฉินตอบรับการดูแลผู้หญิงทั้งหมด พร้อมกับ แนะนำเจ้าหน้าที่ว่า ขอให้บ้านพักได้ตรวจสอบว่า บรรดาผู้หญิงทั้งหมดรู้สึกโอเค และพร้อมที่จะพูดคุยได้ตอบตามกระบวนการ บังคับใช้กฎหมาย ก่อนที่จะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงเก็บรายการคำถามเอาไว้ก่อน โดยจะสอบถามผู้ชาย 1 คนที่เข้าร่วมการแสดงสดกับผู้ดูแลช่อง (blocker) 1 คน ผู้หญิง 2 คนที่คิดว่าเป็นเจ้าหน้าที่เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ (คือ เวิร์นิกา มาชาตา (Veronica Machata) บุคคลที่ได้รับ สัญชาติเปโตรแลนด์ (Petrolandian) ตามกระบวนการเข้าเมืองแบบไม่ปกติ (irregular) และเบียทริซ คาร์เมน (Beatrice Carmen) บุคคลสัญชาติประเทศ ก.) ผู้ชาย 6 คน ซึ่งได้รับข้อความในช่วงปฏิบัติการเข้าตรวจค้น และผู้ชาย 15 คนที่เข้าชมการแสดงสดดังกล่าว ในเวลาเดียวกันกับการบุกเข้าตรวจค้น มีชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าตรวจค้นบ้านพักของเรจินา ไมล์ (Regina Maile) และเบอร์นาร์ด ไมล์ (Bernard Maile) พี่ชายของเรจินา พร้อมกับเชิญตัวไปที่สถานีตำรวจ โดยจากการสอบสวนสืบสวนพบว่า พี่น้องในครอบครัวไมล์ (Maile) ถือ 2 สัญชาติ ของประเทศ ก และ เปโตรแลนด์ (Petroland)

วันที่ 28 มีนาคม 2561

เวลาประมาณ 10.00 น. ดร.มอริสสัน (Morrison) โทรศัพท์ประสานงานกับสำนักงาน พร้อมให้คำแนะนำตามการคาดการณ์ ของเธอว่า บรรดาผู้หญิงทุกคนที่เข้าพักและอยู่ในการดูแลของบ้านพักฉุกเฉิน (Women's Aid) เป็นกลุ่มเปราะบางและมีความอ่อน ไหวเป็นพิเศษ จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษจากรัฐ ทั้งนี้จากการประเมินของเธอเห็นว่า ผู้หญิงทั้งหมดตกเป็นเหยื่อและ จำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรึกษาหารือเพื่อฟื้นฟูเยียวยาต่างๆ เธอรายงานว่ามีผู้หญิง 2 คนที่เดินทางเข้ามา ยัง บ้านพักฉุกเฉินในคืนวันที่ 23 (ลิสซา เดโก (Lisa Diego) และอลิเซีย โมเรโน (Alicia Moreno)) มีท่าทีลังเลที่จะให้ข้อมูล หรือพูดคุยกับ เจ้าหน้าที่ เนื่องจากกลัวว่า ตนเองจะถูกดำเนินการเอาผิดตามกฎหมายในฐานะที่เดินทางเข้าเมืองผิดกฎหมาย ดังนั้น จึงแนะนำให้สอปากคำกับผู้หญิง 9 คนไปก่อน ทั้งนี้ ใน 9 คนมิได้มีท่าทีที่จะให้ความร่วมมือทั้งหมด นอกจากนั้น เธอแจ้ง เพิ่มเติมว่า ในส่วนของผู้หญิงอีก 6 คน อยู่ในภาวะเปราะบางมาก ๆ และหากต้องให้ปากคำใด ๆ ในเวลานี้ อาจจะส่งผลกระทบ ที่เลวร้ายมากยิ่งขึ้น เธอสามารถให้ข้อมูลสรุปของผู้หญิงที่อยู่ภายใต้การดูแล และแนะนำบุคคลที่ให้เจ้าหน้าที่เข้าสอปากคำต่างๆ ได้

ลิซ่า เดโก (Lisa Diego) อายุ 24 ปี จากแคนน์ เปโตรแลนด์ ได้รับการจ้างงานจากเปโตรแลนด์ในฐานะ “นักเต้น” สร้างความบันเทิงในประเทศ ก โดยได้รับการบอกกล่าวว่า เป็นการทำงานตามกฎหมาย และบริษัทที่เธอจะเดินทางไปทำงานด้วย จะรับผิดชอบการจัดทำและออกใบอนุญาตทำงาน (work permit) และการตรวจลงตรา (วีซ่า) สำหรับการทำงาน ทั้งนี้ เนื่องจากระยะเวลาการดำเนินการเกี่ยวกับวีซ่าค่อนข้างยาว เธอจึงตกลงที่จะลงเรือและเริ่มเดินทางตอนกลางคืนไปยังประเทศ ก โดยเธอได้รับการเน้นย้ำว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าเมืองของเธอ รวมถึงการทำใบอนุญาตการทำงานต่างๆ ก็เป็นไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น หลังจากที่เธอเดินทางไปยังประเทศดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ หลังจากที่เธอเดินทางถึงประเทศ ก แล้ว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเธอครั้งนี้ มีบุคคลที่อ้างตัวเป็นนายจ้างในอนาคตของเธอรับผิดชอบดูแลทั้งหมด ลิซ่าเดินทางด้วยเรือเข้ามายังประเทศ ก ในวันที่ 23 มีนาคม พร้อมกับผู้หญิง 3 คน โดยมีเพียงเธอและผู้หญิง 1 คนที่เดินทางมาพร้อมกับเธอ ที่ถูกนำตัวเข้ามาที่ช่องในคืนก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้น ทั้ง 2 คนอยู่ในห้องแสดงสด มี “ลูกค้า” จำนวนหนึ่งอยู่ที่นั่น ระหว่างที่มีการเข้าตรวจค้น เธอได้รับแจ้งว่า เธอจะไม่สามารถได้รับเงินใดๆ จนกว่าเธอจะทำงานใช้หนี้ครบทั้งหมด แต่หากต้องการใช้หนี้ดังกล่าวให้หมดเร็วขึ้น เธออาจจะเลือกให้บริการพิเศษกับลูกค้า แม้ว่า เธอจะยังไม่คิดหรือตัดสินใจเลือกใดๆ แต่ก็เริ่มสนใจที่ข้อเสนอตอนหลัง โดยลิซ่าได้แจ้งว่า อลิเซีย (Alicia) เพื่อนร่วมเดินทางในเรือลำเดียวกันกับเธอหัวนวิตกและร้องไห้ตลอด หลังจากที่เดินทางมาถึงและในระหว่างที่ทำการแสดงดังกล่าวด้วย

อลิเซีย โมเรโน (Alicia Moreno) อายุ 20 ปี จากเมริดา เปโตรแลนด์ ในระหว่างที่ทำงานบาร์ในเมริดา เปโตรแลนด์ อลิเซียพบกับผู้ชายซึ่งอ้างตนเป็นเจ้าของและประกอบการเรือขนส่งนำพาบุคคลเข้าเมืองไปยังประเทศ ก โดยเธอบอกเล่า มีความต้องการเดินทางไปยังประเทศ ก ซึ่งพี่สาวของเธออยู่ที่นั่น เนื่องจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ตอนนี้ คือ ภาวะความแร้นแค้น และเธอเห็นदन่อยที่จะต้องต่อสู้ ตื่นรน และอยู่กับความหิวโหย รวมถึงไม่สามารถซื้อข้าวของใดๆ จากร้านค้าได้ เนื่องจากโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาความแร้นแค้นเหมือนกัน ดังนั้น ผู้ชายคนดังกล่าวจึงยื่นข้อเสนอให้เธอ โดยการนำพาเข้าไปยังประเทศ ก มีค่าดำเนินการ 100 ดอลลาร์ ซึ่งหากตกลงให้เดินทางลงเรือในวันรุ่งขึ้น ในขณะที่เธอบอกว่า ยังไม่มีเงินจำนวนดังกล่าว ณ ตอนนั้น และขอเวลาอีก 2-3 สัปดาห์เพื่อเก็บรวบรวมเงินจำนวนดังกล่าว แต่เขากลับแนะนำว่า เขารู้จักผู้ชายในประเทศ ก ซึ่งยินดีให้ยืมเงินจำนวนดังกล่าว สำหรับคนที่ต้องการเดินทาง โดยเรียกเก็บดอกเบี้ยจำนวนเล็กน้อย ณ ตอนนั้น เธอคิดว่า ยังไงก็ตัดสินใจที่จะเดินทางต่อ โดยไม่มีคำถามใดๆ เพิ่มเติม แต่หลังจากที่เธอเดินทางเข้าถึงประเทศ ก เธอและผู้หญิงคนอื่นๆ ที่เดินทางพร้อมๆ กันในเรือลำนี้ ได้รู้จักกับผู้ควบคุมดูแลพวกเธอ คือ เบร์นาร์ด (Bernard) โดยเธอต้องการติดต่อกับพี่สาวของเธอ แต่เบร์นาร์ดบอกว่า จะให้เธอติดต่อกับพี่สาวของเธอในวันรุ่งขึ้น หลังจากที่ได้ตกลงเรื่องรายละเอียดหนี้สินที่เธอใช้มาใช้ในการเดินทางครั้งนี้ บรรดาผู้หญิงทั้งหมดถูกพาขึ้นรถตู้สีดำและนำไปยังบ้านพัก ซึ่งคละคลุ้งไปด้วยกลิ่นควันบุหรี่ และมีผู้ชายเข้ามาทะเล่หยาพวกเธอ วันรุ่งขึ้น เบร์นาร์ดแจ้งกับอลิเซียว่า เธอต้องชำระหนี้ที่กู้ยืมมาใช้ในการเดินทาง โดยต้องเข้าร่วมการแสดงโชว์ ซึ่งอลิเซียยังไม่รู้ว่าหมายถึงอะไร แต่ผู้หญิงที่ชื่อวิกตอเรียพาเธอไปที่ห้อง เพื่อดูสาริตการแสดงโชว์ดังกล่าว โดยอลิเซียต้องเข้าร่วมการแสดงโชว์ครั้งที่ 2 แต่ทว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้บุกเข้าตรวจค้น และหยุดการกระทำดังกล่าว เธอรู้สึกเกรงกลัวว่าจะต้องถูกจับ และส่งเข้าคุก

เบียเนก้า ฟลอเรส (Bianca Flores) อายุ 17 ปี จากแคนน์ เปโตรแลนด์ มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ โดยเธอเป็นบุตรคนที่สี่ในครอบครัวที่มีลูกทั้งหมด 6 คน ทั้งนี้ ในรูปไม่ปรากฏว่า มีบิดาของเธออยู่ด้วย ในขณะที่มารดาของเธอตาบอดเนื่องจากมิได้เข้ารับการรักษาดังที่ควร เบียนก้าทราบเรื่องโอกาสในการทำงานในประเทศ ก จากงานตลาดอาชีพและโอกาสในการทำงาน ซึ่งจัดที่โรงเรียนของเธอ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2560 และได้ลงสมัคร จากนั้นเดือนมกราคม 2561 ทางบริษัทได้เริ่มติดต่อและช่วยจัดการเรื่องหนังสือเดินทาง และวีซ่าในการเดินทางไปยังประเทศ ก ซึ่งเธอเดินทางไปยังประเทศ ก โดยเรือ ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

โดยในช่วงที่เดินทางเข้าไปถึง เธอได้รับแจ้งว่า การทำงานเป็นลักษณะการเป็นหมอนวดแบบพิเศษ และการเป็นนักเต้น ซึ่งเขียนว่า ไม่ต้องการทำ แต่หลังจากนั้นไม่กี่วัน เธอต้องจำใจทำ เนื่องจากเป็นหนทางเดียวที่จะหาเงินมาชำระหนี้สิน เพื่อให้เดินทางกลับบ้านได้

แอนนา รอดติเกซ (Ana Rodriguez) อายุ 16 ปี จากแคนน์ เปโตรแลนด์ ทราบเรื่องโอกาสในการทำงานในประเทศ ก ในงานตลาดอาชีพและโอกาสในการทำงาน ซึ่งจัดขึ้นที่โรงเรียนของเธอ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2560 และได้ลงสมัคร โดยเห็นว่า เป็นโอกาสในการได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ และมีชีวิตที่เป็นอิสระจากผู้ปกครองของเธอได้ จากนั้นเดือนมกราคม 2561 ทางบริษัท ได้เริ่มติดต่อ และแจ้งโอกาสการทำงานให้กับเธอ โดยนายจ้างช่วยเหลือเธอในการจัดการเอกสารการเดินทางต่างๆ รวมถึงค่าเครื่องบิน โดยสาร หลังจากเธอเดินทางไปถึงประเทศ ก โดยเครื่องบินโดยสาร ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 ในช่วงที่เดินทางเข้าไป ถึง เธอได้รับแจ้งว่า การทำงานเป็นหมอนวดแบบพิเศษ และเป็นนักเต้น ซึ่งตอนแรก เธอไม่ต้องการทำ แต่ก็ไม่มีทางเลือก โดยหลังจาก นั้นไม่กี่วัน เธอต้องจำใจทำ เนื่องจากความหิวโหย และนักค้ามนุษย์ข่มขู่เธอว่า จะบอกเรื่องราวที่เธอค้าประเวณีให้กับบิดา-มารดาของเธอ ซึ่งเป็นคนเลื่อมใสและศรัทธาต่อศาสนาเป็นอย่างมาก รวมถึงข้อตกลงต่างๆ เกี่ยวกับการทำงานนี้ก่อนที่จะเดินทางออกจากแคนน์

โรซ่า เฟอนันเตซ (Rosa Fernandez) อายุ 23 ปี เป็นคนไร้บ้าน จากเมริดา เปโตรแลนด์ ตอนอายุ 16 ปี เธอตัดสินใจ เดินทางออกจากบ้านเกิดของตนเอง เนื่องจากบิดาของเธอล่วงละเมิดทางเพศ และมารดาของเธอปฏิเสธที่จะเชื่อเธอ จนกลายเป็น คนไร้บ้าน และหลังจากที่ออกจากบ้านได้ 5 เดือน เธอเริ่มเข้าสู่การค้าประเวณี เนื่องจากทำให้มีที่พักพิงในเวลาค่าคืน โดยหลังจาก ที่ค้าประเวณีและใช้ชีวิตบนท้องถนนเป็นเวลา 3 ปี เธอได้พบกับผู้ชายคนหนึ่งชื่อ เบอนาร์ต โดยเขาบอกว่า สามารถพาเธอไปยัง ประเทศ ก ซึ่งเขามีพรรคพวกและเครือข่ายที่จะช่วยให้เธอได้สถานะผู้แสวงหาที่พักพิง (asylum) แต่ในทางกลับกัน เธอต้องทำงาน ค้าประเวณีเป็นการแลกเปลี่ยนในช่วง 5 ปี โดยตามข้อมูลที่เบอนาร์ตแจ้ง จะดูแลค่าใช้จ่ายการใช้ชีวิตต่างๆ ของเธอทั้งหมด โดยเธอ แจ้งว่า ภายในช่องที่เธออยู่มีการปฏิบัติต่อเธออย่างดี และไม่ต้องกังวลเรื่องการกินอยู่ หลับนอน เธอคิดว่า อย่างน้อยเธอได้เก็บเงิน จำนวนหนึ่งจากการทำงาน แต่ทว่า เธอรู้สึกถูกรบกวนเป็นอย่างมากจากผู้หญิงรายอื่นๆ ที่มักจะบ่นงำหรือร้องเรียนอยู่ตลอดเวลา หลังจากนั้น สิ่งต่างๆ กลับเลวร้ายมากยิ่งขึ้น

ปิง หวู (Ping Wu) อายุ 40 ปี จาก ไบหลิง จินตา เธอเป็นคนจินตาและได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศ ก นานกว่า 10 ปี โดยทำงานเป็นแม่ครัวในภัตตาคารจินตา ตั้งแต่เดินทางมายังประเทศ ก แต่ทว่า ในเดือนมิถุนายน 2560 เจ้าหน้าที่สั่งปิดภัตตาคาร ในขณะที่เพื่อนร่วมงานของเธอตำหนิว่ากล่าวที่เธอมีท่าที “เป็นมิตรมากเกินไป” กับบรรดาคนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทำให้เชื่อว่า เธอเป็นคนที่พูดเรื่องต่างๆ มากเกินไป และทำให้ภัตตาคารถูกสั่งปิด นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทำให้ปิงมีปัญหา ในการหางานทำกับภัตตาคารอื่นๆ ที่เป็นของคนจินตา แต่เธอก็มีความสุขเมื่อแดเมียน (Damien) ซึ่งมักจะมาที่ภัตตาคารที่เธอทำงาน อยู่ ทุกๆ วันพุธ ได้บอกเรื่องงานใหม่ในสถานประกอบการของเธอ โดยหลังจากที่เธอเริ่มต้นทำงานใหม่ เธอพบว่า งานไม่เป็นไปตาม ที่เธอคาดหวัง เนื่องจากไม่อนุญาตให้เธอออกจากสถานประกอบการ รวมถึงไม่ได้รับเงินค่าจ้างใดๆ ในขณะที่ปิงทำงานวันละ 11 ชั่วโมง โดยดูแลทำอาหารให้กับบรรดาเด็กผู้หญิง แขนักเที่ยว และบรรดาพนักงานของช่องแห่งนี้

เจนน่า ไดซัน (Jenna Dyson) อายุ 25 ปี จาก ซานเฟอนันโต ปันแลนด์ มีความฝันในการเป็นนางแบบที่ประสบความสำเร็จและมีธุรกิจเล็กๆ ในร้านขายสินค้าในท้องถิ่นของประเทศปันแลนด์ ทั้งนี้ ในเดือนธันวาคม 2560 เธอได้รับเชิญให้เข้าร่วมการถ่ายแบบและคัดตัวที่ทำเรือประเทศสเปน โดยหลังจากนั้นไม่นาน เธอได้รับการเสนอโอกาสในการทำงานในประเทศ ก โดยแม้ว่าเพื่อนๆ ของเธอจำนวนหนึ่งได้พยายามห้ามปรามมิให้เธอเดินทางไป แต่ทว่า เธอกลับคิดว่า เพื่อนๆ อิจฉาและมองข้ามการทวงตังกล่าว อีกทั้งยังไม่ให้ที่อยู่ หรือรายละเอียดการติดต่อใดๆ กับเพื่อนๆ เหล่านี้ โดยหลังจากที่เธอเดินทางไปถึงประเทศ ก เธอถูกนำตัวไปไว้ในช่อง และได้รับการแจ้งให้เธอค่าประเวณี ซึ่ง ณ ตอนนั้น เธอตอบปฏิเสธ แต่หลังจากที่ถูกข่มขู่ และทุบตี เธอต้องตัดสินใจยอมทำงานดังกล่าว เจนนากล่าวว่า เอลโรล โทมัส (Errol Thomas) ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวไปพร้อมกับผู้ดูแลช่อง (blocker) 1 คน และผู้หญิงรายอื่นๆ ล้วนตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับเธอ และบรรดาเด็กผู้หญิงอื่นๆ เอลโรลมาจากเซนต์แคทเธอรีน (St. Catherine) เรคแก ร็อก (Reggae Rock) และได้รับการเสนองานที่ดูไบ โดยเขาเดินทางด้วยเครื่องบินโดยสารมายังประเทศ ก “เพื่อรอเปลี่ยนเครื่องบินโดยสาร และเดินทางต่อ (in transit)” ในขณะที่ถูกยึดเก็บเอกสารการเดินทางเอาไว้ เอลโรลถูกบังคับให้ร่วมการแสดงสด ในช่องร่วมกับผู้หญิงอื่นๆ และถูกทุบตี หากเขาไม่ทำงานตามที่สั่ง

นาโอมิ จอห์น (Naomi John) อายุ 22 ปี จากพื้นที่ชนบท ของประเทศ ก จบการศึกษาปริญญาตรีด้านคณิตศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเวสต์ไซด์ (University of the Westside) ในขณะที่พยายามหางานทำและแสวงหาความรักแบบจริงจัง เหมือนกับบรรดาเพื่อนๆ โดยส่วนใหญ่ของเธอจากมหาวิทยาลัยพยายามหาความสัมพันธ์ “แบบจริงจัง (serious)” ควบคู่ไปด้วย จนในวันที่ 11 ธันวาคม 2560 เธอก็ได้พบกับดีแคลน (Declan) คู่รักของเธอผ่านทางเว็บไซต์หาคู่แคริบเบียนคอนเน็ค (Caribbean Connect) หลังจากที่ได้พูดคุยทางโทรศัพท์ทุกๆ วัน ตลอดสองสัปดาห์ จึงเริ่มส่งรูปส่วนตัวกับดีแคลน โดยหลังจากนั้น 2 เดือน เธอได้พบกับดีแคลนในวันวาเลนไทน์ ณ บาร์แห่งหนึ่ง โดยไม่ได้จองที่นั่งไว้ล่วงหน้า จากนั้นเธอก็ออกจากบาร์ไปกับดีแคลนและเข้าไปที่บ้าน ซึ่งต่อมาเธอรู้ว่าเป็นช่อง และถูกบังคับให้ค่าประเวณี โดยแสดงโชว์ต่างๆ สนองตอบความต้องการของลูกค้า ในขณะที่เธอเฝ้าเพียรถามขอยาเม็ดสีต่างๆ อยู่ตลอด เพื่อช่วยให้เธอได้อยู่ในโลกที่สร้างประสบการณ์อันวิเศษให้กับเธอ

1. ใครบ้างที่จะเผชิญความเสี่ยงในส่วนที่เกี่ยวกับความปลอดภัย และความมั่นคง ?
2. ความเสี่ยง คืออะไร ?
3. แหล่งที่มาของความเสี่ยง คืออะไร ?
4. เหตุการณ์ใดบ้างที่ทำให้ระดับความเสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น ?

บทเรียนที่ 3.2 : การดูแลรักษาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed Care)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างความเครียด/ความเครียด (stress) และผลกระทบ/ความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ (trauma)
- เพื่อทำความเข้าใจผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเหยื่อจากการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์
- เพื่อทำความเข้าใจแนวทางในการเสริมพลัง (empower) ให้กับเหยื่อ และการไม่สร้างผลกระทบ/ความเจ็บปวดซ้ำซากให้กับเหยื่อ

เวลา :

ขั้นตอน :

- แบบฝึกหัดที่ 3.2.1: การอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบ/ความเจ็บปวดที่ได้รับจากเหตุการณ์ (trauma discussion) [15 นาที]
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.2 : การดูแลรักษาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed Care) [20 นาที]
- แบบฝึกหัดที่ 3.2.2: การใช้กรณีศึกษาจากแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (ETP) เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลรักษาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed Care) [45 นาที]

วัสดุอุปกรณ์/สิ่งที่ต้องจัดเตรียม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.2 : การดูแลรักษาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed Care)
- เครื่องฉายภาพ (projector)
- สำเนาเอกสารกรณีศึกษาที่ 1 – 4 ในแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้ (ETP)

เหยื่อจากการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์จำนวนมาก ต้องเผชิญกับผลกระทบ/ความเจ็บปวดที่ได้รับจากเหตุการณ์ ดังนั้น ในการทำงานกับเหยื่อ จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างความเค้น/ความเครียด (stress) และผลกระทบ/ความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ (trauma)

ความแตกต่างหลักๆ ระหว่างความเค้น/ความเครียด (stress) และผลกระทบ/ความเจ็บปวดที่ได้รับจากเหตุการณ์ (trauma) มีดังนี้¹⁹

- เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลกระทบ/ความเจ็บปวด จากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ (trauma) เป็นลักษณะความรุนแรงแบบสุดขีดของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเค้น/ความเครียด
- ผลกระทบของความเค้น/ความเครียดจะลดลง หลังจากที่กำลังสิ่งที่ทำให้เกิดความเค้น/ความเครียดนั้นออกไป
- ผลกระทบที่เกิดจากความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ใดๆ จะยังคงมีอยู่ต่อเนื่องหลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลกระทบ/ความเจ็บปวดนั้นๆ
- ความทรงจำต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลกระทบ/ความจำเป็นจะยังคงเหลืออยู่ยาวนาน และส่งผลกระทบทั้งต่อร่างกายและจิตใจของเหยื่อ

ความเจ็บปวด (trauma) ส่งผลกระทบต่อแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยครอบคลุมทั้งทางกายภาพ ทางจิตใจ ทางจิตวิญญาณ ทางอารมณ์ และทางสังคม

การนำแนวทางเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach) จะช่วยให้เหยื่อได้รับการเสริมแรง/เสริมพลัง (empower) เป็นอย่างมาก จนทำให้สามารถควบคุมชีวิตของตนเอง ซึ่งมีส่วนสำคัญ และทำให้เหยื่อสามารถเอาชนะความเจ็บปวดต่างๆ ไปได้

¹⁹ หน่วยการเรียนรู้ (module) การให้คำปรึกษากับเหยื่อผู้ผ่านพ้นเหตุการณ์ความเจ็บปวด (BC/TIP Trauma Counseling for Survivors), วินร็อก อินเตอร์เนชันแนล (Winrock International), ปี 2563, หน้าที่ 18.

ผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์

สุขภาพจิตเป็นสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ และทางจิตใจ โดยสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ มักจะเห็นผลกระทบหรือปัญหาสุขภาพจิตหลังจากที่ได้รับการช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากสถานการณ์ การถูกแสวงประโยชน์ต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงถึงความคิด ความรู้สึก และการกระทำต่างๆ อาการทั่วไปที่แสดงออกจากเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ได้แก่²⁰

- ความวิตกกังวลและความรู้สึกถูกกดดันต่างๆ โดยแสดงออกผ่านอาการประหม่า วิตกกังวล กังวล ไร้ความหวัง ทุกข์เศร้า ไร้ค่า มีความรู้สึกทรมาน และความอ่อนล้า/อ่อนเพลียต่างๆ
- ความรู้สึกผิด ความละอาย ความเกรงกลัว ความโกรธ ความวิตกกังวล และการไม่สามารถเชื่อใจบุคคลอื่นใดได้
- การมีความทรงจำอันเลวร้าย การฝันร้าย การมีภาพความทรงจำย้อนกลับ ความพยายามหลีกเลี่ยง หลบหนีให้พ้น และการหลบๆ หลีกๆ
- การไม่ข้องเกี่ยว หรือพยายามลืม โดยแสดงออกเป็นความหลงลืม ความรู้สึกไม่เชื่อมต่อกับบุคคลใดๆ และ/หรือสังคมส่วนอื่นๆ ในโลก

การประเมินเหยื่อในบริบทต่างๆ (victim assessment)

การประเมินเหยื่อในบริบทต่างๆ เป็นกระบวนการโดยทั่วไปของที่ปรึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำงานกับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ โดยการประเมินของที่ปรึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้ในการฟื้นฟู เยียวยาเหยื่อ และอาจจะช่วยวางแผนเกี่ยวกับบทบาทของเหยื่อในขั้นตอนการฟ้องร้องดำเนินคดี

ในระหว่างการประเมิน ที่ปรึกษาจะทำงานโดยค้นหาจุดแข็งของเหยื่อ และเริ่มทำความรู้จักกับตัวตนของเหยื่อ โดยไม่ตัดสิน การกระทำของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ การเน้นไปที่จุดแข็งและเรื่องดีๆ ของเหยื่อเป็นการเสริมแรง/พลังให้กับเหยื่อได้เป็นอย่างดี เป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ดีที่เน้นการดำเนินการต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับเหยื่อเป็นหลัก มิใช่การคิดหรือมองเหยื่อผ่านสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับเหยื่อแต่อย่างใด

การเสริมแรง/เสริมพลังให้กับเหยื่อ (Empowering Victims)

องค์ประกอบหลักของการเสริมแรง/เสริมพลังให้กับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ คือ การคิดถึงบุคคลดังกล่าวในลักษณะที่เป็นผู้เสียหาย/ผู้ที่รอดชีวิต (survivor) มาจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้มากกว่าการเป็นเหยื่อ

20 หน่วยการเรียนรู้ (module) การให้คำปรึกษากับเหยื่อผู้ผ่านพ้นเหตุการณ์ความเจ็บปวด (BC/TIP Trauma Counseling for Survivors), วินร็อก อินเตอร์เนชันแนล (Winrock International), ปี 2563, หน้าที่ 20.

(victim) นอกจากจะมองว่า บุคคลดังกล่าวเป็นมนุษย์ที่ด้อยค่า หรือโอกาส และต้องประสบกับเหตุการณ์อันเลวร้าย การคิดและตอกย้ำว่าเหยื่อเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งมากพอที่จะสามารถเอาตัวรอด และหลุดพ้นจากความเจ็บปวดต่างๆ จนสุดท้ายกลายเป็นผู้ที่เอาชนะชะตากรรมของตนเองได้ (victor) ดังนั้น กระบวนการเสริมแรง/เสริมพลัง (empowerment) จึงเน้นไปที่จุดแข็งของเหยื่อเชิงปัจเจก และสร้างกระบวนการทำงานที่รองรับหรือสนองต่อความรู้สึกของบุคคลนั้นๆ โดยการเปิดใจ รับฟัง และรับรู้เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ประสบการณ์ และความเชื่อของบุคคลดังกล่าวเป็นสำคัญ การเสริมแรงหรือพลังให้กับเหยื่อ อาจจะนำคำถามในเชิงสร้างความเข้มแข็ง (strength-based questions) ดังต่อไปนี้ มาใช้²¹

• ตามเรื่องที่ได้รับฟังเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่คุณได้ประสบมา อยากให้คุณเล่าว่า คุณสามารถเอาชนะและเอาตัวรอดจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างไร ?

- คุณได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับตัวคุณบ้าง ในระหว่างที่คุณต้องประสบและต่อสู้กับชะตากรรมดังกล่าว ?
- คนหรือกลุ่มอื่นๆ ได้ช่วยสนับสนุนอะไรบ้าง ให้กับคุณในระหว่างที่ต้องประสบและต่อสู้กับชะตากรรมดังกล่าว ?
- มีองค์กรใดบ้างที่สามารถสนับสนุนคุณได้ ?
- คุณคิดว่า ในอนาคต คุณจะสามารเชื่อหรือไว้วางใจบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรเหล่านี้ได้หรือไม่ ?
- มีเหตุการณ์ใดบ้างที่เกิดขึ้นในชีวิตของคุณ และทำให้คุณมีความหวัง ?
- คุณคิดว่า ชีวิตของคุณต้องการเป็นอะไร ?
- คุณมีพรสวรรค์ หรือความสามารถพิเศษอะไรบ้าง ?
- คุณมีความสุข หรือเพลิดเพลินกับอะไรบ้าง ?
- สิ่งที่คุณทำผ่านมา แล้วคุณรู้สึกภูมิใจมากที่สุด คืออะไรบ้าง ?
- คุณมีความสุข หรือมีความสุขในการอยู่กับบุคคลประเภทใด หรือกับใคร ?
- คุณคิดว่า ชีวิตของคุณเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ?
- มีสิ่งใดที่ทำให้คุณรู้สึกว่าได้ใช้ชีวิต หรือประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเองแล้ว ?

21 หน่วยการเรียนรู้ (module) การให้คำปรึกษากับเหยื่อผู้ผ่านพ้นเหตุการณ์ความเจ็บปวด (BC/TIP Trauma Counseling for Survivors), วินร็อก อินเตอร์เนชันแนล (Winrock International), ปี 2563, หน้า 20.

บอกเล่าเรื่องราวที่ส่งผลกระทบทางจิตใจ (sharing the trauma story)

การให้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ได้บอกเล่าเรื่องราวที่ตนเองประสบหรือเผชิญมา ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แม้ว่า เหยื่ออาจจะไม่สามารถจดจำเรื่องราวต่างๆ ตามที่เป็นจริงได้ทั้งหมด ตามสิ่งที่เกิดขึ้น และลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ในขณะที่โดยภาวะที่ต้องเผชิญกับความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้การบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ของเหยื่ออาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา แต่ก็มีได้หมายความว่า คำอธิบายหรือการบอกเล่าของเหยื่อจะเป็นเรื่องเท็จแต่อย่างใด ที่ปรึกษาของเหยื่อจะทำงานเพื่อช่วยเหลือให้เหยื่อได้บอกเล่าเรื่องราวของตนเองออกมา ซึ่งจะนำมาใช้ช่วยเหลือเหยื่อในขั้นตอนการสัมภาษณ์โดยทั่วไป ทั้งนี้ ในระหว่างการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในเขตอำนาจศาล ที่ปรึกษาอาจจะอยู่ร่วมระหว่างที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและอัยการได้รับฟังการสัมภาษณ์เหยื่อ ตลอดจนในระหว่างกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีต่าง ๆ หากเหยื่อนั้น ๆ ทำหน้าที่เป็นพยาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการหนุนเสริมให้เหยื่อสามารถบอกเล่าเรื่องราวของตนเอง อาทิ ระหว่างการสัมภาษณ์และการฟ้องร้องดำเนินคดี ที่ปรึกษาทำงานร่วมกับเหยื่อ เพื่อช่วยฟื้นความทรงจำ และดูแลการปฏิบัติ/ปฏิกริยาโต้ตอบ รวมถึงทำความเข้าใจความรู้สึกและปฏิกริยาต่างๆ

เหยื่อจำนวนมากจะมีความทรงจำที่ท่วมท้นต่อเหตุการณ์ความเจ็บปวดต่างๆ ดังนั้น ในช่วงเริ่มต้น อาจจะต้องช่วยกระตุ้นให้เหยื่อค่อยๆ บอกเล่าเรื่องราวที่ตนเองประสบหรือเผชิญมาเป็นช่วงๆ และการขอบันทึกการสัมภาษณ์เหยื่ออาจจะช่วยลดจำนวนครั้งที่เหยื่อต้องบอกเล่าเรื่องราวนั้น ๆ ในขั้นตอนการสืบสวน/สอบสวน และการดำเนินคดีทางกฎหมาย ช่วยลดความเสี่ยงต่อการต้องเผชิญกับความเจ็บปวดซ้ำซาก (re-traumatization) ที่ปรึกษา และการรับฟังเรื่องราวอื่นๆ ของเหยื่อจะต้องแสดงความชัดเจน และต้องไม่เป็นการตำหนิ ตัดสิน หรือตีตราเหยื่อต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่สำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อโดยเฉพาะรายที่เป็นเด็ก อาจจะเลือกนำเทคนิครูปภาพ หรือสื่ออุปกรณ์ต่างๆ มาใช้ ประกอบการเล่าเรื่อง อาทิ การชี้ไปที่หรือการวาดลงไปบริเวณที่บุคคลนั้นๆ รู้สึกเจ็บปวด หรือบาดเจ็บ

การกลับคืนสู่สังคม (reintegration)

เมื่อช่วยเหลือให้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อสามารถกลับคืนสู่สังคม (reintegration) ได้ ให้พึงระลึกเสมอว่า ตามขั้นตอนต่างๆ ล้วนมีความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความวิตกกังวล (concern) ของเหยื่อ ในการกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวหรือชุมชนของตนเอง เหยื่ออาจจะกลัวที่จะถูกรบกวน หรือชุมชนของตนเองปฏิเสธ ในขณะที่อาจจะถูกนักค้ามนุษย์/ผู้แสวงประโยชน์หรือเครือข่ายต่างๆ กลับมาแค้นแค้นหรือเอาคืน หลังจากที่เขากลับไปอยู่กับชุมชนของตนเอง นอกจากนั้น เหยื่ออาจจะมีความกังวลต่อการถูกตีตรา และอนาคตของตนเองในภายภาคหน้าด้วย

ในการเตรียมความพร้อมให้เหยื่อสามารถกลับคืนสู่สังคม ให้พึงระลึกไว้ว่า การกลับไป (return) และการกลับคืนสู่สังคมเป็นลักษณะของการกระทำโดยสมัครใจ และต้องเคารพต่อสิทธิต่างๆ ของเหยื่อ โดยที่จำเป็นต้องพูดคุยและหารือกับเหยื่อในด้านความกังวลต่อความเสี่ยง และความปลอดภัยต่างๆ ส่วนกระบวนการกลับคืนสู่สังคม ควรดำเนินการตามพื้นฐาน/ลักษณะของปัจเจกเป็นสำคัญ โดยต้องให้เหยื่อทราบและรับรู้ข้อมูลสำคัญต่างๆ และต้องนำปัจจัยด้านความปลอดภัยของเหยื่อและครอบครัวของเหยื่อ รวมถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากการกระทำของนักค้ามนุษย์ มาใช้ในการจัดทำแผนการกลับคืนสู่สังคมต่อไป

แบบฝึกหัดที่ 3.2.1 : การอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบทางจิตใจ (TRAUMA DISCUSSION)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อการเริ่มต้นคิดเกี่ยวกับความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ และผลกระทบที่มีต่อเหยื่อ

เวลา :

 [15 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)

ขั้นตอน :

- อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัดให้กับผู้เข้ารับการอบรม [2 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมอภิปรายและตอบคำถามต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ในกลุ่มใหญ่ โดยให้เขียนประเด็นหลัก ๆ ลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต [10 นาที]
 - คุณนิยาม หรือให้คำจำกัดความต่อความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ อย่างไร? คุณพอจะยกตัวอย่างได้หรือไม่?
 - ผลกระทบจากความเจ็บปวดที่มีต่อผู้คน คืออะไรบ้าง? ผลกระทบต่าง ๆ เหล่านี้ จะสิ้นสุดลงเมื่อไหร่?
- สรุป และเน้นย้ำข้อความสำคัญด้านล่างนี้ [3 นาที]

ข้อความสำคัญ

- ความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอาจจะเป็นรูปแบบของความเค้น/ความเครียดแบบรุนแรงที่มีอยู่
- ความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ อาจจะมาจากการเผชิญต่าง ๆ อาทิ ความรุนแรง การถูกกระทำ/ละเมิด สงคราม และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น
- ความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ อาจส่งผลกระทบต่อบุคคล ซึ่งได้นำเสนอและอภิปรายในบทเรียนแล้ว
- ผลกระทบของความเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ อาจเกิดขึ้นระยะยาว หลังจากที่เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดสิ้นสุดลง

แบบฝึกหัดที่ 3.2.2 : กรณีศึกษาการนำกาเี่ยวยารักษาผู้ที่มีบาดแผลทางจิตใจจากการปรับใช้ กรณีศึกษาหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ (TRAUMA-INFORMED CARE USING ETP CASE STUDIES) มาใช้

วัตถุประสงค์ :

เพื่อนำหลักการการดูแลผลกระทบ/การดูแลเี่ยวยาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed Care) มาใช้ในปฏิบัติการและตามแผนดำเนินงานสำหรับเหยื่อ

เวลา :

 [45 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- กระดาษฟลิปชาร์ตและปากกาเคมีคละสี (markers) สำหรับแต่ละกลุ่ม
- สำเนาเอกสารกรณีศึกษาตามแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้ (ETP)

ขั้นตอน :

- อธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบถึงวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัด [5 นาที]
- แบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม แจกจ่ายสำเนาเอกสารกรณีศึกษาที่แตกต่างกันให้แต่ละกลุ่ม จากนั้นขอให้แต่ละกลุ่มทบทวนกรณีศึกษา และร่วมกันค้นหาหรือกำหนดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ [15 นาที]
 - การนำแนวทางผลกระทบ/การดูแลเี่ยวยาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed) มาใช้สำหรับการสัมภาษณ์เหยื่อ
 - การนำแนวทางผลกระทบ/การดูแลเี่ยวยาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed) มาใช้เตรียมความพร้อมสำหรับเหยื่อในการให้การในฐานะพยาน/การเบิกความในศาล (testify) และสำหรับการฟ้องร้องดำเนินคดี
 - การนำแนวทางผลกระทบ/การดูแลเี่ยวยาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed) มาใช้สำหรับการกลับคืนสู่สังคม (reintegration)
- ขอให้ผู้เข้าร่วมทุกกลุ่มกลับมารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอแผนของตนเอง โดยให้มีเวลาสำหรับการอภิปราย และให้ความเห็น [20 นาที]
- สรุปและถาม-ตอบ พร้อมเน้นย้ำข้อความสำคัญด้านล่าง [5 นาที]

ข้อความสำคัญ

- การนำแนวทางผลกระทบ/การดูแลเยียวยาบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-Informed) มาใช้เพื่อช่วยฟื้นฟู/เยียวยาเหยื่อ และช่วยให้เหยื่อสามารถบอกเล่าเรื่องราวของตนเองได้ ทั้งนี้ ขอให้พึงระลึกไว้ว่า การบอกเล่าเรื่องของเหยื่ออาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา เนื่องจากภาวะความเจ็บปวดต่างๆ ที่มีอยู่
- การใช้ภาษาเพื่อเสริมพลัง (empower) เป็นสำคัญเพื่อช่วยเหลือให้เหยื่อมีความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น
- การเน้นย้ำให้ความสำคัญกับการพูดคุย และหารือกับเหยื่อถึงงานบริการ และการกลับคืนสู่สังคม (reintegration) โดยให้พึงระลึกถึงความปลอดภัยของเหยื่ออยู่ตลอดเวลา

บทเรียนที่ 3.3 : กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของกลไกระดับชาติในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) และกลไกระดับพื้นที่ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) รวมถึงแนวทางในการปฏิบัติงานของกลไก

เวลา :

 [1 ชั่วโมง 40 นาที]

วัสดุอุปกรณ์/สิ่งที่ต้องจัดเตรียม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.3: กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)
- เครื่องฉายภาพ (projector)
- สำเนาเอกสารกรณีศึกษา 1-4 ของแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (ETP)
- สำเนาเอกสารกลไกระดับชาติในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) หรือกลไกระดับพื้นที่ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) (หากมีกลไกดังกล่าวอยู่)

ขั้นตอน :

- แบบฝึกหัดที่ 3.3.1: การอธิบายเกี่ยวกับกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) [15 นาที]
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.3: กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) [30 นาที]
- แบบฝึกหัดที่ 3.3.2: การใช้กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) กับกรณีศึกษาในแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (ETP) [55 นาที]

โดยในหลายๆ ประเทศ มีการจัดตั้งกลไกระดับชาติในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) และ/หรือกลไกระดับพื้นที่ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) เหล่านี้ นำเสนอขั้นตอนและกรอบการปฏิบัติงานสำหรับการจำแนก/คัดกรองเหยื่อ และการสนับสนุนในวิธีหรือแนวทางที่เพิ่มสมรรถภาพของหน่วยงานรัฐ และผู้ให้บริการ ในการปฏิบัติงานร่วมกัน²² โดยในบางประเทศ ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจอย่างเป็นทางการ (memorandums of understanding: MOUs) ร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ การจัดตั้งกลไกระดับชาติและระดับพื้นที่ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ดำเนินการผ่านข้อตกลงความร่วมมือ (cooperative agreement) กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ขึ้นอยู่กับบริการของภาคประชาสังคม และองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) ที่มีอยู่ เนื่องจากกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ในแต่ละประเทศ หรือท้องถิ่นต่างๆ รวมถึงบรรดาผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลให้บริการต่างๆ ดังนั้น กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) จึงไม่มีรูปแบบที่ตายตัวแต่อย่างใด ในบางประเทศแยกกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ออกจากกัน เนื่องจากมีหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันในกรณีของแรงงานเด็ก และการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ในกรณีที่กลไกที่เป็นอิสระในการจัดทำรายงาน จะเป็นประโยชน์ในการดูแลให้กระทรวงที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ติดต่อกันเป็นประจำ เพื่อช่วยให้มีการคัดกรอง/จำแนกเหยื่อได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีการนำรูปแบบการปฏิบัติที่ดีมาใช้ปฏิบัติระหว่างกัน

บทบาทของกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ช่วยคุ้มครองสิทธิของเหยื่อ ในขณะที่ดูแลให้เหยื่อสามารถเข้าถึงงานบริการต่างๆ ที่จำเป็น กลไกต่าง ๆ เหล่านี้สามารถช่วยให้เกิดการดำเนินการตามนโยบายของประเทศ และอาจจะช่วยให้รัฐบาลสามารถติดตามข้อมูลต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยกลไกระดับชาติ และระดับอื่นๆ ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง และระบบที่ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนสำหรับการจำแนก/กลั่นกรองบุคคลที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ การค้ามนุษย์ รวมถึงการประสานงานงานบริการต่างๆ สำหรับเหยื่อ นอกจากนั้น กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ยังช่วยเก็บรักษาข้อมูลความลับของเหยื่อ ทั้งในส่วนการดูแล จำแนก/กลั่นกรองข้อมูลมิให้หลุดรอด หรือแบ่งปันไปยังหน่วย/กลไกต่างๆ ที่ปฏิบัติงานโดยตรงกับกรณีนั้นๆ กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ช่วยให้รัฐบาลสามารถประสานความร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) ซึ่งช่วยดูแลการให้บริการต่างๆ ที่รัฐบาลไม่สามารถดำเนินการได้

22 เหยื่อของการค้า/บังคับทาสปัจจุบัน – คู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม. ฉบับที่ 3.0, UK Home Office, หน้าที่ 46, ปี 2559. www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1057/victims-of-modern-slavery-frontline-staff-guidance-v3.pdf

กลไกระดับชาติ และระดับพื้นที่ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

ลักษณะการปฏิบัติงานของกลไกระดับชาติมีข้อท้าทายต่างๆ ในขณะที่การจำแนก/คัดกรองพบว่า เยื่อได้รับการดูแล และประโยชน์จากแนวการปฏิบัติในท้องถิ่นมากกว่า อาทิ การใช้กลไกในระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น/ตำบล หรือระดับเทศบาลต่างๆ โดยแม้ว่า จะมีแผนงานระดับชาติแบบควบแน่นหรือบูรณาการการทำงานระหว่างกัน (overarching national program) แผนงานต่างๆ เหล่านั้น ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเยื่อได้ เว้นแต่นำแนวทางความร่วมมือหลายหน่วยงาน (multi-agency approach) มาใช้ในการประสานงานและดูแลการสนับสนุนต่างๆ ให้ในระดับท้องถิ่น ในการปฏิบัติงานในสหราชอาณาจักร พบว่า ความเชื่อมโยงระหว่างกลไกต่าง ๆ ในท้องถิ่นกับกลไกของรัฐบาล สำนักงาน/เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น สมาคม/หน่วยงานที่ให้ที่พักพิง ผู้ให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่ และองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) จะทำให้เกิดแนวทางการสนับสนุนแบบองค์รวม (holistic support) สำหรับเยื่อ²³ ได้อย่างแท้จริง

ในการนำกลไกและกระบวนการที่เป็นแนวทางระดับประเทศมาปรับใช้ ทำให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ในกรณีที่ไม่มีหน่วยงาน/กลไกระดับท้องถิ่นโดยจำเพาะ หรือการสนับสนุนงบประมาณใด ๆ ในการฝึกอบรม และการดูแลตอบสนองความต้องการ/ความจำเป็นของเยื่อ ทำให้เกิดข้อท้าทายของกลไกในระดับท้องถิ่นในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) เพื่อปกป้องคุ้มครองเยื่ออย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนั้น ในกรณีที่มิมีกลไกระดับประเทศอยู่แล้ว ก็ทำให้หน่วยงาน หรือองค์กรขนาดใหญ่กว่าสามารถเข้าถึงองค์กร หรือแผนกต่างๆ ในระดับท้องถิ่น หลังจากที่มีการประเมินความต้องการ/ความจำเป็นของเยื่อโดยเบื้องต้นแล้ว

Photo Credit: Shawn Harquail, 2014, Peru

23 การทบทวนกลไกระดับชาติในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับเยื่อของ การค้ามนุษย์, UK Home Office, ปี 2557. www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1062/review_of_the_national_referral_mechanism_for_victims_of_human_trafficking.pdf

และการพิจารณาหน่วยงานหรือสถานที่สำหรับการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ กระบวนการดำเนินงานแบบรวมศูนย์ จะทำให้รัฐบาลสามารถติดตาม และประสานบรรดาทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งยังมีประสิทธิภาพมากกว่าองค์กรในระดับท้องถิ่น ขนาดเล็ก ที่มีการดำเนินการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น และพยายามประสานงานกับองค์กรอื่นๆ ในท้องถิ่น หากองค์กรนั้นๆ ขาดแคลน หรือไม่มีทรัพยากรที่จำเป็นหรือต้องการ เนื่องจากการคำนึงถึงภัยคุกคามกับบุคคลที่ต้องมีการควบคุมการเดินทาง เข้าเมือง ซึ่งถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง นั่นคือ หากรัฐบาลกลางทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพดูแลหรือประสานงานหลัก ในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) การจัดการเรื่องการตรวจ หรือควบคุมคนเข้าเมืองก็จะเป็นปัญหาอุปสรรค หรือข้อท้าทายในการดำเนินการแต่อย่างใด

หากหน่วยงานที่ดูแลการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) มีข้อจำกัดด้านศักยภาพ หรือขาดแคลนทรัพยากร ต่างๆ อาจจะทำให้ไม่สามารถจำแนก และคัดกรองบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อได้อย่างชัดเจน หรือทันทั่วถึง นอกจากนั้น ยังมีประเด็นที่พบ ด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานซึ่งจ้างงานโดยหน่วยงานในท้องถิ่นที่ให้บริการดูแลคุ้มครองเด็ก อาจจะไม่ตระหนักถึง ประเด็น หรือลักษณะของการค้ามนุษย์ ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องดูแลให้มีการพัฒนา หรือฝึกอบรมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงมีระบบในการควบคุมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้ ซึ่งครอบคลุมถึงการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกลไกระดับชาติ (ถ้ามี) และความจำเป็นในการร่วมมือกับองค์กร อื่นๆ เพื่อค้นหา และตอบสนองต่อความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย (victim need) ที่มีลักษณะจำเพาะ

องค์ประกอบของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

กิจกรรมหรือการดำเนินการที่ควรดำเนินการก่อนการจัดกิจกรรมในพื้นที่ คือ การจัดเตรียมและดูแลความพร้อมของขั้นตอน พิธีการด้านความปลอดภัยและการบริการต่างๆ ควบคู่กับความรู้ ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์และการติดตาม บังคับใช้กฎหมาย²⁴ และเมื่อมีกิจกรรมที่ดำเนินการโดยตรงในพื้นที่ (direct outreach) เป้าหมายหนึ่งที่เราควรทำให้ชัดเจน คือการยืนยันและสร้างความมั่นใจว่าบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจะได้รับการดูแล และช่วยเหลือ และควรมีการติดตามตามความเหมาะสม เพื่อช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่างๆ

ทั้งนี้ ในกรณีของแผนงานหรือองค์กรเดี่ยว (single) อาจจะสามารถตอบสนองต่อความจำเป็น/ความต้องการของบุคคล ที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ได้ แต่หากสามารถดำเนินการร่วมกับเครือข่ายผู้ดูแลหรือจัดหา บริการต่างๆ ได้ยิ่งดีกว่า ดังนั้น การนำโมเดลการให้บริการแบบรอบด้านโดยใช้ทีมสหวิชาชีพ (multidisciplinary team using a comprehensive services model) ซึ่งถือเป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ตอบสนองตามหลักฐานมาปรับใช้ ยิ่งทำให้เกิดการปรับปรุง และสร้างผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้นสำหรับเหยื่อ ในขณะที่ช่วยพัฒนาและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานที่ดูแลการบริการที่แตกต่าง หลากหลาย อาทิ คลินิกดูแลสุขภาพ หน่วยงานบริการผู้ลี้ภัย เครือข่ายสิทธิแรงงาน และองค์กรเฉพาะด้านวัฒนธรรม ซึ่งช่วยดูแล และตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของบุคคลต่างชาติที่ตกเป็นเหยื่อ อนึ่ง ควรจัดให้มีการอบรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่ดูแล การบริการสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์

นอกจากการพัฒนาและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานที่ดูแลการบริการ และผู้บังคับใช้กฎหมายแล้ว ความสัมพันธ์ อีกส่วนคือ การสร้างและพัฒนาองค์กรให้มีความคุ้นชินกับกลุ่มชาติพันธุ์ หรือภาษาของประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม

24 “ข้อชี้แนะต่อกลไกดำเนินการ/การส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral).” กลุ่มกิจกรรมการค้ามนุษย์ในโอไฮโอ. <https://humantrafficking.ohio.gov/tool-kit-building.html>

ตัวอย่างเช่น ในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เพื่อดูแลบุคคลที่มีความเสี่ยงในการเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ในภาคการเกษตร หรือการทำความร่วมมือกับแผนงาน/โครงการกิจกรรมในพื้นที่ของแรงงานข้ามชาติในภาคเกษตรกรรม ช่วยสร้างความเข้าใจกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย และเป็นการติดตาม สนับสนุน และดูแลกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ภาคีความร่วมมือที่จำเป็นในส่วนนี้ ควรครอบคลุมแผนงาน/กิจกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ การดูแลสุขภาพในพื้นที่ การช่วยเหลือทางกฎหมายภายในชุมชน การช่วยเหลือดูแลเหยื่อของความรุนแรงทางเพศ การดูแลให้การศึกษา กิจกรรมทางศาสนา (โบสถ์ วัด มัสยิด หรืออื่นๆ) การดูแล/ช่วยเหลือด้านการเข้าเมือง และองค์กรจำเพาะด้านวัฒนธรรม

กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ควรมีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้²⁵

- การจำแนกและคัดกรองบุคคลที่เป็นเหยื่อ และการดูแล จัดหาการปฏิบัติและงานบริการที่เหมาะสมในการดูแลเหยื่อ โดยเคารพต่อสิทธิ และกระบวนการคิดและตัดสินใจของเหยื่อ
- ระบบสำหรับการส่งต่อเหยื่อให้กับผู้ดูแลให้บริการต่างๆ
- กลไกอย่างเป็นทางการที่ออกแบบสอดคล้อง และเหมาะสมกับการสนับสนุน หรือช่วยเหลือ/ดูแลเหยื่อในกระบวนการสอบสวนสืบสวน และการการดำเนินคดีทางกฎหมาย
- การนำกรอบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพมาใช้กับผู้เข้ารับการอบรม ในภาคส่วนต่าง ๆ ครอบคลุมความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย พร้อมดำเนินการติดตามและประเมินผล

นอกจากนั้น กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และติดต่อ รวมทั้งดูแลสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการต่างๆ โดยเอกสารนามส่งเคราะห์ของผู้ให้บริการต่างๆ ควรแสดงข้อมูลต่างๆ ดังนี้²⁶

- ใคร : ชื่อขององค์กรหรือผู้ให้บริการ และข้อมูลการติดต่อ
- ทำอะไร : ประเภทของการสนับสนุน/ช่วยเหลือ หรือการบริการที่ดูแล จัดหา
- ที่ไหน : ที่ตั้งของหน่วยให้บริการ ซึ่งสามารถเข้าถึงหรือประสานงานได้

ทั้งนี้ เพื่อให้การนำนามส่งเคราะห์ของผู้ให้บริการมาใช้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่ ควรจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP) แนวทางชี้แนะ (guidelines) หรือบันทึกความเข้าใจร่วม (MOUs) ในส่วนที่เกี่ยวกับการประสานความร่วมมือ และการดูแลให้บริการต่างๆ และนำมาปรับใช้ นอกจากนี้ การสร้างและนำแบบฟอร์มการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) มาปรับใช้ ยังทำให้เกิดการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ชัดเจน

ในการจัดทำ และนำกลไกระดับชาติมาใช้งาน มีรูปแบบการปฏิบัติที่ดี ซึ่งควรนำมาใช้ ดังนี้²⁷

- การดูแล/ให้ความคุ้มครองต่อเหยื่อ ถือเป็นความสำคัญอันดับแรกของการดำเนินการเพื่อต่อสู้ และเอาชนะต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์

25 กลไกระดับชาติเพื่อการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral): ความพยายามร่วมในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), หน้าที่ 16, ปี 2547. www.osce.org/odihr/13967

26 การคัดกรอง จำแนก และช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Victim Identification and Assistance). องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), หน้าที่ 45, ปี 2563. <https://publications.iom.int/books/trafficking-persons-victim-identification-and-assistance-training-guide>

27 กลไกระดับชาติเพื่อการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral): ความพยายามร่วมในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), หน้าที่ 23-28, ปี 2547. www.osce.org/odihr/13967df

• กรอบการปฏิบัติงาน หรือโครงสร้างพื้นฐานในการดูแล หรือปฏิบัติการกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือ การค้ามนุษย์ ควรมีประเด็นการพิจารณาแบบกว้างๆ ครอบคลุม บรรดาประเภทของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ทั้งหมด และวิธีการที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนั้น ยังควรยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้สามารถทำการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

• การให้การสนับสนุน และการคุ้มครองสำหรับบรรดาเหยื่อทั้งหมด โดยไม่ต้องคำนึงถึงลักษณะของการเป็นแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์แต่อย่างใด

• กลไกระดับชาติควรครอบคลุมการบริการต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้ตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นที่มีลักษณะ จำเพาะของเหยื่อแต่ละคนได้มากยิ่งขึ้น

• กลไกการคุ้มครองเหยื่อตามแนวทางสิทธิมนุษยชน (human rights-based victim protection mechanism) สามารถช่วยให้การดำเนินคดีทางกฎหมาย ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

• การทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อดำเนินการตามแนวทางสหวิทยาการ (multidisciplinary) และโครงการข้ามภาคส่วน (cross-sector)

• โครงสร้างทำหน้าที่ประเมินและเสริมสร้างสมรรถภาพของประเทศ ในการสร้างกรอบการปฏิบัติงานที่ยั่งยืน

• กลไกระดับชาติต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส และแสดงบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบตามสมรรถนะ และอำนาจหน้าที่ ขององค์กร และสำนักงานที่เกี่ยวข้อง

• กลไกระดับชาติต้องมีความเกี่ยวข้องกับความร่วมมือในระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ

• การจัดให้มีและดำเนินงานกลไกระดับชาติช่วยทำให้เกิดความรับผิดชอบ และความชอบธรรมในการดำเนินงานส่วนที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างของกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ระดับชาติ และระดับภูมิภาคภายในประเทศ

สหราชอาณาจักร ได้จัดทำและดำเนินการกลไกระดับชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาการเป็นทาสยุคใหม่ (modern slavery) ซึ่งหมายรวมถึงการค้ามนุษย์ แรงงานบังคับ และการใช้แรงงานเด็กในบางลักษณะ โดยในสหราชอาณาจักรกำหนดให้ผู้รับเรื่อง หรือเข้าไปดูแลบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อในตอนแรกเท่านั้น ที่สามารถส่งต่อกรณีดังกล่าวไปยังกลไกระดับชาติได้²⁸ กรณีที่บุคคลอื่นๆ นอกเหนือจากผู้รับเรื่องหรือเข้าไปดูแลเหยื่อตอนแรกต้องการรายงาน หรือแจ้งกรณีดังกล่าว บุคคลนั้นๆ ต้องส่งเรื่องไปให้ผู้รับเรื่อง หรือเข้าไปดูแลเหยื่อตอนแรกก่อน จากนั้นจึงขอให้ทำการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ไปยังกลไกระดับชาติ ในการใช้งานกลไกระดับชาติ ให้ผู้รับเรื่องหรือเข้าไปดูแลเหยื่อตอนแรกกรอกแบบฟอร์ม และให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเหยื่อ ซึ่งแบบฟอร์ม ของเด็กและผู้ใหญ่ก็แยกออกจากกัน ในขณะที่จะต้องได้รับคำยินยอม (consent) จากผู้ใหญ่ที่ตกเป็นเหยื่อ ในการจัดทำและนำเสนอ รายงาน ซึ่งในส่วนนี้ มิได้กำหนดให้ต้องใช้ในการรายงานต่อเหยื่อที่เป็นเด็ก

นอกจากนั้น กลไกระดับชาติของสหราชอาณาจักรแล้ว ในกรุงลอนดอน สำนักงานตำรวจนครบาลได้จัดตั้งกลไกการส่งต่อเพื่อการ รับบริการและการช่วยเหลือ (referral) แบบง่ายๆ ในระบบออนไลน์²⁹ โดยเป็นช่องทางที่ทำให้หน่วยงานต่างๆ ราว 60 องค์กรภายใน กรุงลอนดอน สามารถเข้าถึงได้ และทำให้ภาคีความร่วมมือต่างๆ สามารถช่วยจำแนกและคัดกรองพร้อมทั้งส่งต่อเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อเข้า รับการช่วยเหลือต่างๆ กลไก การส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ในระบบออนไลน์จึงช่วยให้จำแนกและคัดกรองเหยื่อ ของการค้ามนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น และทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำการสอบสวน สืบสวนกรณีการค้ามนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น

28. เหยื่อของการค้า/บังคับทาสปัจจุบัน – คู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม. ฉบับที่ 3.0, UK Home Office, หน้าที่ 46, ปี 2559

www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1057/victims-of-modern-slavery-frontline-staff-guidance-v3.pdf

29. Van Dyke, Ruth, “การติดตามและประเมินความร่วมมือเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในอังกฤษ และเวลส์,” วารสารทบทวนการต่อต้านการค้ามนุษย์, ฉบับที่ 8, ปี 2560, หน้าที่ 131—146. www.antitraffickingreview.org/index.php/atrjournal/article/view/230/220

ในโคลัมเบีย มีการรายงานกรณีสงสัยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ให้กับคณะกรรมการการค้ามนุษย์ ของกระทรวงมหาดไทย³⁰ เพื่อพิจารณาว่าเป็นกรณีของการค้ามนุษย์และจำเป็นต้องส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ต่างๆ หรือไม่

ในประเทศเนเธอร์แลนด์ การส่งต่อบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เพื่อประโยชน์ทางเพศเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) เป็นการประสานงานของมูลนิธิดัตช์เพื่อต่อต้านการค้าผู้หญิง (Dutch Foundation against Trafficking in Women : STV) โดยครอบคลุมภารกิจหลักใน 4 ส่วน คือ³¹

- การดูแล และจัดหาที่พักพิง
- การติดต่อกับผู้ดูแล/จัดหาบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่อในด้านต่างๆ
- การเสริมสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนของเครือข่ายในระดับภูมิภาค และการจัดตั้งเครือข่ายใหม่ ๆ เพื่อดูแล/จัดการสนับสนุนต่างๆ
- การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อ และการแลกเปลี่ยน/นำเสนอข้อมูลต่อผู้จัดทำรายงานประเทศ (National Rapporteur)

มูลนิธิดัตช์เพื่อต่อต้านการค้าผู้หญิง (STV) มิได้ให้บริการจัดหา หรือดูแลที่พักพิงโดยตรง แต่ประสานการจัดหาและดูแลกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) ที่ให้บริการดังกล่าว โดยเป็นการส่งต่อเพื่อขอรับบริการและการช่วยเหลือจากเครือข่ายระดับภูมิภาค ทั้งนี้ ในกรณีที่ไม่มีเครือข่ายใดๆ ดูแลความต้องการที่เหยื่อรายนั้นๆ จำเป็นต้องได้รับ มูลนิธิดัตช์เพื่อต่อต้านการค้าผู้หญิงในระดับชาติจะทำหน้าที่ประสานการบริการต่างๆ โดยหน่วยประสานงานของ STV จะดูแลให้มีการจัดทำและพัฒนาแผนส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับเหยื่อแต่ละคน ซึ่งครอบคลุมความต้องการระยะปานกลาง และระยะยาว รวมทั้งกำหนดรายละเอียดของผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องด้วย

ในส่วน กลไกระดับชาติในประเทศจอร์เจีย เมื่อพิจารณาในภาพรวมแบบกว้างแล้ว ถือเป็นกลไกที่ดีที่สุดในภูมิภาค ทั้งในเชิงโครงสร้างการปฏิบัติงาน และการดำเนินการตามกรอบการปฏิบัติงาน ในส่วนของการจำแนกและคัดกรองบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อเป็นการดำเนินการโดยคณะกรรมการและหน่วยเคลื่อนที่ จะนำส่งต่อไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกลุ่มทำงานถาวร (Permanent Group) ซึ่งเป็นคณะกรรมการ มีสมาชิก 5 คน เป็นผู้แทนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ³² โดยทั้ง 2 ส่วนสามารถพิจารณา และให้การรับรองสถานะที่เป็นทางการของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ พร้อมกับการเข้าถึงการบริการ และการสนับสนุนต่างๆ อย่างเต็มรูปแบบ โดยแนวทางเช่นนี้ ทำให้เกิดความริเริ่มตอบสนองต่อความต้องการมากยิ่งขึ้นสำหรับการติดตามการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมกระบวนการจำแนกและคัดกรองเหยื่อที่ไม่ต้องการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ยังช่วยยกระดับกระบวนการจำแนกและคัดกรองเหยื่อที่ควบคุมโดยการบังคับใช้กฎหมาย ในการสนธิกำลังเข้าสอบสวน สืบสวน การลงโทษ และการสร้างผลกระทบและความทุกข์ทางจิตใจซ้ำเติม (re-traumatization)

ใน มอลโดวา (Moldova) มีการจัดทำกลไกระดับชาติสำหรับเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งออกแบบเพื่อให้เกิดการดูแลบุคคลที่อาจเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยเน้นเข้าถึงการบริการต่างๆ จากเครือข่ายของผู้ให้บริการ³³ ซึ่งในการปรับปรุงการดำเนินงาน

30. Manual de abordaje, orientación y asistencia a víctimas de trata de personas con enfoque de género y derechos. International Organization for Migration (IOM), หน้า 61, ปี 2555. <https://publications.iom.int/books/manual-de-abordaje-orientacion-y-asistencia-victimas-de-trata-de-personas-con-enfoque-de> โดยมีตัวอย่างแบบฟอร์มการจัดทำและนำเสนอรายงานแบบง่าย ๆ (สำหรับการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ) หน้า 65

31. พิธีสารสำหรับการคัดกรองและจำแนก และการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ (Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons). Anti-Slavery International, หน้า 82, ปี 2548. www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/protocoltraffickedpersonskit2005.pdf

32. 2018 Trafficking in Persons Report, U.S. Department of State, 2018 p. 195. <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1078096/download>

33. การปฏิบัติเพื่อประเมินการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับช่วยเหลือ และคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในมอลโดวา, สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC), ปี 2550. https://lastradainternational.org/lisdocs/721%20unodc_07_assem_ref_protect_0408.pdf

ของกลไกระดับชาติ ในภูมิภาคย่อยๆ แต่ละภูมิภาคของประเทศ จะมีการจัดตั้งสำนักงานระดับภูมิภาค เพื่อปฏิบัติงานกับหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ให้บริการ รวมถึงโรงเรียนซึ่งประสานกิจกรรม/การดำเนินการฟื้นฟู และเยียวยาต่างๆ

ในสหรัฐอเมริกา ในหลายๆ มลรัฐได้จัดทำกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ในระดับมลรัฐ โดยในมหานครนิวยอร์ก กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ให้บริการสังคมสงเคราะห์ หรือบริการทางกฎหมายสามารถส่งต่อบุคคลที่เชื่อว่าเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ให้รับการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ต่างๆ ได้³⁴ ทั้งนี้ ได้นำกระบวนการ หรือขั้นตอนการส่งต่อในระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยมีหน่วยบริการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Division of Criminal Justice Services) ประสานกับสำนักงานให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการ และผู้ที่ต้องการการช่วยเหลือชั่วคราว (Office of Temporary and Disability Assistance) พิจารณาและทบทวนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) เพื่อกำหนดการเข้าช่วยเหลือในกรณีที่เกี่ยวข้อง มหานครนิวยอร์กให้ทุนสนับสนุนแผนงานปฏิบัติการต่อการค้ามนุษย์ (the Response to Human Trafficking Program) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลกรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ให้กับบุคคลที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในนิวยอร์ก แผนงานเน้นไปที่การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อที่อาจจะไม่สามารถเข้าถึงการบริการต่างๆ อาทิ บุคคลที่รอการจำแนกและคัดกรองจากรัฐบาลกลาง โดยการได้รับการดูแลบริการต่างๆ สำหรับเหยื่อ ครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ อาทิ การดูแลจัดหา/เช่าที่พักพิง การบริการทางการแพทย์ การดูแลให้คำปรึกษาสุขภาพจิต การบริการ/ช่วยเหลือทางกฎหมาย และการตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นอื่นๆ ตามพื้นฐานของบุคคลที่แตกต่างกัน

34. “การดำเนินงานบริการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: การค้ามนุษย์,” New York State. www.criminaljustice.ny.gov/pio/humantrafficking/humantrafficking.htm

แบบฝึกหัดที่ 3.3.1 : การอภิปรายเกี่ยวกับกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่ออภิปรายและเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) โดยเริ่มคิดเกี่ยวกับกลไกที่ดูแลการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์

เวลา :

 [15 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- การกำหนด คัดเลือก และจัดทำสำเนาเอกสารกลไกระดับชาติ/ระดับท้องถิ่นในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) โดยหากมีกลไกท้องถิ่นดูแล หรือเกี่ยวข้องกับประเด็นการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์

- กระดาษฟลิปชาร์ต

- กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมีคละสี (markers)

ขั้นตอน :

- อธิบายวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัดให้กับผู้เข้ารับการอบรม [2 นาที]

- ในกรณีที่ไม่มีกลไกระดับชาติ/ ระดับท้องถิ่นในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ให้นำการอภิปรายโดยถามคำถามต่างๆ ต่อไปนี้ พร้อมกับเขียนคำตอบลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต

- มีใครเคยใช้กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) บ้างหรือไม่ ? หากเคยใช้แล้ว มีประสบการณ์อย่างไรบ้าง ?

- มีความพยายามในการขยายหรือเพิ่มการใช้งานกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) บ้างหรือไม่ ? หากมี เป็นความพยายามประเภทใด ?

- หากคุณไม่เคยมีประสบการณ์การใช้งานกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ใดๆ เลย แล้วคุณมีความคิดต่อกลไกดังกล่าวอย่างไรบ้าง ?

• หากไม่มีกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ขอให้ชวนกันอภิปราย และตอบคำถามต่างๆ เหล่านี้ โดยให้บันทึกคำตอบลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต [10 นาที]

○ คุณรู้สึกคุ้นเคยกับกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ประเภทอื่นๆ หรือกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ที่ใช้อยู่ในประเทศอื่นๆ หรือไม่ ?

หากคุณมีความรู้สึกคุ้นเคย ขอให้คุณอธิบายเล็กน้อยเกี่ยวกับการทำงานของกลไกดังกล่าว ?

○ กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) เป็นประโยชน์ต่อการดูแลกรณี แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ หรือไม่ ? กลไกเหล่านี้ทำงานอย่างไร ?

• สรุป และเน้นย้ำข้อความสำคัญด้านล่าง [3 นาที]

ข้อความสำคัญ

• กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ช่วยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ให้บริการ ได้ทำงานร่วมกันในการจำแนก และคัดกรองบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ พร้อมๆ กับดูแลให้บุคคลดังกล่าวสามารถเข้าถึงการบริการต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น

แบบฝึกหัดที่ 3.3.2: การใช้กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) กับกรณีศึกษาตามหลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (ETP)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการใช้กลไกระดับประเทศและระดับท้องถิ่นในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) (กรณีที่มีอยู่) ที่เกี่ยวกับกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์
- เพื่อการฝึกปฏิบัติในการใช้กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)
- เพื่ออภิปรายแนวทาง หรือวิธีการในการปรับปรุงการใช้งานกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)
- เพื่ออภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์และข้อท้าทายของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

เวลา :

 [55 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- การกำหนด ค้นหา และจัดทำสำเนาเอกสารนำเสนอกลไกระดับชาติ/ระดับท้องถิ่นในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ในกรณีที่มีกลไกระดับท้องถิ่นสำหรับกรณีของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์
- กระดาษฟลิปชาร์ต
- กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมีคละสี (markers)
- การจัดทำสำเนาเอกสารกรณีศึกษาที่ 1-4 ของแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้ (ETP)

ขั้นตอน :

- อธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบถึงวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัด.
- กำหนดขอบเขตของแบบฝึกหัด (แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์) [5 นาที]
- หากมีกลไกระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ให้แบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม และแจกสำเนาเอกสารกรณีศึกษาตามแผนงานฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับใช้ (ETP) ที่แตกต่างกันให้กับแต่ละกลุ่ม และขอให้แต่ละกลุ่มดำเนินการ ดังนี้

- ร่วมกันคิด บ่งชี้ และกำหนดการบริการที่จำเป็นสำหรับเหยื่อ ตามกรณีศึกษา
- อภิปรายตามขั้นตอนการส่งต่อกรณี และขอให้ดำเนินการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) งานบริการสำหรับเหยื่อการติดตามขั้นตอนต่างๆ ตามที่แสดงในกระดานฟลิปชาร์ต หลังจากจัดทำผังขั้นตอนเสร็จสิ้นแล้ว ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมมาประชุมพิจารณาร่วมกัน
- ขอให้แต่ละกลุ่มได้นำเสนอการใช้งานกลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) จากนั้นให้ถามคำถามดังต่อไปนี้กับผู้เข้ารับการอบรม พร้อมกับบันทึกคำตอบลงในกระดานฟลิปชาร์ต
 - ๑ สิ่งที่กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สามารถทำได้ดี คืออะไรบ้าง ?
 - ๑ สิ่งที่กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ควรปรับปรุงเพื่อการดำเนินการ คืออะไรบ้าง ?
- หากไม่มีการจัดตั้งกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ให้แยกผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม โดยแจกสำเนาเอกสารกรณีศึกษาหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ (ETP) ที่แตกต่างกัน ให้แต่ละกลุ่ม จากนั้นขอให้อภิปราย และแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับงานบริการต่างๆ ที่จำเป็นหรือสำคัญต่อเหยื่อตามกรณีศึกษาที่ได้รับ หลังจากเสร็จสิ้นการอภิปรายและแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อยแล้ว ให้กลับมารวมกันทั้งหมด
- ให้แต่ละกลุ่มนำไปเสนองานบริการที่จำเป็นสำหรับเหยื่อตามกรณีศึกษาของแต่ละกลุ่ม จากนั้นให้ถามคำถามต่างๆ ต่อไปนี้กับผู้เข้ารับการอบรม และบันทึกคำตอบลงในกระดานฟลิปชาร์ต [40 นาที]
 - กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สามารถช่วยเหลือกรณี แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ ได้หรือไม่ ? กลไกเหล่านี้มีส่วนช่วยเหลือได้อย่างไร ?
 - ข้อท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในการสร้าง และการดำเนินงานของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) คืออะไรบ้าง? เราจะจัดการ หรือเอาชนะข้อท้าทายเหล่านี้ได้อย่างไร ?
 - คุณคิดว่ากลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ต้องครอบคลุมสิ่งใดบ้าง ?
 - หน่วยงาน/สำนักงานใดบ้างที่จะมีส่วนช่วยในการออกแบบ และการดำเนินงานของกลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ?
- สรุป และถาม-ตอบ พร้อมเน้นย้ำข้อความสำคัญด้านล่างนี้ [10 นาที]

ข้อความสำคัญ

- กลไกในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สามารถช่วยปรับปรุงกระบวนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) รวมถึงปรับปรุงเพิ่มความสามารถของเหยื่อในการเข้าถึงการบริการต่างๆ
- กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ทำให้เกิด และหนุนเสริมการดำเนินงานองค์รวม (holistic approach) ให้กับงานบริการสำหรับเหยื่อ พร้อมกับดูแลให้มีการตอบสนองต่อความจำเป็นหรือความต้องการที่แตกต่างหลากหลาย รวมถึงการจัดทำแผนการดูแลที่มีรายละเอียด และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- กลไกการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ช่วยดูแลกำหนด คัดกรอง และจำแนกกรณีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และดำเนินการสอบสวนสืบสวนได้

บทเรียนที่ 3.4: ขั้นตอนและบทบาท

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงาน สำนักงาน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดูแล ช่วยเหลือบุคคลที่เป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยหมายรวมถึงการให้บริการต่างๆ กับเหยื่อ
- เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำผังการประสานงาน และขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

เวลา :

 [1 ชั่วโมง 38 นาที]

วัสดุอุปกรณ์/สิ่งที่ต้องจัดเตรียม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)
- ใบงานที่ 3.4.1: เคล็ดลับในการใช้โทรศัพท์
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.4: ขั้นตอนและบทบาท
- เครื่องฉายภาพ (projector)

ขั้นตอน :

- แบบฝึกหัดที่ 3.4.1: กิจกรรมการตั้งการเรียนรู้ ผ่านการใช้โทรศัพท์ [23 นาที]
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.4: ขั้นตอนและบทบาท [20 นาที]
- แบบฝึกหัดที่ 3.4.2: การจัดทำผังการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) [55 นาที]

บทบาทและความรับผิดชอบ

บทบาทและความรับผิดชอบอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยในหลาย ๆ เขตอำนาจศาล นำสายด่วน (hotline) มาปรับใช้ในการนำเสนอ และแจ้งกรณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ซึ่งการใช้สายด่วนเหล่านี้ อาจจะเป็นการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ก็ได้ และมักจะมีการจัดทำสายด่วนแยกแยะระหว่าง กรณีของการค้ามนุษย์ และการใช้แรงงานเด็ก โดยองค์การภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) และองค์กรภาคประชาสังคม มีบทบาทหน้าที่คล้ายๆ กันในส่วนนี้ ดังนี้

ผู้ตรวจแรงงาน (labor inspectors) : โดยทั่วไปมีอำนาจ และหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบสถานประกอบการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแบบเฉพาะกิจ หรือตามการปฏิบัติทั่วไป ซึ่งในหลายๆ เขตอำนาจศาล ผู้ตรวจแรงงานมีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบเกี่ยวกับกรณี การใช้แรงงานเด็ก และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับการละเมิดหรือทำความรุนแรงต่อแรงงาน โดยทั่วไป ผู้ตรวจแรงงาน มักจะปฏิบัติงานร่วมกับนายจ้าง เพื่อช่วยให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎระเบียบ และแนวทางต่างๆ ของพื้นที่ หรือท้องถิ่น รวมถึงทำกิจกรรม เชิงรุกในพื้นที่เพื่อดูแลให้มีการกระทำที่เข้าข่ายการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ ผู้ตรวจแรงงาน มักจะรับผิดชอบในการนำกรณีแรงงานเด็กเข้าสู่กระบวนการพิจารณา กลไกการรับเรื่องร้องเรียน รวมถึงการฟ้องร้องดำเนินคดีต่างๆ ทั้งต่อสำนักงานแรงงาน หรือศาลแรงงาน

เจ้าหน้าที่ตำรวจ : โดยทั่วไปมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสืบสวน สอบสวนเกี่ยวกับกรณีการใช้ แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ซึ่งในบางเขตอำนาจศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการใช้แรงงานเด็ก ลักษณะการปฏิบัติงานทั่วไปแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่จำแนก และคัดกรองบุคคลต่างๆ ที่สงสัย หรืออยู่ในข่ายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ของเหตุการณ์³⁵ โดยทำกระบวนการสัมภาษณ์และเก็บปากคำเบื้องต้นของเหยื่อ และอาจต้องทำการส่งต่อเพื่อการรับบริการ และการช่วยเหลือ (referral)s สำหรับการดูแลเหยื่อด้วย ทั้งนี้ มักจะมีการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจทำหน้าที่เป็นตำรวจสืบสวนสอบสวน กรณีการค้ามนุษย์ และกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนนี้จะได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษเกี่ยวกับ ความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย และแนวทางการดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ และเด็ก

พนักงานอัยการ : มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาสั่งฟ้องและดำเนินกระบวนการฟ้องร้องเอาผิดในกรณี การค้ามนุษย์ ซึ่งในหลายๆ เขตอำนาจศาล พนักงานอัยการต้องรับผิดชอบต่อการพิจารณาสั่งฟ้องและดำเนินกระบวนการฟ้องร้องเอาผิดในกรณี การใช้แรงงานบังคับและแรงงานเด็ก และมักจะพบว่า มีการกำหนดหรือจัดตั้งหน่วยเฉพาะของพนักงานอัยการที่ดูแลเกี่ยวกับกรณี การค้ามนุษย์ โดยในบางเขตอำนาจศาล พนักงานอัยการยังทำหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของกรณีที่เกิดขึ้นด้วย พนักงานอัยการมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและเตรียมความพร้อมให้บุคคลที่เป็นเหยื่อในการเข้าร่วมกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดี ในศาล รวมถึงการดูแลให้การคุ้มครองเหยื่อในระหว่างที่ดำเนินกระบวนการฟ้องร้องและต่อสู้คดี

35. การตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์ โดยใช้กรอบแนวคิดเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach): คู่มือสำหรับผู้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอาชนะต่อการค้ามนุษย์ ในแอนติกวา และบาบูดา เบลิส จาไมกา และตรินิแดด และโตเบโก. องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), หน้าที่ 55, 2018. <https://publications.iom.int/books/investigating-human-trafficking-cases-using-victim-centred-approach-trainers-manual-combating>

ผู้พิพากษา : มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับฟังข้อเท็จจริง และได้ส่วนมูลฟ้องกรณีฟ้องร้องเกี่ยวกับการการค้ามนุษย์ และในหลายๆ ครั้ง ก็เกี่ยวกับการใช้แรงงานบังคับด้วย โดยในบางเขตอำนาจศาล ผู้พิพากษาก็พิจารณาการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กด้วย ไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ ในหลายๆ ครั้ง

ผู้พิพากษาทำหน้าที่รับฟังและไต่สวนข้อเท็จจริงในการฟ้องคดีเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด (WFCL) ด้วยเช่นกัน ผู้พิพากษามีหน้าที่รับผิดชอบในการช่วยให้กระบวนการพิจารณา และได้ส่วนคดีที่มีความละเอียดอ่อนต่อบุคคลที่เป็นเหยื่อ (victim-sensitive trial)

เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง : โดยทั่วไปทำหน้าที่ดูแลการตรวจคัดกรองบุคคลที่เดินทางเข้า และออกจากประเทศ ซึ่งอาจจะรวมถึงการตรวจคัดกรอง และเฝ้าระวังพฤติกรรมที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ด้วยเช่นกัน โดยหากพบกรณีที่ต้องสงสัย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจำเป็นต้องทำการสัมภาษณ์ และเป็นส่วนเริ่มต้นในการทำการส่งต่อเพื่อมารับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

หน่วยงานอื่นๆ ของรัฐบาล : ในหลายๆ เขตอำนาจศาล มีการจัดตั้งหน่วยงานรัฐลักษณะอื่นๆ ให้ช่วยเหลือ และสนับสนุนดูแลกรณีเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยในส่วนของดูแลและให้บริการทางสังคมอื่นๆ อยู่ในการดูแลของนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือทั้งการให้คำปรึกษา การพัฒนาและจัดทำแผนช่วยเหลือเหยื่อ และการเข้าร่วมรับฟังการสัมภาษณ์เหยื่อ ทั้งนี้ มีหน่วยงานที่ดูแลสวัสดิภาพเด็กทำหน้าที่ดูแลและจัดหาบริการต่างๆ ให้กับเด็กที่เป็นเหยื่อ อาทิ การเข้าร่วมรับฟังการสัมภาษณ์ การช่วยเหลือการดำเนินการตามแผนบำบัดและฟื้นฟู และการกำหนด/จัดหาผู้ปกครองและที่พักพิงตามความจำเป็น ทั้งนี้กระทรวงศึกษาในหลายๆ ครั้งจะทำหน้าที่ช่วยเหลือ และดูแลการลงทะเบียนกลับไปเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนของเด็กอีกครั้ง

องค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) และองค์กรภาคประชาสังคม : มักจะเป็นผู้ดูแล และจัดหาบริการต่างๆ ให้กับเหยื่อ โดยองค์กรต่างๆ เหล่านี้ยังสามารถช่วยเหลือให้เหยื่อสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ด้วย องค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) และองค์กรภาคประชาสังคมมีขอบเขตกิจกรรมหลายๆ ด้าน ซึ่งครอบคลุมบริการต่างๆ ดังนี้³⁶

- การตรวจสุขภาพกายและจิต รวมถึงให้การช่วยเหลือการดูแลทางการแพทย์ และการให้คำปรึกษาต่อเหยื่อ
- การประสานงาน ใกล้เกลี่ย และให้คำปรึกษา ตลอดจนดูแลกิจกรรมครอบครัวบำบัด
- การติดตามการดำเนินการตามขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของเหยื่อ
- การติดตามดูแลเด็ก ในกรณีที่เข้าพักในที่พักพิง
- การช่วยเหลือดูแลการลงทะเบียนกลับไปเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนของเด็กอีกครั้ง
- การจัดหาหรือช่วยประสานกิจกรรมตามแผนงานฝึกอบรมอาชีพต่างๆ
- การช่วยจัดหางาน อาชีพ และเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

36 คู่มือ IOM เกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์โดยตรง (IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking). องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), หน้า 86, ปี 2550. <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-direct-assistance-victims-trafficking-0>

- การช่วยเหลือในการจัดหา คัดสำเนาเอกสารต่างๆ อาทิ สูติบัตร หนังสือเดินทาง (พาสปอร์ต) และเอกสารแสดงตัวบุคคลอื่นๆ
- การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง และคดีอาญา
- การช่วยเหลือในการขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า)
- การบริหารจัดการ ดูแลการบริการโทรศัพท์สายด่วน เพื่อให้ข้อมูลและการประสานงาน/ช่วยเหลือฉุกเฉินสำหรับเหยื่อ
- การจัดหาและดูแลความปลอดภัยของพาหนะในการเดินทาง

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆ โดยองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) และองค์กรภาคประชาสังคม ได้ที่บทเรียนที่ 3.4: บริการสำหรับเหยื่อ

การจัดทำแผนผังขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

หรือที่รู้จักกันว่า การทำแผนผังการประสานงาน (coordination mapping) ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหาย รวมถึงการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการนั้นๆ การจัดทำแผนผังขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ เป็นขั้นตอนที่เป็นประโยชน์ ทำให้เข้าใจภาพรวมของขั้นตอนการดำเนินงานภายในประเทศ การจัดทำแผนผังขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ถือเป็นขั้นตอนแรกในการทำแผนผังขั้นตอนการดูแลกรณีของเหยื่อ รวมถึงการตรวจสอบและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายในแต่ละขั้นตอน

หลังจากนั้น เป็นการกำหนดหน่วยงาน สำนักงาน และองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่ดูแลและให้บริการแต่ละขั้นตอน รวมถึงการสนองตอบความต้องการ/ความจำเป็นของเหยื่อ การจัดทำแผนผังขั้นตอนครอบคลุมถึง การกำหนดหน่วยงาน/องค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลและสนับสนุนบริการให้กับเหยื่อในแต่ละขั้น รวมถึงการสร้างระบบการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือ การค้ามนุษย์ ตามที่พบในช่วงการทำแผนผังขั้นตอนในช่วงเริ่มต้น ขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ครอบคลุมสิ่งต่างๆ ดังนี้

- การจำแนกและคัดกรอง หรือตรวจสอบว่าใครควรได้รับการสนับสนุน/ดูแล หรือการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์
- การสอบสวน/สืบสวน
- การจัดหา และดูแลการบริการต่างๆ ให้กับเหยื่อ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นเร่งด่วน ได้แก่ ที่พักพิง การรักษาทางการแพทย์ฉุกเฉิน และการประเมินความมั่นคง หรือความปลอดภัยต่างๆ
- การจัดหา และดูแลการบริการต่างๆ ให้กับเหยื่อ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นระยะปานกลาง ได้แก่ การดูแลและจัดหาที่พักพิงระยะสั้น และบริการดูแลสุขภาพกายและจิตเพิ่มเติม รวมถึงการให้คำปรึกษา การลงทะเบียนกลับไปเข้ารับการศึกษาอีกครั้ง และการสนับสนุนทางกฎหมาย
- การสัมภาษณ์เหยื่อ
- การจัดหา และดูแลการบริการต่างๆ ให้กับเหยื่อ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ/ความจำเป็นระยะยาว ได้แก่ การสนับสนุนทางการศึกษาและการจ้างงาน การให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมทางกฎหมาย และการกลับคืนสู่สังคม

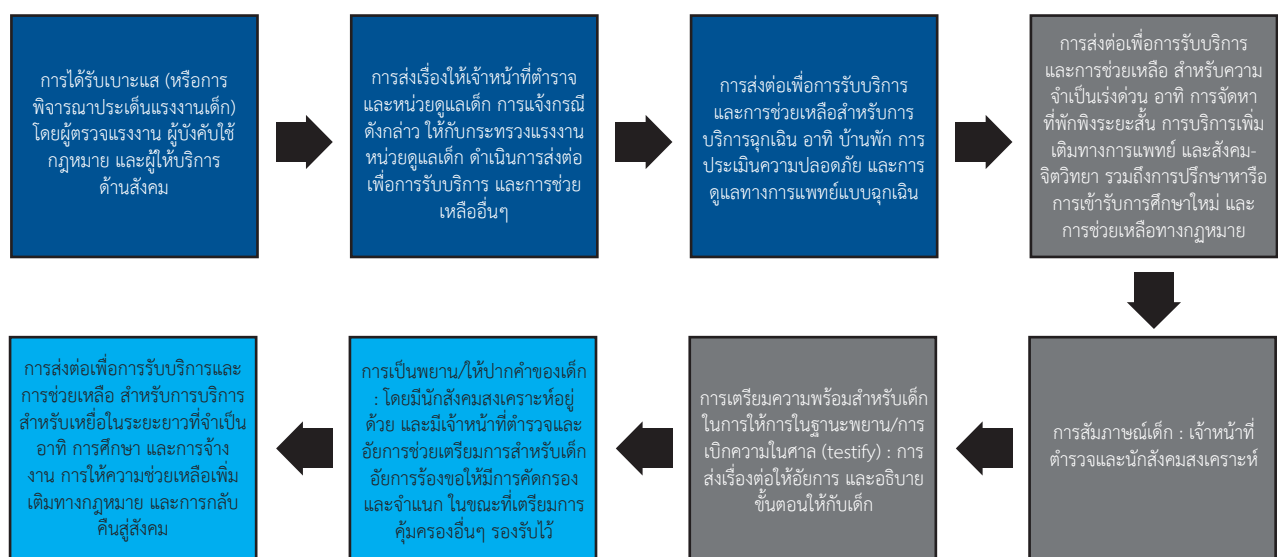
- การเตรียมความพร้อมให้เหยื่อสำหรับการให้การในฐานะพยาน/การเบิกความในศาล
- การช่วยเหลือเหยื่อในระหว่างกระบวนการฟ้องร้องคดี (trial) กระบวนการหลังจากเสร็จสิ้นการฟ้องร้องคดี (post-trial) และการติดตามดูแลต่างๆ

หลังจากที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบแล้ว ให้เขียนชื่อขององค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มที่มีหน้าที่ดังกล่าวไว้ข้างๆ ขั้นตอนต่างๆ ที่เขียนไว้ นอกจากนั้น ในกรณีมีบริการสายด่วนเพื่อการแจ้ง และรายงาน และ/หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ก็ให้เขียนหน่วยงานดังกล่าวลงไปด้วย

จากนั้นให้เริ่มจัดทำแผนผังขั้นตอน โดยอาจจะแสดงเป็นผังภูมิรูปภาพง่ายๆ เหมือนกับตัวอย่างผังภูมิรูปภาพด้านล่าง โดยในผังภูมิแสดงบทบาท และความรับผิดชอบของการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนที่เกี่ยวกับกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ และช่วงเวลาในการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)

ผังภูมิรูปภาพตัวอย่าง ผังภูมิรูปภาพด้านล่างแสดงตัวอย่างของผังภูมิสำหรับการดำเนินกรณีแรงงานเด็ก โดยแสดงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมถึงช่วงเวลาที่จะมีการดำเนินงานตามขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ในสำนักงาน หน่วยงาน และผู้ให้บริการที่แตกต่างหลากหลาย โดยผังภูมิดังกล่าวมิได้นำมาใช้โดยตรงกับทุกๆ ประเทศ แต่เป็นไปเพื่อการนำเสนอ หรือแสดงให้เห็นถึงการทำให้เชื่อมโยงการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ที่เป็นไปได้ในพื้นที่ต่างๆ

ผังภูมิรูปภาพ 3: ตัวอย่างผังภูมิสำหรับการดำเนินกรณีแรงงานเด็ก

แบบฝึกหัดที่ 3.4.1 : กิจกรรมโทรศัพท์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ :

- เริ่มคิดเกี่ยวกับความสำคัญในการบันทึก และส่งต่อข้อมูลที่เหมาะสม

เวลา :

 [23 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- สำเนาเอกสารใบงานที่ 3.4.1: เคล็ดลับการใช้โทรศัพท์
- กระดาษฟลิปชาร์ต
- กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมีคละสี (markers)

ขั้นตอน :

- อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัดให้กับผู้เข้ารับการอบรม [2 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมลุกออกจากที่นั่ง และยืนล้อมเป็นวงกลมขนาดใหญ่ โดยให้กระบวนกรหันไปด้านขวา และพูดกระซิบข้อความบนใบงานที่ 3.4.1: เคล็ดลับการใช้โทรศัพท์ ไปที่ใบหูของบุคคลข้างๆ กระบวนกร ซึ่งคือ
 - การดูแล ทำความเข้าใจ และบ่งชี้ถึงลักษณะความช่วยเหลือตามความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายที่มีอยู่ โดยหลังจากช่วยเหลือเด็กผู้ชายอายุ 17 ปีจากเรือประมง และต้องมีความจำเป็นต้องขอรับการช่วยเหลือเร่งด่วนทางการแพทย์ เนื่องจาก การบาดเจ็บที่แขน นอกจากนั้น เขายังต้องการได้รับการดูแล และจัดหาที่พักพิงและการบริการอื่นๆ [3 นาที]
- แนะนำบุคคลที่ได้รับข้อความให้กระซิบไปที่ใบหูของบุคคลข้างๆ ถัดไป โดยทำขั้นตอนดังกล่าวต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งครบวงกลม แล้วให้บุคคลสุดท้ายที่ได้รับข้อความพูดข้อความที่ตนเองได้ยินมาก แล้วถาม ผู้เข้ารับการอบรมว่า เป็นข้อความเดียวกันกับที่ตนเองรับฟังมาหรือไม่ [10 นาที]
- ส่งสำเนาเอกสารใบงานที่ 3.4.1: เคล็ดลับการใช้โทรศัพท์ ให้กับบุคคลที่ยืนอยู่ข้างขวามือของกระบวนกร จากนั้นขอให้ผู้เข้ารับการอบรมนำส่งกรณีดังกล่าวไปยังหน่วยงาน/สำนักงานที่ประสานการบริการสำหรับเหยื่อแล้วให้บุคคลที่ถือสำเนาเอกสารใบงานที่ 3.4.1: เคล็ดลับการใช้โทรศัพท์ เก็บสำเนาไว้ 1 แผ่น แล้วส่งที่เหลือให้ผู้เข้ารับการอบรมอื่นๆ ในวงกลม เพื่อนำส่งกรณีดังกล่าว

ไปยังผู้จัดหางานบริการรายอื่นๆ แล้วให้บุคคลที่ทำการการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) อ่านข้อความที่เขียนในใบงาน ออกเสียงดัง แล้วสอบถามผู้เข้ารับการอบรมว่า ข้อความที่ได้รับมานั้นถูกต้อง หรือไม่ [5 นาที]

- ให้สรุปข้อความสำคัญด้านล่าง ดังต่อไปนี้ [3 min]

ข้อความสำคัญ :

- บันทึกข้อความต่างๆ เมื่อได้รับรู้มา และพยายามบันทึกเพื่อนำเสนอหรือถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นๆ เพื่อดูแลให้เหยื่อได้รับการบริการต่างๆ ที่จำเป็น/ต้องการ ทั้งนี้ ให้รักษาข้อมูลเป็นความลับ และนำเสนอให้กับบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือต่อเหยื่อ ทั้งในกระบวนการสอบสวน สืบสวน หรือการดำเนินการฟ้องร้อง/เอาผิดต่อผู้กระทำ

- การประสานงานการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับงานบริการสำหรับเหยื่อ ผ่านสำนักงานหรือหน่วยงานกลาง ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถดูแลเหยื่อให้ได้รับการบริการที่จำเป็นได้ตามระยะเวลาที่เหมาะสม

แบบฝึกหัดที่ 3.4.2: การจัดทำแผนผังการส่งต่อเพื่อการรับบริการ และการช่วยเหลือ (referral)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อจัดทำผังขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์

เวลา :

 [55 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

- การกำหนดและจัดทำสำเนาเอกสารใบงานที่ 3.2.1: แบบฟอร์มสำเร็จรูปของผังขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการรับบริการ และการช่วยเหลือ (referral) สำหรับผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคน
- ปากกาหรือดินสอ
- กระดาษฟลิปชาร์ต โดยแต่ละหน้าเขียนหัวข้อต่างๆ ดังนี้
 - การจำแนก/คัดกรอง (Identification)
 - การสอบสวน/สืบสวน (Investigation)
 - งานบริการสำหรับเหยื่อ: ความจำเป็นเร่งด่วน
 - งานบริการสำหรับเหยื่อ: ความจำเป็นขั้นกลาง
 - การสัมภาษณ์เหยื่อ
 - การเตรียมความพร้อมให้กับเหยื่อสำหรับการให้การในฐานะพยาน/การเบิกความในศาล
 - การช่วยเหลือ/สนับสนุนเหยื่อในระหว่างขั้นตอนการฟ้องร้องดำเนินคดี
 - บริการสำหรับเหยื่อ: ความจำเป็นระยะยาว
- กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมีคละสี (markers)

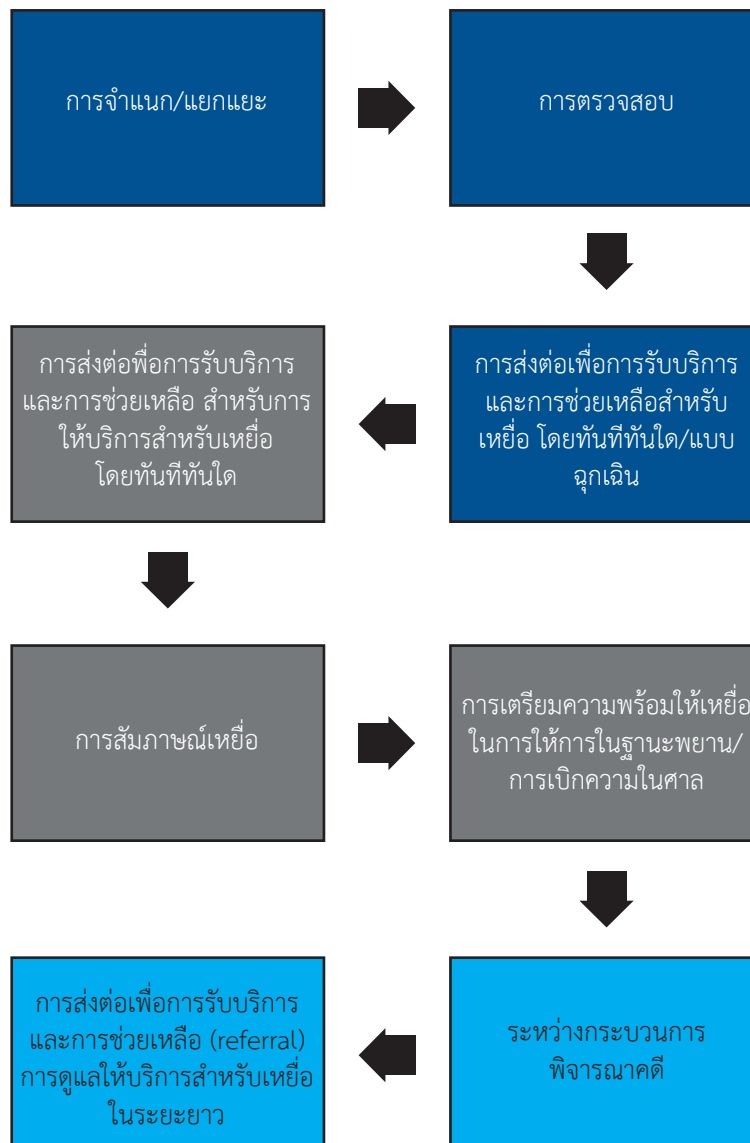
ขั้นตอน :

- อธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบถึงวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัด การกำหนดขอบเขตของแบบฝึกหัด (แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์) [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมแนะนำตนเอง โดยกล่าวถึงชื่อ สำนักงาน/หน่วยงาน/องค์กร รวมถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ในกรณีของแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ (หากผู้เข้ารับการอบรมมาจากหน่วยงานและองค์กรที่แตกต่างหลากหลาย) โดยหากคุณมีผู้เข้ารับการอบรมที่มาจากหน่วยงาน/สำนักงาน/องค์กรเดียวกัน ก็ให้ผู้แทนคนใดคนหนึ่งนำเสนอข้อมูลโดยสรุปเกี่ยวกับ สำนักงาน/องค์กรนั้น ๆ กระบวนการบันทึกข้อมูลลงในแผ่นข้อความ และแปลลงบนกระดานฟลิปชาร์ต เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีสำนักงาน/ องค์กรใดที่เข้าร่วมการอบรม และมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร [20 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการจำแนกและคัดกรอง หรือใครได้รับเทคนิค หรือมีเคล็ดลับ หรือเข้าสังเกตพฤติกรรมการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์ [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวน/สืบสวนและตรวจสอบกรณี [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการดูแลและจัดหางานบริการสำหรับเหยื่อ แบบเร่งด่วน [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการดูแลและจัดหางานบริการสำหรับเหยื่อ แบบปานกลาง [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการสัมภาษณ์เหยื่อ [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการเตรียมความพร้อมให้กับเหยื่อเพื่อให้การในฐานะพยาน/การเบิกความในศาล [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบการสนับสนุนช่วยเหลือเหยื่อระหว่าง กระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดี [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันคิดเกี่ยวกับสำนักงาน/องค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการให้บริการระยะยาวสำหรับเหยื่อ [5 นาที]
- ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานเป็นกลุ่ม โดยอภิปรายภายในกลุ่มว่า หน่วยงาน สำนักงาน หรือองค์กรใด มีหน้าที่รับผิดชอบ สำหรับขั้นตอนแต่ละส่วน และช่วงเวลาไหนที่ควรดำเนินการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) และดำเนินการ กับใคร โดยใช้ผังภูมิ ทั้งนี้ หากมีสำนักงานส่วนกลางทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) ขอให้นำมาพิจารณาไปด้วย [10 นาที]
- สรุป พร้อมถาม-ตอบ และเน้นย้ำข้อความสำคัญด้านล่าง [5 min]

ข้อความสำคัญ

- มีหน่วยงาน สำนักงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือกรณีแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน สำนักงาน หรือองค์กรในกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยให้เหยื่อได้รับการบริการตามที่จำเป็น
- การทำความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) และหน่วยงาน สำนักงาน หรือองค์กรใดที่ควรทำการส่งต่อไป เพื่อดูแลให้เหยื่อได้รับการบริการตามที่จำเป็น ในระยะเวลาที่เหมาะสม

ใบงานที่ 3.4.1: แบบฟอร์มการทำแผนผังการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ

บทเรียนที่ 3.5: การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ (Mandatory Reporting)

วัตถุประสงค์ :

- เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์และข้อท้าทายของการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ
- เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำระบบการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับมาใช้ในทางปฏิบัติ

เวลา :

วัสดุอุปกรณ์/สิ่งที่ต้องจัดเตรียม :

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- ปากกาเคมีคละสี (markers)
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.5: การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ
- เครื่องฉายภาพ (projector)

ขั้นตอน :

- แบบฝึกหัดที่ 3.5.1: การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ [10 นาที]
- การนำเสนอพาวเวอร์พอยท์ (power point) 3.5: การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ [15 นาที]

การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ทำให้เกิดสภาพบังคับในการจัดทำรายงานกรณีต่างๆ ที่เป็นข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับช่วยให้ประเทศต่างๆ สามารถจำแนกและกลั่นกรองบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อได้มากยิ่งขึ้น พร้อมๆ กับช่วยให้เหยื่อสามารถได้รับการบริการต่างๆ ตามที่ต้องการ/จำเป็น และเป็นการเพิ่มการสอบสวน/สืบสวนเกี่ยวกับการใช้ แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับอาจจะทำให้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อยิ่งมีแนวโน้มที่จะเข้าขอความช่วยเหลือต่างๆ น้อยลง เนื่องจากเกรงกลัวว่า จะมีการรายงานข้อมูลต่างๆ ให้กับหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับเป็นการดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนดให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานต่างๆ (มักเป็นบุคลากรทางการแพทย์ หรือผู้ที่ปฏิบัติงานกับเด็ก) ต้องแจ้งให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หากพบว่า มีบุคคลที่เข้าข่ายเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ในบางเขตอำนาจศาล กำหนดให้ต้องขอคำยินยอม (consent) ในกรณีที่มีการจัดทำและนำเสนอรายงานเกี่ยวกับบุคคลต้องสงสัยซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่ตกเป็นเหยื่อ ในขณะที่ไม่ได้กำหนดให้ขอคำยินยอมในกรณีที่มีการจัดทำและนำเสนอรายงานเกี่ยวกับบุคคลต้องสงสัยซึ่งเป็นเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ

ในหลายๆ เขตอำนาจศาล มีข้อกำหนดสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ และผู้ปฏิบัติงานกับเด็ก (อาทิ ครู หรือนักสังคมสงเคราะห์) ต้องรายงานกรณีที่สงสัยว่า มีการกระทำละเมิดต่อเด็ก โดยในเขตอำนาจศาลส่วนใหญ่ ข้อกำหนดนี้ครอบคลุมกับการค้ามนุษย์ที่กระทำต่อเด็ก และการใช้แรงงานเด็ก และอาจจะครอบคลุมถึงกรณีทั้งหมดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก การจัดทำและนำเสนอรายงานเช่นนี้จะนำเสนอต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และงานบริการด้านสังคม/สวัสดิการสำหรับเด็ก

ข้อกำหนดในการจัดทำและนำเสนอรายงานอาจจะแตกต่างกันไปในเขตอำนาจศาลต่างๆ อาทิ ในมลรัฐนิวยอร์ก เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและอัยการจำเป็นต้องรายงานกรณีที่สงสัยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ในขณะที่การให้บริการทางกฎหมายและทางสังคมต่างๆ ต้องขอคำยินยอมในการรายงานกรณีของผู้ใหญ่³⁷ ส่วนผู้ให้บริการ และผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สำหรับเด็ในนิวยอร์กจำเป็นต้องรายงานกรณีที่สงสัยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในเด็กเพื่อกิจกรรมทางเพศไปยังหน่วยบังคับใช้กฎหมายต่างๆ³⁸

ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำและนำเสนอรายงาน

การจัดทำและนำเสนอรายงานทำให้เกิดผลประโยชน์แตกต่างหลากหลาย โดยอันดับแรก คือ ทำให้มีจำนวนรายงานมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับกรณีที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือเหยื่อได้มากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดการสื่อสารและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและขอบเขตของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ภายในประเทศนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การจัดทำและนำเสนอรายงานยังเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานในการจำแนก และคัดกรองบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์มากยิ่งขึ้น³⁹ ในส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ถือเป็นวิชาชีพที่มักจะได้พบปะและสื่อสารกับบุคคลที่ได้เกี่ยวข้องกับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในวิถีที่เป็นการดูแลสุขภาพความลับสำหรับเด็กที่ได้รับการจำแนก/คัดกรองให้เป็นเหยื่อของการกระทำ

37 การดูแลและสนองตอบต่อเยาวชนที่ถูกค้ามนุษย์ และแสวงประโยชน์จากเพศพาณิชย์: คู่มือสำหรับนักวิชาชีพที่ให้บริการต่อเด็ก. New York State Office of Children and Family Services, หน้า 34, ปี 2559. <https://ocfs.ny.gov/programs/human-trafficking/assets/docs/OCFS-Handbook-for-Office-print.pdf>

38 การดูแลและสนองตอบต่อเยาวชนที่ถูกค้ามนุษย์ และแสวงประโยชน์จากเพศพาณิชย์: คู่มือสำหรับนักวิชาชีพที่ให้บริการต่อเด็ก. New York State Office of Children and Family Services, หน้า 37, ปี 2559. <https://ocfs.ny.gov/programs/human-trafficking/assets/docs/OCFS-Handbook-for-Office-print.pdf>

39 English, Abigail “การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับเกี่ยวกับการค้ามนุษย์: ประโยชน์ที่เป็นไปได้ และ ความเสี่ยงต่ออันตราย” in AMA Journal of Ethics มกราคม 2560, ฉบับที่ 19, หมายเลข 1. หน้า 58. <https://journalofethics.ama-assn.org/sites/journalofethics.ama-assn.org/files/2018-05/pfor1-1701.pdf> เข้าดู ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2560

ข้อท้าทายของการจัดทำและนำเสนอรายงาน

ลักษณะการจัดทำและนำเสนอรายงานเป็นส่วนที่กระทบ หรือมีความขัดแย้งกับข้อกำหนดในการเก็บรักษาความลับ ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์ยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด โดยในส่วนของเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ เหยื่อที่รับรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดในการจัดทำและนำเสนอรายงาน อาจจะรู้สึกลังเลกับการขอรับความช่วยเหลือทางการแพทย์ หรือไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลใดๆ เนื่องจากเกรงกลัวต่อการถูกแก้แค้นจากนักค้ามนุษย์ หรือนายจ้าง การถูกดำเนินคดีทางกฎหมายเนื่องจากการกระทำ ความผิดอาญาเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ หรือการถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง⁴⁰ หากเหยื่อได้รับการบริการช่วยเหลือต่าง และไม่ถูกดำเนินคดีอาญาใดๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ก็ยังต้องเผชิญกับความกลัวต่างๆ เหล่านี้ ในขณะที่บุคลากรทางการแพทย์ ครู และวิชาชีพอื่นๆ ที่จำเป็นต้องจัดส่งรายงานอาจจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจำแนก แยกแยะบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ โดยในเขตอำนาจศาลบางแห่งได้พัฒนาคู่มือและเครื่องมือสำหรับนักปฏิบัติ อาทิ บัญชีรายการตัวชี้วัดต่างๆ ทั้งนี้ มีข้อกังวลต่างๆ เกี่ยวกับการถูกลงโทษเนื่องจากการไม่รายงานกรณีดังกล่าว รวมถึงการจัดทำและนำเสนอรายงานยังสร้างภาระเกินควรให้กับผู้ปฏิบัติงานกับเด็ก ข้อท้าทายสุดท้ายที่พบในเขตอำนาจศาล คือ การกำหนดนิยามความหมายที่นำมาใช้ในการจำแนกคัดกรองบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ และ/หรือแรงงานบังคับแบบแคบเกินไป ซึ่งหมายความว่า กรณีของชาวต่างชาติซึ่งอาจจะไม่ได้รับการจำแนกคัดกรองในขั้นต้นว่าเป็นเหยื่อ อาจจะถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทางอย่างรวดเร็ว โดยไม่มีการให้ความช่วยเหลือหรือการอุทธรณ์ใดๆ

40 English, Abigail “การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับเกี่ยวกับการค้ามนุษย์: ประโยชน์ที่เป็นไปได้ และ ความเสี่ยงต่ออันตราย” in AMA Journal of Ethics มกราคม 2560, ฉบับที่ 19, หมายเลข 1. หน้า 58. <https://journalofethics.ama-assn.org/sites/journalofethics.ama-assn.org/files/2018-05/pfor1-1701.pdf> accessed 14 September 2020.

แบบฝึกหัดที่ 3.5.1 : การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดทำ และนำเสนอรายงานภาคบังคับ

วัตถุประสงค์ :

เพื่ออภิปรายเกี่ยวกับผลประโยชน์ และข้อท้าทายต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำ และนำเสนอรายงานภาคบังคับ

เวลา :

 [30 นาที]

วัสดุอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อม :

• ให้ค้นหา เลือก และจัดเตรียมสำเนาเอกสารข้อกำหนดระดับประเทศในการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ หากจำเป็น ต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมีคละสี (markers)

ขั้นตอน :

• อธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบถึงวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัด พร้อมกำหนดขอบเขตของแบบฝึกหัด (แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และ/หรือการค้ามนุษย์) [5 นาที]

• หากพบว่า มีข้อกำหนดระดับประเทศในการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ให้ชวนอภิปรายเกี่ยวกับคำถามต่างๆ ต่อไปนี้ โดยให้บันทึกคำตอบลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต

○ มีใครบ้างที่เคยใช้กลไกการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ หรือได้รับคำแนะนำจากกลไกนี้บ้าง ? การใช้กลไกนี้ ช่วยให้คุณสามารถค้นหา กำหนด สอบสวน/สืบสวน หรือการฟ้องร้องเอาผิด ได้หรือไม่ ?

○ มีอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ของการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ?

○ มีอะไรบ้างที่เป็นปัญหา/ข้อท้าทายของการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ?

○ ประเพณีของกิจกรรมการศึกษา และกิจกรรมการพบปะในพื้นที่ใดบ้าง ที่ดำเนินการในการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ? มีกิจกรรมหรือการดำเนินการที่จำเป็นต้องทำเพิ่มเติม หรือไม่ ? หากมี คุณคิดว่า มีกิจกรรมหรือการดำเนินการประเภทใดบ้าง ที่คุณคิดว่า ทำให้เกิดความสำเร็จ ?

• หากไม่พบว่า มีข้อกำหนดระดับประเทศในการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ให้ชวนอภิปรายเกี่ยวกับคำถามต่างๆ ต่อไปนี้ โดยให้บันทึกคำตอบลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต

○ การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับมีประโยชน์หรือไม่ ?

○ เหตุผลที่คิดว่ามี หรือไม่มีประโยชน์ คืออะไรบ้าง ?

○ คุณคิดว่า ควรมีนักวิชาชีพ/เจ้าหน้าที่/กลุ่มของประชาชน ประเภทใดบ้างที่ควรครอบคลุม หรือมีส่วนร่วมกับการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ? เหตุผล (ทำไม)? คุณคิดว่ามีข้อท้าทายใดๆ หรือไม่ ในการนำกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ มาครอบคลุม หรือมีส่วนร่วมเช่นนี้ ? หากมีข้อท้าทาย คิดว่า ข้อท้าทายคืออะไรบ้าง ?

○ มีประเภทของกิจกรรมการศึกษา และกิจกรรมการพบปะในพื้นที่ใดบ้าง ที่จำเป็นต้องนำมาใช้ดำเนินการในการจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับ ? [20 นาที]

• สรุป และถาม-ตอบ พร้อมเน้นข้อความสำคัญด้านล่าง [5 min]

ข้อความสำคัญ :

• การจัดทำรายงานภาคบังคับช่วยให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคดีการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ซึ่งทำให้สถิติการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการดำเนินการตรวจสอบ และการดำเนินคดีทางกฎหมายที่เพิ่มสูงขึ้น

• การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับอาจทำให้เกิดปัญหา ข้อท้าทายต่าง ๆ หากบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อเกรงกลัวที่จะถูกกล่าวหา และถูกปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ หรือการบริการอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการจัดทำและนำเสนอรายงานดังกล่าว

ข้อมูลอ้างอิง

พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) แนบท้าย อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime), ปี 2543. (มีผลบังคับใช้ ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2546), ข้อ 6. www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx

พิธีสารสำหรับการคัดกรองและจำแนก และการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ (Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons). Anti-Slavery International, ปี 2548. www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/protocoltraffickedpersonskit2005.pdf

English, Abigail “การจัดทำและนำเสนอรายงานภาคบังคับเกี่ยวกับการค้ามนุษย์: ประโยชน์ที่เป็นไปได้ และความเสี่ยงต่ออันตราย” in AMA Journal of Ethics มกราคม 2560, ฉบับที่ 19, หมายเลข 1. <https://journalofethics.ama-assn.org/sites/journalofethics.ama-assn.org/files/2018-05/pfor1-1701.pdf>

คู่มือสำหรับการจำแนกคัดกรองและการให้ความช่วยเหลือโดยเบื้องต้น. กลุ่มภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง (The Hong Kong SAR Civil Society Anti-Trafficking Task Force), ปี 2561. www.respect.international/handbook-on-initial-victim-identification-and-assistance-for-trafficked-persons/

อาชญากรรมการค้ามนุษย์: แนวทางการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการคัดกรอง จำแนก และการตรวจสอบ (A Law Enforcement Guide to Identification and Investigation). สมาคมระหว่างประเทศของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (The International Association of Chiefs of Police), ปี 2550. www.theiacp.org/resources/document/the-crime-of-human-trafficking-a-law-enforcement-guide-to-identification-and

คู่มือฝึกอบรมการต่อต้านการค้ามนุษย์สำหรับผู้พิพากษาและอัยการ. ศูนย์ระหว่างประเทศสำหรับการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน (International Centre for Migration Policy Development), ปี 2549. http://lastradainternational.org/lsidocs/540%20AGIS_JUD_Handbook.pdf

การตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีการค้ามนุษย์ โดยใช้กรอบแนวคิดเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centered approach): คู่มือสำหรับผู้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอาชนะต่อการค้ามนุษย์ ในแอนติกัว และบาร์บูดา เบอลิช จาไมก้า และตรินิแดดและโตเบโก. องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2561. <https://publications.iom.int/books/investigating-human-trafficking-cases-using-victim-centred-approach-trainers-manual-combating>

คู่มือ IOM เกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์โดยตรง (IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking). องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2550.

<https://publications.iom.int/books/iom-handbook-direct-assistance-victims-trafficking-0>

คู่มือการฝึกอบรมเพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในเด็ก เพื่อแสวงประโยชน์ในด้านแรงงาน ทางเพศ และรูปแบบอื่น ๆ (Training manual to fight trafficking in children for labour, sexual and other forms of exploitation) - เอกสารหมายเลข 2: การดำเนินการเพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ในเด็ก ในระดับนโยบาย และกิจกรรมพื้นที่ (Action against child trafficking at policy and outreach levels). องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO), ปี 2552.

www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_10772/lang--en/index.htm

Manual de abordaje, orientación y asistencia a víctimas de trata de personas con enfoque de género y derechos. องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), 2012.

<https://publications.iom.int/books/manual-de-abordaje-orientacion-y-asistencia-victimas-de-trata-de-personas-con-enfoque-de>

การคัดกรอง จำแนก และช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Victim Identification and Assistance). องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM), ปี 2563.

<https://publications.iom.int/books/trafficking-persons-victim-identification-and-assistance-training-guide>

“การจำแนกบริการงานยุติธรรมทางอาญา: การค้ามนุษย์,” New York State.

www.criminaljustice.ny.gov/pio/humantrafficking/humantrafficking.htm

การดูแลและสนองตอบต่อเยาวชนที่ถูกค้ามนุษย์ และแสวงประโยชน์จากเพศพาณิชย์: คู่มือสำหรับนักวิชาชีพที่ให้บริการต่อเด็ก. New York State Office of Children and Family Services, ปี 2559.

<https://ocfs.ny.gov/programs/human-trafficking/assets/docs/OCFS-Handbook-for-Office-print.pdf>

หลักการชี้แนะสำหรับหน่วยให้บริการเหยื่อของการค้ามนุษย์, Office on Trafficking in Persons, กันยายน 2561.

www.acf.hhs.gov/otip/news/region4guidingprinciples

กลไกระดับชาติเพื่อการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral): ความพยายามร่วมในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), ปี 2547.

www.osce.org/odihr/13967

“ข้อชี้แนะต่อกลไกดำเนินการ/การส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral).” กลุ่มกิจกรรมการค้ามนุษย์ในโอไฮโอ.

<https://humantrafficking.ohio.gov/tool-kit-building.html>

การทบทวนกลไกระดับชาติเพื่อการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์, UK Home Office, 2014.

[www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1062/review_of_the_national_การส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ \(referral\)_mechanism_for_victims_of_human_trafficking.pdf](http://www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1062/review_of_the_national_การส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral)_mechanism_for_victims_of_human_trafficking.pdf)

เหยื่อของการค้า/บังคับทาสปัจจุบัน – คู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม. ฉบับที่ 3.0, UK Home Office, ปี 2559.

www.antislaverycommissioner.co.uk/media/1057/victims-of-modern-slavery-frontline-staff-guidance-v3.pdf

การปฏิบัติเพื่อประเมินการส่งต่อเพื่อการรับบริการและการช่วยเหลือ (referral) สำหรับช่วยเหลือ และคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในมอลโดวา, สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC), ปี 2550.

https://lastradainternational.org/lisidocs/721%20unodc_07_assem_ref_protect_0408.pdf

รายงานการค้ามนุษย์ ประจำปี 2561, กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา, ปี 2561.

www.justice.gov/eoir/page/file/1078096/download

Van Dyke, Ruth, “การติดตามและประเมินความร่วมมือเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในอังกฤษ และเวลส์,” วารสารทบทวนการต่อต้านการค้ามนุษย์, ฉบับที่ 8, ปี 2560, หน้า 131—146.

www.antitraffickingreview.org/index.php/atrjournal/article/view/230/220

หน่วยการเรียนรู้ (module) การให้คำปรึกษากับเหยื่อผู้ผ่านพ้นเหตุการณ์ความเจ็บปวด (BC/TIP Trauma Counseling for Survivors), วินร็อก อินเตอร์เนชันแนล (Winrock International), ปี 2563.